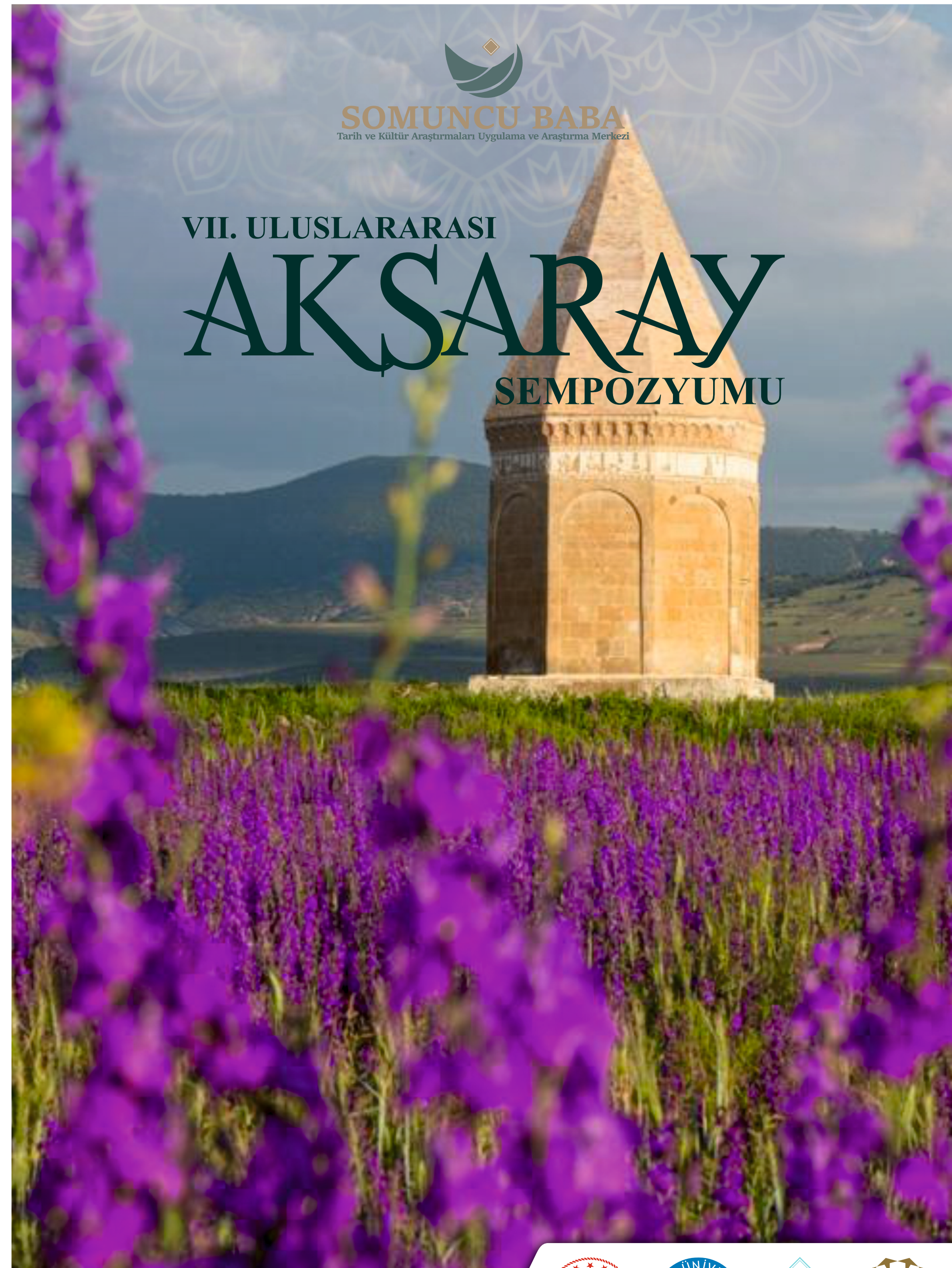

VII. ULUSLARARASI
AKSARAY
SEMPOZYUMU

27-28 EKİM 2022

VII. ULUSLARARASI
AKSARAY
SEMPOZYUMU

VII. ULUSLARARASI
AKSARAY
SEMPOZYUMU

27-28 EKİM 2022

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOMUNCU BABA TARİH VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINI

VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (27-28 Ekim 2022)

Özet Metin Kitabı

EDİTÖRLER

Ramazan ATA

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Ayşegül CAN

Aksaray Üniversitesi,

Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Mahmut ULU

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Murat AKIL

Aksaray Üniversitesi, Aksaray Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Hakan ÖZDEMİR

Aksaray Üniversitesi,

Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt Meslek Yüksekokulu

ISBN: 978-605-72893-1-5

Ekim 2022

“VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu” isimli kitabın tüm yayın hakları Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’ne ait olup her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir kısmı, editörlerin önceden yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, bir geri çağrı sisteminde saklanamaz veya herhangi bir biçimde elektronik veya mekanik, kopyalama, kayıt veya başka yollarla iletilemez.

All rights of publication of the book “VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu” belong to Aksaray University Somuncu Baba History and Culture Research and Practice Center and all rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of editors.

Kitap içerisinde yer alan tam metinlerin Turnitin programında benzerlikleri incelenmiş ve benzerlik oranının en çok %20 olması durumu dikkate alınmıştır. Tam metin içeriklerinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Doç. Dr. Ramazan ATA

Sempozyum Başkanı

İletişim

aksaraysempozyumu@aksaray.edu.tr

Sekreter

Öğr. Gör. Dr. Ayşegül CAN (Aksaray Üniversitesi)

VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (27-28 Ekim 2022)
7th. International Aksaray Symposium (27-28 October 2022)

Özet Metinler / Abstract Book

İçindekiler	
KURULLAR	VIII
<i>Takdim</i>	XI
<i>Sunuş</i>	XVI
BİLDİRİ ÖZET METİNLERİ	XVII
SELÇUKLU VEZİRLERİNİN FIKIH İLMİNİN GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİ: NİZAMÜLMÜLK ÖRNEĞİ	1
Dr. Öğr. Üyesi Adel Fadhil abed ABED.....	1
<i>نظام الملك نموذجاً دور وزراء وسلاطين السلاجقة في النهضة الفقهية</i>	2
THE ROLE OF THE SELJUK MINISTERS AND PRINCES IN THE JURISPRUDENTIAL RENAISSANCE	2
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ'NDE HCV SEROPOZİTİFLİĞİ VE GENOTİPİK DAĞILIMLARI	3
Dr. Öğr. Üyesi Altan AKINEDEN.....	3
HCV SEROPOSITIVITY AND GENOTYPIC DISTRIBUTIONS IN AKSARAY UNIVERSITY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL	4
SOMUNCU BABA NESLİNDEN DARENDELİ HALİT YEKTA EFENDİ	5
Doç. Dr. Ayhan IŞIK	5
HALİT YEKTA EFENDİ FROM DARENDE, FROM THE LINEAGE OF SOMUNCU BABA	6
ALİ B. İSMAİL AKSARAYÎ'NİN KIRK HADİSİ VE KAYNAKLARI	7
Ayhan TÜRK	7
FORTY HADITHS AND SOURCES OF ALİ B. İSMAİL AKSARAYÎ	8
SOMUNCU BABA'NIN 9. KUŞAKTAN TORUNU NİHÂNÎ VE DEDESİNE YAZDIĞI ŞİİR 9	
Dr. Ayşegül EKİCİ.....	9
NİHÂNÎ, SOMUNCU BABA'S 9TH GREAT-GRANDCHILD, AND THE POEM HE WROTE FOR HIS GRANDFATHER	10
AKSARAY İLİNDE BRUSSELLA SEROPOZİTİFLİĞİ	11
Uzm. Dr. Cemal ÇİÇEK	11
BRUCELLA SEROPOSITIVITY IN AKSARAY PROVINCE	12
İŞLEVSEL HALK BİLİMİ KURAMI BAĞLAMINDA AKSARAY YÖRESİ HALK OYUNLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	13
Esra ASLAN	13
AN INVESTIGATION ON AKSARAY REGION'S FOLK DANCES IN THE CONTEXT OF FUNCTIONAL FOLK SCIENCE THEORY	14
MECLİS-İ MEŞÂYİH DEFTERLERİNE GÖRE AKSARAY TEKKE ve ZAVİYELERİ	15
Dr. Öğr. Üyesi Esra YILDIZ.....	15
AKSARAY TAKKAHS AND ZAWIYAHS ACCORDING TO THE MAJLIS MASHAYIKH DOCUMENTS	16
AKSARAY TARİH ÖNCESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI (AKYA) 2021 YILI ÇALIŞMALARI. 17	

Dr. Öğr. Üyesi Fadime Işıl DEMİRTAŞ.....	17
<i>SURVEY OF PREHISTORIC AKSARAY (AKYA): THE 2021 CAMPAIGN</i>	19
<i>SÖZLEŞMELİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SÖZLEŞMELİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: AKSARAY ÖRNEĞİ</i>	21
Fitnat TAVACI	21
<i>A REVIEW OF THE CONTRACTED SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ABOUT THE PRACTICE OF CONTRACTED TEACHING: AKSARAY SAMPLE</i>	22
<i>SAINT GEORGE VE IHLARA KIRKDAMALTI KİLİSESİ</i>	23
Gizem BACAĞ	23
Dr. Öğr. Üyesi Elif Hasret KUMCU.....	23
<i>SAINT GEORGE AND IHLARA KIRKDAMALTI CHURCH</i>	24
<i>AKSARAY İLİNDE GENİŞ YAYILIŞA SAHİP FESTUCA VALESİACA TÜRÜNÜN KÖKLERİNDEN İLK KEZ SELÜLOZ İZOLASYONU VE KARAKTERİZASYONU</i>	25
Harun METİN	25
Prof. Dr. Seher KARAMAN	25
<i>AKSARAYLI ÂŞİK MURAT COŞKUN VE ÂŞİĞİN TAŞLAMA/TAKILMA TÜRÜNDEKİ ŞİİRLERİ</i>	27
Hatice SARGIN	27
<i>AKSARAYLI MINSTRELS MURAT COŞKUN AND HIS POEMS IN THE SATIRE/TEASING TYPE</i>	28
<i>YUSUF HAKİKİ BABA'NIN ANLAM DÜNYASINDA SÖZ VE SÖZÜN ÖNEMİ</i>	29
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi EREN	29
<i>WORD AND THE IMPORTANCE OF WORD IN YUSUF HAKİKİ BABA'S WORLD OF MEANİNG</i>	30
<i>YÛSUF HAKİKİ BABA'YA GÖRE ALİMLERİN VASIFLARI</i>	31
Dr. Öğr. Üyesi İhsan ŞEHİTOĞLU	31
<i>QUALIFICATIONS OF SCIENTIFIC ACCORDING TO YUSUF HAKİKİ BABA</i>	32
<i>KARAÖREN'İN SÖZ VARLIĞI</i>	33
İsmail BEKTAŞ	33
Salih ÇAYIR	33
<i>KARAÖREN'S VOCABULARY</i>	34
<i>MUHAMMED B. İSMAİL EL-AKSARÂYÎ'NİN NİHÂYETÛ'S-SÛL VE'L-EMNİYYE FÎ TEALLÛMÎ'L-FÛRÛSİYYE ADLI ESERİNİN EMAN VE GANİMET BÖLÜMÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ</i>	35
Öğr. Gör. Dr. Kamil IŞIK	35
<i>AN EVALUATION OF THE AMAN AND GANİMA SECTIONS OF MUHAMMAD B. İSMAİL AL-AKSARÂYÎ'S WORK NİHÂYAT AL-SÛL WA AL-AMNİYYAH FÎ TAALLUM AL-FURUSİYYA</i>	36
<i>KURUMSAL İLETİŞİM ARACI OLARAK SOSYAL MEDYA: AKSARAY ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ</i>	37

Arş. Gör. Dr. Lütfü PINAR.....	37
Naim SİĞİN	37
<i>SOCIAL MEDIA AS CORPORATE COMMUNICATION TOOL: THE CASE OF AKSARAY UNIVERSITY.....</i>	38
<i>MECDÜDDÎN EL-AKSARAYÎ.....</i>	39
Arş. Gör. Mehmet Emin GÜZEL.....	39
<i>MECDÜDDÎN AL-AKSARAYÎ.....</i>	40
<i>FRANKENIA HIRSUTA (FRANKENIACEAE) TÜRÜNÜN MORFOLOJİSİ EKOLJİSİ.</i>	41
Mehmet İNCE	41
Prof. Dr. Seher KARAMAN.....	41
<i>ECOLOGY OF THE MORPHOLOGY OF THE SPECIES OF FRANKENIA HIRSUTA (FRANKENIACEAE) .....</i>	42
<i>AKSARAY İLİNDE YAŞAYAN OKUL ÖNCESİ ÇOCUĞU OLAN EBEVYNLERİN MUTFAK KAZALARI KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİ.....</i>	43
Uzm. Dr. Mehmet Semih DEMİRTAŞ	43
<i>THE KNOWLEDGE LEVELS OF PARENTS WITH PRE-SCHOOL CHILDREN LIVING IN AKSARAY ON KITCHEN ACCIDENTS.....</i>	44
<i>SELÇUKLU MİRASI ALAYHAN'IN BULUNDUĞU BÖLGEYE KATKILARI ÜZERİNE BAZI TESPİTLER.....</i>	45
Melisa DÜZGEN	45
<i>SOME FINDINGS ON THE CONTRIBUTIONS OF SELJUK LEGACY ALAYHAN TO THE REGION .....</i>	46
<i>DNA BARKODLAMA TEKNOLOJİSİ İLE TÜR TEŞHİSİ: AKSARAY İLİ YONCA ÖRNEĞİ .....</i>	47
Mevlüde Alev ATEŞ.....	47
<i>SPECIES IDENTIFICATION WITH DNA BARCODING TECHNOLOGY: ALFALFA SAMPLE AKSARAY PROVINENCE.....</i>	48
<i>AKSARAYLI HASAN RIZÂÿÎ'NİN KADILIK MERKEZLERİNE DAİR BİR ESERİ.....</i>	49
Doç. Dr. Muhittin TURAN.....	49
Muhammet H. CANKURT	49
<i>A WORK OF AKSARAYLI HASAN RIZÂÿÎ ON THE CENTERS OF QADI .....</i>	50
<i>AKSARAY EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ KLİNİK ÖRNEKLERİNDEN İZOLE EDİLEN Pseudomonas aeruginosa SUŞLARININ ANTİBİYOTİK DİRENÇ PROFİLLERİ.....</i>	51
Nimet Büşra KARARMAZ.....	51
<i>ANTIBIOTIC RESISTANCE PROFILES OF Pseudomonas aeruginosa STRAINS ISOLATED FROM AKSARAY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL CLINICAL SAMPLES .....</i>	52
<i>AKSARAY TARİH OKULU VE BAZI TEMSİLCİLERİ.....</i>	53
Doç. Dr. Ramazan ATA.....	53
<i>AKSARAY HISTORY SCHOOL AND ITS REPRESENTATIVES .....</i>	54

ZEMİN DAVRANIŞININ TEK BOYUTLU EŞDEĞER DOĞRUSAL ANALİZ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ, SAĞLIK MAHALLESİ ÖRNEĞİ	55
Dr. Raziye BOZKURT.....	55
INVESTIGATION OF GROUND BEHAVIOR BY ONE-DIMENSIONAL EQUIVALENT LINEAR ANALYSIS: AKSARAY PROVINCE, THE CASE OF SAĞLIK NEIGHBORHOOD	56
EVLIYA ÇELEBİ'NİN GÖZÜYLE AKSARAY	57
Dr. Öğr. Üyesi Recep KÜREKLİ.....	57
İlhami SARIÇAM	57
AKSARAY THROUGH THE EYES OF EVLIYA ÇELEBİ	59
TR 71 BÖLGESİ İLLERİNİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİYLE İNCELENMESİ	60
Öğretim Görevlisi Rüstem KOCAÖZ.....	60
Dr. Öğr. Üyesi Orhan ECEMİŞ	60
INVESTIGATION OF DEVELOPMENT LEVELS OF TR 71 REGIONAL PROVINCES BY MULTI-CRITERIA DECISION MAKING METHODS	61
AKSARAY EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNE BAŞVURAN HASTALARIN HEPATİT B VİRUS SEROPOZİTİFLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI	62
Uzm. Dr. Selçuk TÜRKEL	62
INVESTIGATION OF HEPATITIS B VIRUS SEROPOSITIVITY OF PATIENTS APPLIED TO AKSARAY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL	63
GÜLAĞAÇ (AKSARAY) İLÇESİ'NİN TURİZM POTANSİYELİ	64
Dr. Öğr. Üyesi Serdar CEYLAN	64
TOURISM POTENTIAL OF GÜLAĞAÇ DISTRICT (AKSARAY) IN TERMS OF CULTURAL TOURISM	65
ALİ ARİF el-AKSARÂYÎ ve TEFSÎRU SÛRETİ'L-KADR ADLI RİSÂLESİ	66
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah EFE.....	66
ALİ ARİF al-AKSAQSARAEİ and HIS TREATISE on INTERPRETATION of SURAT al-QADR	67
AKSARAY (KARAMANOĞLU MEHMET BEY) ULU CAMİİ SÛSLEME PROGRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	68
Uzman Süheyla BİLGİNER.....	68
AKSARAY (KARAMANOĞLU MEHMET BEY) AN ASSESSMENT ON THE DECORATIONS PROGRAM OF THE GREAT	69
CEMÂLEDDİN AKSARÂYÎ'NİN BELÂGATA DAİR YAZDIĞI İZÂHU'L-İZÂH ADLI ESERİNDEKİ KASR ÜSLÛBU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	70
Arş. Gör. Dr. Zahit KAPLANGÖZ.....	70
EVALUATION OF JAMALUDDİN AKSARAYÎ'S VIEWS ON QASR STYLE IN HIS WORK TITLED IZAHU'L-IZAH ON ELOQUENCE	71

KURULLAR

Onur Kurulu

Hamza AYDOĞDU, Aksaray Valisi
Evren DİNÇER, Aksaray Belediye Başkanı
Yusuf ŞAHİN, Aksaray Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu

Tayfun ÇELİK, Aksaray Belediyesi Başkan Yrd.
Prof. Dr. Ayhan ÖZÇİFÇİ, Aksaray Üniversitesi Rektör Yrd.
Mustafa DOĞAN, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürü
Prof. Dr. Muhammed SARI
Doç. Dr. Ramazan ATA
Dr. Öğr. Üyesi Kudret Safa GÜMÜŞ
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ULU
Dr. Öğr. Üyesi Nagehan VURGUN
Öğr. Gör. Dr. Ayşegül CAN
Öğr. Gör. Hakan ÖZDEMİR
Öğr. Gör. Murat AKIL

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Ayhan ÖZÇİFÇİ, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Aysen SOYSALDI, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül GÜNEY, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Hakkı SEZER, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Doğan YÖRÜK, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Hatim ELHATİP, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammed SARI, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat TOPAL, Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Osman DOĞANAY, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Ozan YILMAZ, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi KUZUOĞLU, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Seher KARAMAN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Sergii V. SOROKİN, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Doç. Dr. Abdolvahid SOOFIZADEH, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Abdulmuttalip İPEK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. A. Cüneyt ER, Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Aysun ÖCAL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan AKTAN, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan EKİCİ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Fadime EROĞLU, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail BAYRAKLI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. İrina POKROVSKA, Ukrayna Kiev Milli Taras Shevchenko Üniversitesi
Doç. Dr. Mehterhan FURKANİ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Murat GÜL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ŞEN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Necattin HANAY, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Rabia Gökçen KAYABAŞI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan ATA, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Tatiana TIMKOVA, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Doç. Dr. Turan AÇIK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Zemine ALIYEVA, Kiev National Taras Shevchenko Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Adel Fadhıl Abed ABED, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali KAYA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül ÖZTÜRK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda TOK, Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz KÜRKLÜ BOZKIR, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Garip AYDIN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERDAL, Aksaray Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAHRAMAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÜNEŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kudret Safa GÜMÜŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ULU, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nagehan VURGUN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necattin HANAY, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Saddam Husein KAZUM, Irak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şuayip KARATAŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ünal ŞİMŞEK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Güllü KARANFİL, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Dr. Ayşegül CAN, Aksaray Üniversitesi

Takdim...

Geçmişten günümüze oluşturulan kültürel mirasın araştırılması ve bunların kayıt altına alınarak gelecek kuşaklara aktarılması hepimiz için mühim bir vazifedir. Bu manada Aksaray, sahip olduğu kültür ve medeniyet değerleriyle üzerinde çok yönlü araştırmaların yapılacağı müstesna illerimizden biridir.

Aksaray her dönemde; siyasi, askeri, iktisadi ve kültürel yönden önemli bir merkez olma özelliğini korumuş, tarih boyunca insanlığın; savaş, göç vb. büyük hadiselerine sahne olmuştur. Anadolu'nun ortasında zengin tarih ve kültür mirasıyla temayüz eden Aksaray; Hitit, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi büyük devletler için bazen stratejik bir merkez, bazen de askeri bir üs olmuştur. Anadolu yol güzergâhları üzerinde her zaman önemli bir geçiş sahası olan Aksaray, özellikle Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi'nde bölgenin en mühim ticaret merkezlerinden biri haline gelmiş, Selçuklulara ait en büyük kervansaraylar Aksaray'da inşa edilmiştir.

Aksaray günümüzde de güçlü turizm özellikleri, tarımsal zenginlikleri, gelişen sanayisi ve yoğun ticari kapasitesiyle bu önemini koruyarak, yapılan yeni yatırımlarla daha da gelişiyor, her alanda hedefine emin adımlarla ilerliyor.

Bu yönüyle tarihten gelen değerlerimizi geleceğe taşıma noktasında bu yıl yedincisi düzenlenen Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nun da anlamlı bir hamle olduğunu düşünüyorum. Çalışmaların kayıt altına alınması ve her yıl yapılıyor olması ciddi bir hafıza ve arşiv oluşturuyor. Oturum konularına baktığımızda Aksaray ile ilgili olarak; ekolojik yapıdan endemik bitkilere, yerel mimariden mutfak kültürüne, masallardan türkülere, tıbbi atıklardan geri dönüşüme, kadın yaşamından folklorla kadar aklımıza gelebilecek bütün konular ele alınıyor. Yaşadığımız şehri iyi tanımak, size doğru hizmet üretme imkânını verir. Doğru hizmet ise şehrinizi cazibe merkezi yapar. Bu da ancak bilgiyle ve bu tür bilimsel çalışmalarla olur. Bunun için bilgi en büyük güçtür.

Şüphesiz ki her şehrin sahip olduğu tarihi, kültürel veya turistik değerleri vardır. Ancak bir şehri farklı kılacak ve bir adım öne geçirecek olan şey; ilkleri, enleri ve tekleridir. Bu manada Aksaray, zengin bir tarih, eşsiz bir coğrafya ve derin bir manevi dokuya sahiptir. Burası, Aşıklı Höyük ile başlayan binlerce yıllık geçmişi sinesinde barındırır. Doğu ve Batı medeniyetlerinin tam ortasında olması hasebiyle farklı kültürlerle beşiklik yapar. Onun için mimari dokusunda bile bu medeniyetlerin izlerini taşıyan motifleri görürsünüz. Örneğin Güzelyurt İlçemizde yer alan Manastır Vadisi Hristiyanlık tarihi açısından oldukça önemlidir. Ortodoks Mezhebinin kurucularından Aziz Gregorius bu bölgede yaşamış, Ortodoksluğun temelleri bu coğrafyada atılmıştır. Ayrıca içerisinde insanların yaşam sürdürdüğü dünyanın en büyük kanyonu İhlara Vadisi ve tarihte ilk yüksek sesli ayininin yapıldığı Selime Katedrali de bölgemizde her yıl binlerce turisti ağırlayan cazibe merkezleridir. Ticaret yolları üzerinde olduğu için tam bir hanlar şehridir Aksaray. Anadolu Selçuklu Devleti'nin inşa ettiği en büyük kervansaray olma özelliğini taşıyan Sultanhanı Kervansarayı ve Aksaray'da bulunan diğer hanlar, Kapadokya Bölgesi'ne gelen turistlerin gözde ziyaret mekânlarıdır. Sultanhanı ilçemiz, ayrıca Türkiye'nin ve dünyanın en önemli antik halı tamir merkezi konumundadır.

Aksaray tarihi için en özel dönemlerden biri hiç şüphesiz ki Anadolu Selçuklu Devri'dir. Anadolu'nun fethiyle başlayan süreçte Konya merkezli büyük bir devlete dönüşen Anadolu Selçukluları, Aksaray'ı, ikinci payitaht gibi görmüşler, şehri her yönden imar ederek önemli bir kültür ve medeniyet merkezi oluşturmuşlardır. Şehirde yürütülen ilmi çalışmalar ile Aksaray kısa bir süre sonra "Dârü'l İlm, Dârü's Süleha, Dârü'z Zafer, Kubbetü'l İslam" gibi isimlerle anılmaya başlamış; Tapduk Emre, Yunus Emre, Cemâleddin Aksarâyî, Somuncu Baba, Yusuf Hakîki, Cemal Halvetî, Zenbilli Ali Cemâlî, Pir Ali Sultan Aksarâyî ve daha nice büyük ilim ve irfan ehli şahsiyetin yurdu olarak bilinmiştir. Bütün bu özellikleri ile Aksaray, gerçek manada Anadolu'nun özeti, hatta özüdür. Bu özü korumak hepimizin ortak sorumluluğudur. Burada özellikle bütün kurumlarımız ve sivil toplum kuruluşlarımızın desteği ile kadim bir medeniyet merkezi olan Aksaray'ın tüm yönleriyle ele alınması temel hedefimizdir. Bu sebeple bu yıl yedincisini gerçekleştirdiğimiz Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nun ileriki yıllarda da devam etmesi en büyük arzumuzdur.

VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nun hayırlara vesile olmasını diliyor, sempozyum bildirilerini içeren bu eserin kültürel hayatımıza katkılar sağlamasını temenni ediyorum. Sempozyuma sundukları bildirilerden dolayı kıymetli araştırmacılarımıza, sempozyum hazırlıklarını koordine eden Somuncu Baba Araştırma Merkezi ile sempozyumda görev alan kurullarımıza, sempozyumun gerçekleştirilmesini sağlayan Valiliğimiz, Belediyemiz, Üniversitemiz ve Kültür Turizm Müdürlüğümüz çalışanlarına ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Hamza AYDOĞDU
Aksaray Valisi

Takdim...

Aksaray stratejik konumu ve coğrafi özelliklerinden dolayı tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış, ekonomik ve kültürel alanlarda önemli bir merkez olmuştur. Anadolu'nun ortasında, yolların kavşak noktasında bulunan Aksaray, tarihteki önemli yolların güzergahlarından birisi olmuştur.

Kronolojik olarak düşünüldüğünde Aşıklıhöyük, Güvercinkayası, Acemhöyük ve diğer tarihî bölgelerden tespit edilen bilgiler Aksaray'ın on bir bin yıldan beri önemli bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Aksaray Anadolu'ya hâkim olmuş Hitit, Pers, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi güçlü uygarlıklar için de önemli bir merkez olmuş, özellikle Kapadokya'da Hıristiyanlığın yayıldığı ilk dönemlerde öne çıkan bir bölge olmuştur.

On bin yıllık bir birikimin izlerini görebildiğimiz bu önemli şehir aynı zamanda Türk-İslam kültürünün yaşandığı ve yaşatıldığı bir yerdir. İslam'ın ve Türklüğün mührü vurulan şehrimizdeki eserler de gelinlik kızın boynundaki mücevherden farksızdır.

Aksaray'ı değerli kılan sadece tarihî eserler değildir. Eserlere ruh katan insanlardır. Eskilerin dediği gibi “şerefü'l-mekân bi'l-mekin” yani mekânları şerefliendirenler orada yaşayanlardır. Tapduk Emre'yi, Yunus Emre'yi, Cemaleddin-i Aksarayî'yi, Şeyh Hamid Veli'yi, Yusuf Hakikî Baba'yi, Seyyid Hasan Rızâyî Aksarayî'yi ve daha nicelerini tanımadan ve tanıtmadan şehirde yaşamak, kısacası Aksaraylıyım demek yarım olacak, eksik kalacaktır. Aksaray Belediyesi olarak geçmişle geleceği buluşturmak istiyoruz. Çünkü bir belediyenin görevi sadece; imar faaliyetleri, park ya da yol yapmak değildir. Şehrin altyapısını düşündüğümüz gibi sosyal belediyeciliğin gereklerinden olan şehirlinin maneviyatını da düşünüyoruz.

Biliyoruz ki şehirleri güçlü kılan etkenlerin başında o şehrin tarihi ve kültürel birikimi gelir. Bu bağlamda bilim, sanat, mimari ve edebi alanda zengin bir birikime sahip olan Aksaray'ı anlatan her nevi çalışmayı ve bu konuda ortaya konulan her türlü fikir ve çabayı önemsiyoruz. Aksaray Belediyesi olarak tarihimizin ve kültürümüzün daha güzel anlaşılabilmesi için kaliteli projeleri desteklediğimiz gibi kültürel yayınlar da yapıyoruz.

27-28 Ekim 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu Aksaray'ımız için bir kazanç olmuştur. Aksaray'ımızın tarihine, kültürüne yapılan ve yapılacak her işi önemsiyor ve destekliyoruz. Sempozyumun hazırlanmasında emeği bulunanlara, bildirileriyle katkıda bulunan akademisyenlere ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Daha nice bilimsel toplantıların yapılmasını diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla...

Evren DİNÇER
Aksaray Belediye Başkanı

Takdim...

Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nun yedincisi yapıldı. Sempozyum; Aksaray'ın doğasının, ekonomisinin, sanatının, mimarisinin, ovasının, çemberinin, tarımının, hayvancılığının, sağlığının, toplumsal hayatının; hâsılı, bütün yönleriyle Aksaray üzerine yapılan bilimsel çalışmaların paylaşıldığı bir platform olarak gelenekselleşti. Bugüne kadarki süreçte emeği geçen kişilere ve kurumlara çok teşekkür ediyorum. Bu Sempozyum ile ortaya çıkan bilgi birikiminden hareketle E-Aksaray Ansiklopedisi'ne madde eklemeleri de devam etmektedir.

Somuncu Baba'nın en önemli öğrencisi Hacı Bayrâm-ı Velî, şehir kurmak ile gönül yapmak arasında bir bağ kurmakta ve gönül inşa sürecine öncelik vermektedir. Biz, her vesileyle, yaşadıkları şehre ve çalıştıkları kurumlara âşık bir şekilde çalışanların hem mutlu hem de başarılı olacağını vurguluyoruz. Aksaray Valiliği, Aksaray Belediyesi, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak bizler, bu şehre âşık bir şekilde çalışmaya devam ediyoruz.

Sempozyumda sunulan bildirilerin okuyuculara yararlı olmasını diliyor, Sekizinci Uluslararası Aksaray Sempozyumu'nda buluşmayı ümit ediyoruz.

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN
Aksaray Üniversitesi Rektörü

Takdim...

Tarih boyunca bilgiye ulaşan ve medeniyet sahasında kıymetli çalışmalar yapan toplumlar daima önemsenmiş, dünya üzerinde söz sahibi olmuşlardır. Bu bağlamda ülke ve şehirlerin gelişiminde nitelikli insanların yetiştirilmesi ve ilmi çalışmaların artırılması önem arz etmektedir.

Geçmiş başarılarla dolu olan milletimiz de bulunduğu her coğrafyada kültür ve medeniyet değerlerini yaşatarak insanlığın gelişimine ciddi katkılarda bulunmuştur. Haddizatında tarihi kayıtlarda ilim şehri olarak anılan Aksaray'ımızı da bu minvalde değerlendiriyor, şehrimizle ilgili yapılacak her türlü ilmi çalışmayı önemsiyoruz. Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezi koordinasyonunda Valiliğimiz, Aksaray Belediyemiz, Üniversitemiz ve Kültür Turizm Müdürlüğümüz iş birliğinde 7 yıldır devam eden Aksaray Sempozyumu ile bu manada şehrimize dair önemli bilgiler elde edilmiş, sempozyumda sunulan bildiriler kitaplaştırılarak halkımızın istifadesine sunulmuştur.

Aksaray, tarihinden aldığı güç ve muhteşem potansiyeli ile her alanda hızla ilerlerken, şehrimizin kültürel yönden gelişimini de dikkatle takip ediyoruz. Türkiye'nin tam ortasında, tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan Aksaray, her zaman stratejik öneme haiz olmuş, Anadolu ve dünya üzerinde kurulmuş pek çok medeniyetle sürekli etkileşim içerisinde bulunmuştur. Şehrimiz uzun tarihi geçmişi, zengin kültürel mirası, muhteşem doğası ve manevi değerleriyle kültür ve medeniyet alanında Anadolu'nun parlayan yıldızıdır. Ekonomik gelişme ve sosyal ahengin yanında; İhlara Vadisi, Hasan Dağı, Tuz Gölü, Narlı Göl gibi harikulade tabii güzellikleri; kaya oyma mimari yapıları, yeraltı şehirleri, kervansarayları, cami, türbe ve tarihi şahsiyetleri ile de öne çıkan Aksaray, aynı zamanda turizm alanında da Kapadokya bölgesinin en gözde şehirlerinden biridir.

11 bin yıl yıllık tarihi geçmişiyle kültür ve medeniyet sahasında hatırı sayılır bir birikime sahip olan Aksaray'ın günümüzde de bu özelliğini devam ettirebilmesi için, bu ve benzeri çalışmaların oldukça önemli olduğunu düşünüyoruz. Bunun yanında medeniyet değerlerinin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması kadar, bu değerlerin sonraki nesiller tarafından benimsenmesi ve topluma mâl edilmesi de mühim bir görevdir. Bu vesileyle kurumlarımızın iş birliğinde 7 yıldır aralıksız gerçekleştirilen Aksaray Sempozyumunun şehrimiz ve ülkemiz adına kıymetli bir adım olduğunu düşünüyor, emeği geçenlere minnettarlığımızı ifade ediyoruz.

VII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu'na sunulan bildirileri içeren bu çalışmanın ilimiz ve ülkemiz kültür hayatına katkılar sağlamasını diliyor, eserin Aksaray üzerine yapılacak yeni araştırmalara vesile olmasını temenni ediyoruz. Ayrıca bu sempozyumun gerçekleşmesini sağlayan Aksaray Valiliğimize, Aksaray Belediyemize, Aksaray Üniversitemize, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğümüze, Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezimize, sempozyum kurullarında görev yapan hocalarımıza, bildirileri ile katkı sağlayan kıymetli araştırmacılarımıza ve emeği geçen herkese şükranlarımızı sunuyoruz.

Mustafa DOĞAN
İl Kültür ve Turizm Müdürü

Sunuş...

Bir şehrin önemli dinamiklerinden olan üniversiteler; buldukları şehre ilmi katkılar sunarken bölgenin diğer önemli kurumlarıyla bütünleşerek bölgelerine yaptıkları katkıyla da önem arz etmektedir. Bu çerçevede; Aksaray Valiliği, Aksaray Belediyesi, Aksaray Üniversitesi, iş birliği ile düzenlenen Uluslararası VII. Aksaray Sempozyumu, 27-28 Ekim 2022 tarihlerinde Aksaray Üniversitesi'nin ev sahipliğinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Konferans salonunda ve sınıflarında yüz yüze, son gününde ise çevrim içi sunumlarla gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun açılışındaki protokol konuşmalarının ardından, Aksaray Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Seher KARAMAN, "Aksaray'ın bitki çeşitliliği yönünden zenginliğine dikkat çeken, bir sunum gerçekleştirmiştir. KARAMAN, sunumunda "Aksaray'ın bitki çeşitliliği yönünden zenginliğine dikkat çekerek, özellikle Tuz Gölü ve Hasan Dağı çevresindeki endemik bitki türlerinin görsellerinin de yer aldığı bir sunum yaparak "Her Yönüyle Aksaray" temalı VII. Aksaray sempozyumuna katkıda bulundu. Daha sonra sempozyuma çağrılı konuşmacı olarak davet edilen 2009-2014 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti Vatikan Büyükelçiliği görevinde bulunmuş olan ve hali hazırda İstanbul Aydın Üniversitesi Öğretim üyesi ve Batı Araştırmalar Merkezi Müdürü olarak görev yapan Sayın Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, Aksaray'ın önde gelen ve Cemalî ailesinin kollarından birini teşkil eden GÜRSOY ailesine ait bazı hatıralarını dinleyicilerle paylaşarak Aksaray şehri ve kültürüne dair önemli bilgiler aktardığı bir sunum gerçekleştirdi. İlk oturuma dair yüz yüze gerçekleştirilen sunumların ardından Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Konferans Salonu'ndaki açılış programı tamamlandı. "Her Yönüyle Aksaray" temalı uluslararası nitelikteki bu sempozyumda; Aksaray'ın şehir olma serüveni başta olmak üzere şehrin; tarihi, kültürel ve sosyal yönleri, sanatı, coğrafyası, fiziki özellikleri, bitki çeşitliliği ve fen bilimine ait spesifik özellikleri gibi belli başlı özelliklerini ön plana çıkaran, tasavvuf ve eğitim, mimarî, Aksaraylı önemli şahsiyetler ve onlara ait eserler; şehir, edebiyat, tıp, biyoloji, iletişim ve filoloji gibi alanlara ait konular üzerinde durulan tematik konu başlıkları oldu. Bu başlıklar altında 27 Ekim 2022 tarihinde yüz yüze yapılan 17 ve ayrıca 28 Ekim 2022 tarihinde 21 çevrim içi toplamda da 38 bildiri sunumu gerçekleştirildi.

Sempozyumun gerçekleşmesinde bizlere desteklerini esirgemeyen ve katılımlarıyla bizleri onurlandıran Sayın Valimiz Hamza Aydoğdu, Sayın Belediye Başkanımız Dr. Evren Dinçer, Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Yusuf Şahin, İl Kültür ve Turizm Müdürümüz Mustafa Doğan ve akademik camiamıza, misafir dinleyicilerimize ve öğrencilerimize; Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetimi ve elemanlarına; ayrıca sempozyumda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, sempozyumumuzun ülkemiz ve tüm bilim camiası için hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Saygılarımızla.

Doç. Dr. Ramazan ATA
Düzenleme Kurulu Adına

BİLDİRİ ÖZET METİNLERİ

SELÇUKLU VEZİRLERİNİN FIKIH İLMİNİN GELİŞİMİNDEKİ ROLLERİ: NİZAMÜLMÜLK ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Adel Fadhil abed ABED

Aksaray Üniversitesi

adelaltaie75@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8494-564X

Özet

Selçuklu devleti Orta Asya'da Türk komutan Selçuk Bey tarafından kurulmuştur. Selçuklu Devleti yüz yirmi yıldan daha uzun bir süre pek çok badireyi atlattığı ve ayakta kalabilmiştir. Hakimiyeti altındaki özellikle Horosan ve Anadolu bölgeleri hem maddi hem de manevi zenginliklere sahip stratejik öneme haizdir. Tarih boyunca bölge birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve bölgede pek çok devlet kurulmuştur. Bölgede kurulan devletler arasında çatışmalar yaşansa da farklı kültürler birbirleriyle buluşmuş ve karşılıklı kültür alışverişi olmuştur. Abbasi devletinin bağrında yetişen Selçuklu devleti Fatimi ve Büveyhilere göre ön plana çıkmıştır. Zira Selçuklular ile Abbasiler arasında akrabalık bağı bulunmaktaydı. Ayrıca bir yıl boyunca Fatimilerin yönetiminde kaldıktan sonra Bağdat'ın tekrar Abbasilerin yönetimine geçmesinde ve Abbasilerin iktidarını tahkim etmede Selçuklular büyük rol oynamışlardır. Bunun yanı sıra pek çok İslam fethine katkı sağlamışlardır. Böylece Selçuklu devleti sınırları kuzeyde Konstantiniyye'ye, güneyde de Irak ve Suriye'ye kadar genişlemiştir. Tarih boyunca Selçuklu devletine pek çok sultan ve vezir hükmetmiştir. Selçuklu sultan ve vezirleri birçok alana katkı sağlamışlardır. Bu çalışmada Selçuklu devleti yöneticilerin ilim alanına katkıları ele alınmıştır. Bu bağlamda Selçukluların ilim erbabına yönelik hizmetleri ve ilmi müesseselere yaptıkları vakfiyeler incelenmiştir. Selçuklu devleti yöneticileri İslami ilimler arasında fıkıh ilmine ciddi katkı sağlamışlardır. Bu alanda yaptıkları en önemli katkı, farklı mezheplere göre fıkıh eğitimi verilen medreseler inşa etmeleridir. Nizamiye medreseleri fıkıh eğitiminin altın çağının canlı örnekleri olmuştur. Bu medreseler Musul, Bağdat, Nisabur, Belh, Herat ve İsfahan gibi pek çok bölgede yayılmıştır. Bu medreselerden pek çok büyük din alimi yetişmiştir. Selçuklu yöneticilerinden bazıları bu medreselerde yetişmiş ve eğitim vermiştir. Bu çalışmada Selçuklu devletinin önemli vezirlerinden biri olan Nizamülmülk incelenmiştir. Nizamülmülk, Selçuklu devletinin eğitim kurumlarının inşasında ciddi katkı sağlamış ve bu hususta Sultan Alparslan'a yardımcı olmuş önemli bir devlet adamıdır. Nizamülmülk özellikle fıkıh ilmine ve fukahaya verdiği destekleriyle bilinmektedir. İlk kez günümüzdeki gibi akademik bir eğitim sistemi geliştirmiştir. Nitekim günümüzdeki eğitim sistemi gibi sınıfların oluşturulması, derse devam takip sisteminin geliştirilmesi, hocaların ders programının hazırlanması ilk defa bu dönemde geliştirilmiştir. Bu sayede camilerde ve tek bir mezhebe göre verilen fıkıh eğitimi, pek çok mezhebi kuşatan akademik ve metodolojik bir hal almıştır. Selçuklu hükümdarları mezhep taassubu yapmamışlardır. Nitekim Nizamülmülk Şafii mezhebine müntesip olmasına rağmen medresede Şafii fikhinin yanı sıra Hanefi fikhinin eğitimine destek vermiştir. Bu eğitim kurumları sayesinde fıkıh ilmi yayılmış ve eserleri ile günümüzde bile etkileri devam eden ilim adamları yetişmiştir.

Anahtar Kelimeler: Selçuklular, İslam hukuk, Nizamülmülk.

نظام الملك نموذجاً دور وزراء وسلاطين السلاجقة في النهضة الفقهية

الملخص

نشأت الدولة السلجوقية في وسط آسيا على يد مؤسسها القائد التركي سلجوق بن دقاق، وبقيت هذه الدولة صامدة في وجه العديد من التحدّيات لأكثر من مئة وعشرين سنة، لأنها نشأت في بقعة من أكثر بقاع الأرض ثراءً، ولا أعني بالثراء المادي فقط، بل الفكري والحضاري أيضاً، فقامت في هذه الأرض حضارات مختلفة، ودويلات شتى وحدث بينها صدام، كما حدث بينها وثام، فتلاقات الحضارات، وتضافرت الإسهامات الحضارية، لذا قويت الدولة السلجوقية التي كانت آنذاك تحت أكناف الخلافة العباسية، والسلاجقة حموا الخلافة من الدولة البويهية والفاطمية وساهموا في إعادة الخليفة العباسي إلى ملكه، بعد أن صارت بغداد بيد الفاطميين لسنة كاملة، وشاركوا في الكثير من الفتوحات الإسلامية، فتوسعت الدولة السلجوقية في وسط آسيا إلى حدود القسطنطينية شمالاً، وجزء من العراق وسوريا جنوباً، وتوالى على حكم هذه الدولة العديد من السلاطين والوزراء الذين كانت لهم إسهامات جليلة في مجالات مختلفة، وسنتناول الحديث عنهم من خلال تسليط الضوء على جهودهم في بناء دور العلم ووقف الوقفيات عليها، ورعاية العلماء وطلبة العلم، ولم يقتصر دورهم على ذلك فحسب، بل تعداه إلى حبّ العلم والعلماء، لذا كانت لهم رغبة في تعلم العلوم، وبرّح بعضهم في هذه العلوم، فكانت مشاركتهم في النهضة الفقهية متنوعة، ولعل أهم عامل فيها، بناء المدارس التي يُدرّس فيها الفقه على اختلاف المذاهب، وإقامة الأوقاف عليها، وما زالت المدارس النظامية شاهداً لتلك الفترة الذهبية، فانتشرت في بلاد شتى من أصقاع الأرض كالموصل وبغداد ونيسابور وبلخ وهرات وأصفهان، وتخرج فيها كبار العلماء، وتولى التدريس فيها جهابذة الحكماء، وسنتناول الحديث عن أهم وزير وأمير للدولة السلجوقية وهو نظام الملك الذي ساهم بمساعدة ألب أرسلان في تشييد الصروح العلمية والتي تكفلت برعاية الفقه والفقهاء، وهذه المرة الأولى التي يسلك فيها التعليم مسلكاً أكاديمياً مشابهاً لما عليه الحال في العصر الزاهن، من انتظام لصفوف الدراسة ومتابعة للحضور وتوزيع الأساتذة والعلماء على هذه الدور العلمية، فتحول شكل التعليم من تعليم طوعي خلقي في المساجد، يُدرّس فيه مذهب واحد، إلى تعليم مُمنهج، أكاديمي، يُدرّس فيه مذاهب مختلفة كالمذهب الحنفي والشافعي، ولم يتعصب الوزراء والسلاطين لمذاهبهم، فنظام الملك كان شافعياً وساهم في دعم المدارس التي تُدرّس الفقه الحنفي إلى جانب الفقه الشافعي، وبمثل هذه الأماكن العلمية انتشر الفقه وظهر الكثير من العلماء الذين مازالت ذكراهم خالدة؛ بسبب ماتركوه لنا من تراث قيم.

الكلمات المفتاحية: السلاجقة، الفقه، نظام الملك

THE ROLE OF THE SELJUK MINISTERS AND PRINCES IN THE JURISPRUDENTIAL RENAISSANCE

Abstract

The Seljuk state was established in Central Asia at the hands of its founder, the Turkish leader Seljuk bin Dukkak. Various civilizations and states arose in this land, and a clash occurred between them, as well as harmony occurred between them. Civilizations converged, and civilizational contributions joined forces. Therefore, the Seljuk State, which was at that time under the umbrella of the Abbasid Caliphate, was strengthened, and the Saljuqs protected the Caliphate from the Buyid State and the Fatimid State in Baghdad, after it became The Fatimids for a whole year, and participated in many Islamic conquests, so the Seljuk state expanded in Central Asia to the borders of Constantinople in the north, and part of Iraq and Syria in the south, and many sultans and ministers succeeded in ruling this state, who had great contributions in various fields and we will talk about them from By highlighting their efforts in building the role of science and endowing endowments on it, and taking care of scholars and students of knowledge, their role was not limited to that only, but exceeded it to the love of science and scholars, so they had a desire to Some of them excelled in these sciences, and their participation in the jurisprudential renaissance was diverse, and perhaps the most important factor in it is building schools in which jurisprudence is taught in different sects, and establishing endowments on them. The land is like Mosul, Baghdad, Nishapur, Balkh, Herat, and Isfahan, and the great scholars graduated there, and the wise men took over teaching. We will talk about the most important minister and emir of the Seljuk state, Nizam al-Malik, who contributed with the help of Alp Arslan in the construction of scientific edifices, which took care of jurisprudence and jurists, and this is the first time that he walks Education is an academic course similar to what is the case in the current era, in terms of regular classes, follow-up to attendance, and the distribution of professors and scholars on these scientific roles. The form of education has shifted from voluntary, circle education in mosques, in which one sect is taught, to systematic, academic education, in which different sects are taught. Like the Hanafi and Shafi'i schools, Nizam al-Malik was Shafi'i and contributed to supporting schools that teach Hanafi jurisprudence alongside Shafi'i jurisprudence. Jurisprudence has spread and many scholars have emerged whose memory is still immortal. Because they left us a valuable heritage.

Keywords: The Seljuks, jurisprudence in Islam, nizam almalik..

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ'NDE HCV SEROPOZİTİFLİĞİ VE GENOTİPİK DAĞILIMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Altan AKINEDEN

Aksaray Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji ABD

altanakineden@yahoo.com

ORCID: 0000 0002 1434 6892

Özet

Amaç: Hepatit C Virüs (HCV) ilk olarak 1955 yılında NonA NonB olarak tanımlanmış ve 1989 yılında HCV olarak isimlendirilmiştir. HCV çoğunlukla asemptomatik ve hafif belirtilerle seyreden ancak, vakaların %80'e yakınında kronikleşen enfeksiyonlara yol açar. HCV enfeksiyonlarından sonra gelişen kronik karaciğer hastalığı, siroz, hepatosellüler karsinoma gibi tablolar insan hayatını etkileyen önemli komplikasyonlardır. Dünya sağlık örgütü HCV enfekte kişilerin %90'nın tespiti ve bunların %80'nin tedavi edilmesi durumunda, 2030 yılına kadar HCV'yi elimine etme hedefindedir. Bizim bu çalışmanın amacı Aksaray ilindeki HCV seropozitiflik oranlarını, bu olgularda genotipik dağılımlarını belirlemek ve bu konuda yapılacak diğer çalışmalara veri tabanı oluşturmasını sağlamaktır.

Yöntem: Retrospektif olarak yapılan bu çalışmada Ocak 2021-Aralık 2021 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi, Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı'na HCV ELİSA testi çalışılması için gönderilen serum örnekleri çalışmaya alındı. Verilerin incelenmesinde Hastane Bilgi Yönetim Sistemi (HBYS) kullanıldı. Her hastaya ait ilk örnek çalışmaya alındı. HCV RNA pozitif saptanan hastalar yaş grupları ve cinsiyetlere göre sınıflandırıldı ve seroprevalans oranları belirlendi. HCV genotip tayini yapılan 11 hastaya ait sonuçlar retrospektif olarak incelendi. Serumda HCV RNA kantitasyonu için gerçek zamanlı PCR yöntemi kullanıldı ve üretici firmanın önerileri doğrultusunda çalışıldı. HCV RNA pozitif saptanan hastaların genotipleri INNO-LiPA HCV II (Innogenetics, Belçika) ile üretici firmanın önerileri doğrultusunda çalışıldı ve HCV genotipleri belirlendi.

Bulgular: HCV ELİSA testi çalışılması için Aksaray Üniversitesi, Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı'na çeşitli kliniklerden gelen; 21.372'si (%55.51) erkek ve 17127'si (%44.49) kadın olmak üzere toplam 38.499 olguya ait serum örneği çalışmaya alındı. Laboratuvara gelen örneklerin 274'ü (%0.72) Anti-HCV antikor testi pozitif çıktı. Pozitif çıkan olguların 172'si (%62.78) kadın iken, 102'si (%37.22) erkek olguya aitti. Yaş gruplarına bakıldığında HCV seropozitifliğinin en az 0-20 yaş grubunda (%3.65) olduğu ve en sık 61-70 yaş grubunda (%23.35) olduğu görüldü. Aynı dönemde HCV RNA çalışılan 112 örneğin 11'i (%9.82) HCV RNA pozitif çıktı. Bu örneklerde genotiplendirme yapıldı ve bu olguların 6'sının Genotip 1b, 1 tanesinin Genotip 2 ve 4 tanesinin Genotip 3 olduğu gösterildi. Yapılan genotiplendirme sayısı az olduğu için, istatistiksel değerlendirme yapılamadı.

Sonuç: Yapmış olduğumuz bu çalışmayla 2021 yılında HCV ELISA testinin erkeklerde fazla yapılmış olmasına rağmen test pozitifliğinin kadınlarda daha sık olduğu görüldü. Yaş gruplarına baktığımızda HCV seropozitifliği yaşla birlikte artmakla beraber, 70 yaş sonrasında bu oranın azaldığı görüldü. Bu çalışma ile Aksaray ilindeki HCV seropozitiflik oranları belirlenmiş oldu.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, HCV, Seropozitiflik

HCV SEROPOSITIVITY AND GENOTYPIC DISTRIBUTIONS IN AKSARAY UNIVERSITY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL

Abstract

Object: The hepatitis C virus (HCV) was first identified as NonA NonB in 1955 and was named HCV in 1989. HCV causes infections that are mostly asymptomatic and with mild symptoms, but become chronic infections in nearly 80% of the cases. HCV infections are important complications affecting human life, such as chronic liver disease, cirrhosis, and hepatocellular carcinoma. The World Health Organization aims to eliminate HCV by 2030 if 90% of HCV infected people are detected and 80% of them are treated. The aim of this study is to determine the HCV seropositivity rates in Aksaray province and to determine the genotypic distributions in these cases and to provide a database for other studies on this subject.

Method: In this retrospective study, serum samples sent to Aksaray University Training and Research Hospital Microbiology Laboratory for the HCV ELISA test between January 2021 and December 2021 were included in the study. Hospital Information Management System (HIMS) was used to analyze the data. The first sample of each patient was included in the study. HCV RNA positive patients were classified according to age groups and genders and seroprevalence rates were determined. HCV seropositive 11 samples genotypic was typed. For HCV RNA quantification in serum, real-time PCR method was used and studied in accordance with the manufacturer's recommendations. Genotypes of patients with positive HCV RNA were studied with INNO-LiPA HCV II (Innogenetics, Belgium) in accordance with the manufacturer's recommendations and HCV genotypes were determined.

Finding: Serum samples from a total of 38.499 individuals 21.372 (55.51%) men and 17127 (44.49%) women) who came to the Microbiology Laboratory for the HCV ELISA test from various clinics were included in the study. Of these cases, 274 (0.72%) were Anti-HCV positive. Of the positive cases, 172 (62.78%) were female and 102 (37.22%) were male. According to age groups, HCV seropositivity was seen at least in the 0-20 age group (3.65%) and most frequently in the 61-70 age group (23.35). In the same period, 11(9.82%) of 112 samples studied for HCV RNA were HCV RNA positive. HCV genotyping was performed in a total of 11 cases, and it was shown that 6 of these cases were Genotype 1b, 1 was Genotype 2 and 4 of them was Genotype 3. Statistical evaluation could not be made because the number of genotyping was low.

Conclusion: With this study we have done, it was seen that the HCV ELISA test was more common in women in 2021. When we look at the groups, HCV seropositivity increases with age, but this rate decreases after the age of 70. The most common genotype type in our province was determined as genotype 1b, as in our country In this study, HCV seropositivity rates and genotypic distributions in Aksaray province were determined.

Keywords: Aksaray, HCV, Seropositivity

SOMUNCU BABA NESLİNDEN DARENDELİ HALİT YEKTA EFENDİ

Doç. Dr. Ayhan IŞIK

Karabük Üniversitesi

i.ayhan555@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7017-2583

Özet

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan sonra devlet memurları ile ilgili bilgilere hızlı ulaşılabilmesi amacıyla memur politikası değişmiş ve özlük hakları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. 5 Şubat 1879 tarihinde Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun kurulmasıyla birlikte tüm nezaret ve idarî birimler kendi sicil şubelerini tesis etmişlerdir. Bunlardan birisi de ilmiye sınıfı ile ilgili Şeyhülislâmlık bünyesindeki "Bâb-ı Fetvâ Sicill-i Ahvâl Şubesi" dir.

Sicill-i Ahvâl İdaresi tarafından, devlet hizmetine giren memurların doldurmaları için matbu "tercüme-i hâl varakaları" hazırlanmış, merkez ve taşradaki görevlilere gönderilmiştir. Tercüme-i hâl varakasında "memurun doğum tarihi, baba adı, eğitim durumu, hizmetleri, eserleri, rütbe ve madalyaları" ile ilgili cevaplandırması istenilen sorular bulunmaktadır. Bu soruların cevaplarını ise bizzat memur kendi el yazısıyla doldurmuştur. Her memurun bir sicil dosyası bulunur, memurla ilgili tüm bilgi ve belgeler bu dosyaya konulurdu. Bu sayede memurun ailesi, nesebi, eğitimi ve hizmet hayatı ile ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılmaktadır. Sicill-i Ahvâl İdaresi ise memurların tercüme-i hâl dosyalarındaki bilgileri resmî belgelerle karşılaştırarak doğruluğunu tevsik etmiştir.

İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi'nde Sicill-i Ahval İdaresi'nin düzenlediği ve günümüze kadar ulaşan 7.554 ulemanın sicil dosyası bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Somuncu Baba/Şeyh Hamid-i Veli'nin neslinden Halit Yekta Efendi'nin de dosyası mevcuttur.

Halit Yekta Efendi, H.1283/M.1866 yılında doğmuştur. Babası "Şehzade" lakabıyla meşhur Muhammed Nuri Bey olup son memuriyeti Darende tahsildarlığıdır. Halit Yekta Efendi, bizzat kendisinin yazdığı tercüme-i halinde, Hz. Peygamber'in neslinden ve Şeyh Hamid-i Veli'nin soyundan geldiğini ifade etmiştir.

Tebliğimizde Şeyhülislâmlık Arşivi'ndeki Sicill-i Ahvâl defter ve belgeleri ile Nakîbüleşrâflık defter ve belgeleri özelinde Somuncu Baba Neslinden Halit Yekta Efendi'nin hayatı incelenmiştir. Aynı zamanda Somuncu Baba'nın ve neslinin Hz. Peygamber'e kadar uzanan nesebi de tahlil edilmiştir. Bu sayede Darende'den İstanbul'a uzanan ilim ve kültür yolcusu Halit Yekta Efendi'nin eğitimi, kazandığı ilmi rütbeleri, dinî, ictimai, tasavvufî, siyasî ve kültürel sahadaki etkinliği ilim dünyasına tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Somuncu Baba, Şeyh Hamid-i Veli, Darendeli Halit Yekta Efendi, Meşihat Arşivi, Ulema.

**HALİT YEKTA EFENDİ FROM DARENDE, FROM THE LINEAGE OF
SOMUNCU BABA**

Abstract

After the Ottoman State's Tanzimat Reform Era, civil servants' policy was changed, and regulations were made regarding personal rights to reach information about civil servants quickly. With the establishment of the Sijill-i Ahval Commission on February 5, 1879, all ministries and administrative units established their own registry branches. One of them was the "Bab-ı Fatwa Sijill-i Ahval Branch" within the body of the Shaykh al-Islam institution, which was related to the Ilmiye (ulama/scholars) class.

Sijill-i Ahval Administration prepared printed autobiography documents for the civil servants starting to work at state service and sent them to the officials in the centers and the provinces. In these documents, there were some questions about "the civil servant's date of birth, father's name, education level, services, works, rank and medals". The officers filled in the answers to these questions by handwriting. Each officer had a registry file, and all information and documents related to the officer were put in this file. By this way, detailed information about the officer's family, lineage, education and service life could be obtained. The Sijill-i Ahval Administration, on the other hand, verified the accuracy of the information in the autobiography documents of the civil servants by comparing them with the official ones.

In the Meshihat (Sheikdom) Archive of the Istanbul Mufti, the registry files of 7,554 scholars organized by the Sijill-i Ahval Administration have survived until today. Among these, there is the file of Halit Yekta Efendi, a descendant of Somuncu Baba/Sheikh Hamid-i Veli.

Halit Yekta Efendi was born in 1283 (Hegira)/1866 (Gregorian). His father was Muhammad Nuri Bey, who was famous for the nickname "Shahzadeh" (a sultan's son), and for his last civil service as the debt collector of Darende. Halit Yekta Efendi, in his autobiography document, stated that he came from the progeny of the Prophet Muhammad and Shaykh Hamid-i Veli.

In this paper, the life of Halit Yekta Efendi, from the Somuncu Baba Generation, was examined in the light of the Sijill-i Ahval records, and the Naqib al-Ashraf documents in the Meshihat Archive. The lineage of Somuncu Baba and his descendants dating back to the Prophet was also analyzed. Thus, his educational background, scientific ranks, and activities in the religious, social, mystical, political and cultural fields of Halit Yekta Efendi, a traveller of science and culture from Darende to Istanbul, were introduced to the literature.

Keywords: *Somuncu Baba, Shaykh Hamid-i Veli, Halit Yekta Efendi from Darende, Meshihat Archive, Ulama.*

ALİ B. İSMAİL AKSARAYÎ'NİN KIRK HADİSİ VE KAYNAKLARI

Ayhan TÜRK

Aksaray Üniversitesi

ayhanturk@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2040-6115

Özet

Bilindiği üzere Hadisler İslam dininin, Kur'ân-ı Kerim'den sonra ikinci temel kaynağı konumunda yer almaktadır. Hadis, insanların ihtilafa düştükleri konularda onları aydınlatan, insanlar için hidayet ve rahmet kaynağı olan vahyin kendisine indirildiği o yüce peygamberin sözü olmasından dolayı eşsiz bir mana ve değer ifade etmektedir. Bu sebeple Hz. Peygamber hayatta iken bile sahabiler hadislere büyük önem vermişler, hadisler büyük oranda ezberlenerek ve bazı sahabiler tarafından yazılarak kayıt altına alınmıştır. Hz. Peygamber'in vefatından sonraki süreçte hadisler önemini daha da artırmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yaşamını Kur'an'ın pratik bir uygulaması olarak değerlendiren Müslümanlar, Kur'an'ı anlamının ve onun çizdiği çerçevede bir yaşam sürdürmenin yolunun Resulü Ekrem'in sünnetini anlamak ve ona ittiba ile mümkün olduğuna inanmaktadırlar. İslam alimlerine göre Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in sünnetlerini Müslümanlara nakletme işi, alimlerin vazifelerinden biri olarak müslümanların hayrını istemenin bir gereğidir. Bu inanç doğrultusunda Müslümanlar, hicrî birinci yüzyıldan itibaren peygamberin hadis ve sünnetini tedvin, tasnif ve ezberlemek suretiyle sonraki nesillere aktarmak maksadıyla birbirinden farklı çaba içerisine girmişlerdir. Müslümanların sergilemiş olduğu bu çabalardan biri de Kırk Hadis olarak bilinen yazım türüdür. Arapçada "Erba'ün Hadis", Farsça'da "Çihil Hadis", Türkçede ise "Kırk Hadis" olarak ifade edilen bu yazım türü, İslam kültürü kapsamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Hicrî ikinci asırdan itibaren, Hz. Peygamber'e isnad edilerek rivayet edilen hadisler içerisinde Kırk Hadis'in derlenmesi ve bunların ezberlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Kırk Hadis yazımının ilk örneğinin Abdullah b. Mübârek (ö. 181/797) tarafından kaleme alındığı kabul edilmektedir. Kırk Hadis türünde ortaya konan eserlerden biri de Ali b. İsmail Aksarayî'nin Şerhu erbaîne hadîsen adlı eseridir. Bu tebliğde Ali b. İsmail Aksarayî'nin Şerhu erbaîne hadîsen adlı Kırk Hadis şerhinde yer alan hadisler hakkında bilgi verilecektir. Tebliğde bu eserde yer alan rivayetlerin kaynakları tesbit edilecek rivayetlerin sıhhat durumları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Ali b. İsmail Aksarayî, Hadis, Hadîsun Erba'ün , Hz. Muhammed.

FORTY HADITHS AND SOURCES OF ALİ B. İSMAIL AKSARAYÎ

Abstract

As it is known Hadeeths constitute the secondary source after Qur'an in Islam. The Hadeeth embodies a prominent meaning and value, for it enlightens people about what they conflict and for being the Word of mighty prophet to whom the revelation was revealed to, as a source of salvation and mercy. Therefore, even in prophet's lifetime his companions attached great importance to his tradition; his sayings were largely memorized, and some companions wrote them down. After prophet's passing away, the hadeeth gained much more importance. Muslims, perceiving the prophet's life as practical exercise of the Qur'an, believe that the way for comprehending the Qur'an and following the life that he drew a frame for is understanding his tradition and following it. According to Muslim scholars reporting prophetic traditions to Muslims, as scholars' duty, is a requirement of demanding Muslims' good. In line with this belief, as of the first century after hijrah there has been different endeavors by Muslims to pass down the prophetic tradition to next generations by means of compilation, classification, and memorization. One of these endeavors is a genre known as 'Forty Hadeeths'. Expressed in Arabic as 'Arba'un Hadeeth', in Persian as 'Chihil Hadeeth', and in Turkish 'Kırk Hadis' this genre, has a crucial position in İslamic culture. Since the second century after hijrah, a work began for compilation and memorization of Forty Hadeeths among the other traditions attributed to the Prophet. It is regarded that the first sample of this genre, forty hadeeths, is compiled by 'Abd Allah ibn al-Mubarak (d. 181/797). Another sample of this genre is Ali ibn İsmail al-Aksarayi's work named Sharh Arbaeen Hadeeth. In this paper, the hadeeths in the aforementioned book will be analyzed, sources of the report will be determined, and their authenticity will be examined.

Keywords: *Aksaray, Ali ibn İsmail al-Aksarayi, Hadeeth, Hadisun Arba'un, Prophet Mohammad.*

SOMUNCU BABA'NIN 9. KUŞAKTAN TORUNU NİHÂNÎ VE DEDESİNE YAZDIĞI ŞİİR

Dr. Ayşegül EKİCİ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Milli Eğitim Bakanlığı

aysegulaytekinckici@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7661-0994

Özet

Nihânî 1805-1890 yılları arasında yaşamış müderris kökenli, mutasavvıf bir şairdir. Şeyh Hâmid-i Velî'nin 9. kuşaktan torunu olup onun dergâhında post-nişîn olmuş Halvetiye ve Bayramiye şeyhlerindedir. Mevlid ve Dîvân olmak üzere iki eseri bilinip bu eserlerinin takriz kısımlarında soyunun Şeyh Hâmid-i Velî'ye dayandığı müstensih tarafından belirtilmiştir. Kendisi de Dîvân'ında soy silsilesini bildirip başta Somuncu Baba olmak üzere her daim cedlerine olan sevgisini dile getirir.

Bazı kaynakların birdirdiği üzere Bursa'da sırrı fâş olan ve bundan rahatsız olan Somuncu Baba öğrencisi Akşemseddin, Muslihuddîn-i Karamanî ve Hacı Bayram Velî gibi zatları Bursa'nın Gavaspaşa Medresesi'nden alarak Aksaray'a gelmiştir. Oğlu Yusuf Hakiki'yi Aksaray'da bırakarak diğer oğlu Halil Taybî ile Darende'ye gider. Nihânî'nin soyu Somuncu Baba'nın Darende'deki oğlu Halil Taybî hazretlerinden gelmektedir.

Asıl adı Muhammet Sâlih olan Nihânî hayatı boyunca Darende'de yaşar. Şeyh Sâlih Efendi, Sâlih Nihânî Baba ünvanlarıyla tanınır. Dedesi ulemâ ve şuarâdan olup tarih bilgini Büyük İzzet Hasan Efendi'dir. *Ziyânâme* isimli tarih kitabı meşhur olup İzzet Mehmed Paşa Kütüphanesi'ne iki yüz cildi geçkin kitap vakfetmiştir. Hasan Efendi ayrıca Sadrazam Darendeli Topal İzzet Mehmet Paşa'nın hocasıdır.

Nihânî, âlim olan dedesinin ve babasının rahle-i tedrisinden geçerek yetişmiş ve sıkı bir eğitim almıştır. Arapça ve Farsçayı daha çocuk yaşlarda öğrenir. Kaynaklar onun Cebecizâde Mehmet Paşa Medresesi'nde müderrislik yaptığını ve birçok öğrenci yetiştirdiğini bildirmişlerdir. Dolayısıyla hem tasavvuf kültürünü hem de medrese hocası olarak ilmî birikimini şiirlerine yansıtmış ve onun sanat kimliği bu çerçevede tezâhür etmiştir. İnceleme neticesinde İslam şeriatine bağlı seyr ü sülûk yaşayarak irfana ulaştığı tespit edilmiştir. Onun tasavvuf akımları ve mezhepler konusunda özellikle de XIX. yüzyıla hâkim olan birleştirici ve evrensel düşünce yapısına sahip mutasavvıf bir şair olduğu anlaşılmıştır.

Şeyh Sâlih Nihânî, Osmanlı İmparatorluğunun en karışık dönemi olan XIX. yüzyılda yaşamıştır. Bu yüzyıl, milliyetçilik akımının sancılarının fazlasıyla görüldüğü, içte ve dışta isyanlarla mücadele edildiği, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırıldığı ve gidişatı kurtarmak için birçok ıslahatların yapıldığı bir dönemdir. Bu asırda yapılan savaşların sayısı diğer asırlara galebe gelmiştir. Ancak mezhep kavgaları hafiflemiş ve birçok olumsuzluklara rağmen demokraside önemli adımlar atılmıştır.

Nihânî, III. Selim, IV. Mustafâ, II. Mahmud, I. Abdülmecid, I. Abdülaziz, V. Murad ve II. Abdülhamid olmak üzere yedi padişah dönemine tanıklık etmesine rağmen hiçbir padişaha kaside yazmaz. Bunda mutasavvıf bir şair olmasının yanında tesirinde olduğu XIX. yüzyıl Divân edebiyatının etkileri söz konusudur. Övgüleri Allah'a, Hz. Peygamber'e ve Hz. Peygamber'in soyundan geldiği için onun ailesine ve bütün cedlerinedir. Dolayısıyla büyük cediti Somuncu Baba'ya bir sitâyîşnâme yazmış bu şiirinde onun vasıflarını anlatarak ona duyduğu sevgiyi dile getirmiştir. Sitâyîşin sonunda Şeyh Hâmid-i Velî'nin kendi cediti olduğunu açıklayarak gözünün nuru olduğunu ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Somuncu Baba, Nihânî, Dîvân, Sitâyîşnâme.

NİHÂNÎ, SOMUNCU BABA'S 9TH GREAT-GRANDCHILD, AND THE POEM HE WROTE FOR HIS GRANDFATHER

Abstract

Nihânî is a sufi poet of mudarris origin who lived between 1805-1890. He is a 9th great-grandson of Sheikh Hâmid-i Velî and one of the Halvetiye and Bayramiye sheikhs educated in his dargah. Two of his books, namely Mevlid and Dîvân, are known, and it has been reported by the compiler that his lineage is based on Şeyh Hâmid-i Velî in the introduction parts of these books. He also states his lineage in his Dîvân and always expresses his love for his ancestors, especially Somuncu Baba.

As some sources suggest, Somuncu Baba, who is bothered by his secret being revealed, takes people such as Akşemsetdin, Muslihuddîn-i Karamanî and Hacı Bayram Velî from Gavaspaşa Madrasah in Bursa and comes to Aksaray. Leaving his son Yusuf Hakiki in Aksaray, he brings his other son Halil Taybî along and goes to Darende. Nihânî is a descendant of Halil Taybî.

Nihânî, whose real name is Muhammed Sâlih, lives in Darende all his life. Sheikh Salih Efendi is known as Salih Nihani Baba. His grandfather is İzzet Hasan Efendi, who is a historian as well as scholar and a poet. His history book named Ziyânâme is famous and he has donated two hundred volumes of books to the İzzet Mehmed Pasha Library. Hasan Efendi is also the teacher of Grand Vizier Darendeli Topal İzzet Mehmet Pasha.

Nihani has received a strict education from his grandfather and father, who are scholars. He learns Arabic and Persian at a young age. Sources report that he was a professor at Cebecizâde Mehmet Pasha Madrasah and taught many students. Therefore, in his poems, he reflected both the Sufî culture and his scientific knowledge as a madrasa teacher, and his artistic identity was manifested within this framework. As a result of the research, it was determined that he attained wisdom by living a life abiding by the Islamic Sharia. It has been understood that he is a sufi poet with a unifying and universal mindset covering especially the 19th century on Sufî movements and sects.

Sheikh Salih Nihani lived in the 19th century, the most problematic period of the Ottoman Empire. It is a period when nationalist movements and internal and external rebellions were seen, the Janissary Corps were abolished and many reforms to save the situation were made. The number of wars fought in this century has outstripped other centuries. Yet, sectarian quarrels eased and important steps in democracy were taken in spite of many problems.

Although Nihânî witnesses the periods of seven sultans including Selim III, Mustafa IV, Mahmud II, Abdülmecid I, Abdülaziz I, Murat V, and Abdülhamid II, he does not write any eulogies to any of these sultans. In this, as well as being a sufi poet, the effects of the 19th century Divan literature, which he was influenced by, are effective. He praises Allah, the Prophet, and the Prophet's family and all his ancestors. Therefore, he wrote a sitaishname to his great-grandfather, Somuncu Baba, and expressed his love for him by describing his qualities in this poem. At the end of the sitaish, he explained that Sheikh Hamid-i Veli was his ancestor and stated that he was valuable for him.

Keywords: *Somuncu Baba, Nihânî, Dîvân, Sitaishname.*

AKSARAY İLİNDE BRUSSELLA SEROPOZİTİFLİĞİ

Uzm. Dr. Cemal ÇİÇEK

Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

drcemal06@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8458-8504

Özet

Bruselloz hastalığında etken brucella cinsi bakterilerdir. Bruselloz dünyanın birçok bölgesinde ve Türkiye’de endemik bir hastalık olup; ülkemizde özellikle kırsal bölgelerde özellikle de hayvancılığın yoğun olduğu bölgelerde sık görülür. Aksaray ilinde brucella açısından endemik bölgeler arasındadır. Bruselloz; insanlara koyun, keçi, sığır gibi hayvanların etleri, süt ve idrar gibi vücut sıvıları, enfekte süt ile hazırlanan süt ürünleri ve enfekte hayvanın gebelik materyali ile geçer. İnsanlarda başlıca retiküloendotelial sistem, kas ve iskelet sistemi, gastrointestinal sistem, kardiyovasküler sistem ve sinir sistemlerini tutar. Brusella hastalığının tanısı; brusellaya özgü mikrobiyolojik tanı metotları ile (Rose bengal, Brucella capture vb.) konulur. Çalışmanın amacı bruselloz şüphesi ile Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına başvuran olgularda seropozitiflik oranının belirlenmesi, bu konuda yapılacak diğer çalışmalara veri tabanı sağlanmasıdır.

Ocak 2020 ile Aralık 2021 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına bruselloz şüphesi ile başvuran olgular çalışmaya dahil edildi. Olgular, brusella tanı ve takibinde kullanılan, rose bengal ve coombslu brucella mikroaglutinasyon (Brucella capture) testleri üreticinin firmanın talimatları doğrultusunda çalışıldı. Elde edilen test sonuçları, retrospektif olarak incelendi. Çalışmaya dahil edilen olguların demografik özellikleri, istatistiksel olarak değerlendirildi.

Çalışmadaki toplam 11094 olgunun 7181’i (%64,73) kadın ve 3943’ünün (%35,27) ise erkek olduğu saptandı. Rose bengal testinde seropozitif olduğu tespit edilen 714 olgunun, 378’i (%52,94) kadın ve 336’sı (%47,06) erkek olduğu belirlendi. Yaş gruplarına göre; seropozitiflik oranı 0-10 yaş ve 81 yaş grubu üstünde düşük (%4,1 ve %2,75) iken, 11-50 yaş aralığındaki olgularda daha yüksek oranda (%6,93 den %8,37 ye) olduğu saptandı.

Brusella capture testi rose bengal testi pozitif olan 714 olguda çalışıldı. Bu olguların, 383’ü (%53,64) erkek ve 331’i (%46,36) kadındı. Bu olguların 265’i (%37,11) seropozitif çıktı. Bu oranların; erkeklerde yüksek (%64,91) ve kadınlarda düşük (%35,09) olduğu görüldü.

Sonuç olarak, bu çalışmaya göre Aksaray ilinde, bruselloz hastalığının erkeklerde kadınlardan daha sık görüldüğü belirlendi. Bunun nedeni; bölgemizde küçükbaş hayvancılığın yaygın olması olabilir. Bruselloz hastalığının sıklığını azaltmak için Aksaray ilinde, özellikle kırsal kesim beslenme alışkanlıklarının değiştirilmesi, çiğ süt ve ürünlerinin kullanımının azaltılması gibi toplumsal tedbirlerin alınması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Brusella, Seropozitiflik,

BRUCELLA SEROPOSITIVITY IN AKSARAY PROVINCE

Abstract

Brucellosis is caused by bacteria of the genus Brucella. Brucellosis is an endemic disease in many parts of the world and in Turkey; It is common in our country, especially in rural areas, where animal husbandry is intense. Aksaray province is among the endemic regions in terms of brucella. Brucellosis; It is transmitted to humans through the meat of animals such as sheep, goats, cattle, bodily fluids such as milk and urine, dairy products prepared with infected milk, and the pregnancy material of the infected animal. In humans, it mainly involves the reticuloendothelial system, musculoskeletal system, gastrointestinal system, cardiovascular system and nervous systems. Diagnosis of Brucella disease; microbiological diagnostic methods specific to brucella (Rose bengal, Brucella capture etc.) are placed. The aim of the study is to determine the rate of seropositivity in the cases who applied to Aksaray Training and Research Hospital Microbiology Laboratory with the suspicion of brucellosis, and to provide a database for other studies on this subject.

Cases who applied to Aksaray University Training and Research Hospital Microbiology Laboratory with the suspicion of brucellosis between January 2020 and December 2021 were included in the study. The cases were studied with rose bengal and coombs brucella microagglutination (brucella capture) tests, which are used in the diagnosis and follow-up of brucella, in accordance with the manufacturer's instructions. Obtained test results were analyzed retrospectively. Demographic characteristics of the case included in the study are statistically evaluated.

Of the total 11094 case in the study, 7181 (64.73%) were female and 3943 (%35.27) male. Of the 714 patients who were found to be seropositive in the Rose bengal test, 378 (52.94%) were female and 336 (47.06%) were male. According to age groups; while the seropositivity rate was low (4.1% and 2.75%) in the 0-10 age group and above the 81 age group, it was found to be higher (6.93% to 8.37%) in the 11-50 age group.

Brucella capture test was studied in 714 cases with positive rose bengal test. Of these cases, 383 (53.64%) were male and 331 (46.36%) were female. 265 (37.11%) of these cases were seropositive. These rates; It was found to be high in men (64.91%) and low in women (35.09%).

In conclusion, according to this study, it was determined that brucellosis disease is more common in men than women in Aksaray province. This is because; It may be that small cattle breeding is widespread in our region. In order to reduce the frequency of brucellosis disease, it is necessary to take social measures such as changing the eating habits of rural areas and reducing the use of raw milk and products in Aksaray province.

Keywords: *Aksaray, Brucella, Seropositivity*

İŞLEVSEL HALK BİLİMİ KURAMI BAĞLAMINDA AKSARAY YÖRESİ HALK OYUNLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Esra ASLAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

aslanesra68100@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-7523-5507

Özet

İnsanlığın varoluşu kadar eski olan oyun, eski Türklerde dini ritüellerin ve halk hekimliğinin en büyük simgesi olan kişilere verilen addır. İnsanlar dünyaya geldiği andan itibaren kendilerini oyunla ifade etmiştir. İnsanlar oyun ile çevresiyle iletişim kurmuş, yeni şeyler öğrenmiş ve duygu-düşüncelerini ifade etmiştir. Çağdaşlaşmayla insanların ihtiyaçları değişse de insanın oyunla olan bağı değişmemiş ve oyun insanı hayata hazırlayan bir olgu olmaya devam etmiştir.

Oyunun en mükemmel ve özelleşmiş hali olan dans, halk arasında halk dansı ya da halk oyunu şeklinde yaygın olarak bütün yurttan oynanmaktadır. Dinsel ve büyüsel icralar olarak ortaya çıkan halk oyunları zaman içerisinde ait olduğu sosyal çevrenin kültürel ve iletişimsel davranış özelliklerini, eğlenme ve eğlendirme pratiklerini, sanat anlayışını yansıtan estetik sunumlar şeklini almıştır. Bu süreç içerisinde halk oyunları insanların inanç, sosyalleşme, eğlenme, iletişim, estetik, tedavi etme, eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Selçuklu Sultanı Kılıçarslan'ın iyilerin, doğruların, salihlerin yaşadığı, iyilerin yurdu, salihlerin yurdu anlamına gelen "Şehr-i Süleha" adını verdiği ve Kapadokya Bölgesi içinde yer alan, tarihi süreç içerisinde çeşitli medeniyetlerin beşiği olarak birçok kültürel mirasın yaşatıldığı ve aktarıldığı bir merkez konumunda olan Aksaray zengin bir halk oyunları repertuarına sahiptir. Yörede oynanan halk oyunları geçmişten günümüze Aksaray özelinden hareketle insanlar için birçok işlevi yerine getirmiştir.

Bu çalışmayla İşlevsel Halk Bilimi Kuramı'na göre Türk halk oyunlarının Aksaray yöresi halk oyunları özelinden hareketle üstlendiği günümüzdeki işlevlerini saptamaya çalışmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda halkbilgisi derleme ve inceleme yöntemiyle Aksaray halk oyunları üzerine kurumsal bir kimlikle çalışan yetkin kişiler ile geleneğin icracısı ve aktarıcısı hüviyetindeki kişiler ile karşılıklı görüşmeler yapılmış ve elde edilen bilgiler literatür taraması sonucu ortaya konulan halk oyunları ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar ile bütünleştirilerek İşlevsel Halk Bilimi Kuramı bağlamında Aksaray yöresi halk oyunları üzerine betimsel bir çalışma oluşturulmuştur.

Elde edilen veriler W. Bascom'un İşlevsel Halk Bilimi Kuramında yer alan hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi; değerlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme işlevi; eğitim veya kültürün gelecek kuşaklara aktararak eğitilmesi işlevi; toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması işlevi olmak üzere dört işleve göre tasnif edilmeye çalışılmış ve sonuç olarak halk oyunlarının işlevleri yörenin sosyo-kültürel özellikleri bağlamında incelenip değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halk Oyunu, Aksaray Halk Oyunları, İşlevsel Halk Bilimi Kuramı

AN INVESTIGATION ON AKSARAY REGION'S FOLK DANCES IN THE CONTEXT OF FUNCTIONAL FOLK SCIENCE THEORY

Abstract

The game, which is as old as the existence of humanity, is the name given to the people who are the greatest symbol of religious rituals and folk medicine in ancient Turks. People have expressed themselves through games from the moment they were born. People communicated with their environment, learned new things and expressed their feelings and thoughts through the game. Although the needs of people have changed with modernization, the connection of people with the game has not changed and the game has continued to be a phenomenon that prepares people for life.

The dance, which is the most perfect and specialized form of the game, is widely performed in the form of a folk dance or a folk dance among the people. Folk dances, which emerged as religious and magical performances, took the form of aesthetic presentations reflecting the cultural and communicative behavior characteristics of the social environment, entertainment and entertainment practices, and understanding of art over time. In this process, folk dances met people's needs such as belief, socialization, entertainment, communication, aesthetics, treatment and education.

It is a center where many cultural heritages are kept alive and transferred as the cradle of various civilizations in the historical process, which is located in the Cappadocia Region and named as "Şehri Süleha", which means the home of the good, the home of the righteous, where the good, the righteous and the righteous live, by the Seljuk Sultan Kılıçarslan. Aksaray has a rich folk dance repertoire. Folk dances played in the region have fulfilled many functions for people from the past to the present, starting from Aksaray.

With this study, it is aimed to try to determine the current functions of Turkish folk dances according to the Functional Folklore Theory, based on the folk dances of Aksaray region. In this context, mutual interviews were conducted with the competent people working on Aksaray folk dances with a corporate identity with the folklore compilation and analysis method, and the people who are the performers and transmitters of the tradition, and the information obtained was integrated with the academic studies on the folk dances revealed as a result of the literature review, in the context of Functional Folklore Theory. A descriptive study was created on folk dances of Aksaray region.

The data obtained are the function of having fun, having fun and entertaining in W. Bascom's Functional Folklore Theory; the function of supporting values, community institutions and customs; the function of education or educating the culture by transferring it to the next generations; In order to get rid of social and personal pressures, it has been tried to be classified according to four functions, as a function of escape and escape, and as a result, the functions of folk dances have been examined and evaluated in the context of the socio-cultural characteristics of the region.

Keywords: *Folk Dance, Aksaray Folk Dances, Functional Folklore Theory*

MECLİS-İ MEŞAYİH DEFTERLERİNE GÖRE AKSARAY TEKKE ve ZAVİYELERİ

Dr. Öğr. Üyesi Esra YILDIZ

Yalova Üniversitesi

esra_yildiz_87@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-1236-7446

Özet

Osmanlı Devleti'nde medrese ve tekkeler toplumun dinî ve ictimai hayatının temelini oluşturmaktadır. Bu kurumlar medreselerde okuyan öğrencilerin ve tekkelerde kalan dervişlerin iâşe ve ibatelerini sağlamıştır. Tekke ve medreseler külliyeinin iki ayrı müessesesi olarak hizmet vermiştir. Medresede ilmi faaliyetler yürütülürken, tekkelerde ise ahlaki ve ictimai etkinlikler gerçekleştirilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren tekkeler üzerinde bir otoritesi bulunmakla birlikte XIX. yüzyılda Meclis-i Meşayih'in kurulmasıyla birlikte doğrudan bir etki söz konusudur. 1836 yılında Sultan II. Mahmut'un fermanı ve akabinde 1866 yılında Şeyhülislamlık bünyesinde Meclis-i Meşayih'in kurulmasıyla devletin tekke ve zaviyeler üzerindeki denetimi artmıştır.

Osmanlı coğrafyasının her bölgesinde olduğu gibi tasavvuf hayatının yoğun olarak yaşandığı Aksaray'da da birçok tekke ve zaviye kurulmuştur. Tebliğimizin "Osmanlı Devleti'nde Tekkelerin Denetim Mekanizması: Meclis-i Meşayih" başlığında Meclis-i Meşayih'in kuruluş süreci, amacı ve işleyişi ele alınacaktır. "Meclis-i Meşayih Defterlerinin Aksaray Tasavvuf Hayatı Açısından Önemi" başlığında Meclis-i Meşayih'e ait arşiv kaynaklarının içeriği hakkında bilgi verilecek ve Aksaray'daki tasavvuf hayatı ile ilgili detaylara kapı aralanacaktır. "Meclis-i Meşayih Defterlerinde Aksaray Tekkeleri ile İlgili Şikayetler ve Alınan Kararlar" başlığında ise Meclis-i Meşayih defter ve belgeleri ışığında Aksaray'daki tekkelerin işleyişi, denetimi, derviş ve şeyhler hakkındaki şikayetler izah edilecektir.

Tebliğimizde ayrıca Aksaray'da kurulan ve Meclis-i Meşayih'e bağlı faaliyet gösteren Aksaray Encümen-i Meşayih'inin işlevi değerlendirilecektir. Aksaray Encümen-i Meşayih'inin görevlerinden olan dervişlere tasavvuf ilmi, Kur'ân talimi, kelim, fıkıh ve akaid dersleri yanında medeni ve güncel dini bilgilerin verilmesi; dervişlerin tekkede kendilerine verilen görevi yerine getirdikten sonra halkın yararına olacak uygun bir meslek ve zanaât öğrenmeye teşvik edilmesi; dervişler arasında sohbet halkalarının oluşturulması ve ilimle meşgul olmalarının temin edilmesi hususları ele alınacaktır.

Böylelikle geçmişten günümüze Aksaray'daki tekke ve zaviyelerin sorunları ile bu sorunlara sunulan çözümler Meclis-i Meşayih defter ve belgeleri özelinde ilim dünyasına tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meşihat Arşivi, Meclis-i Meşayih, Aksaray, Şeyh, Tekke ve Zaviye.

AKSARAY TAKKAHS AND ZAWIYAHS ACCORDING TO THE MAJLIS MASHAYIKH DOCUMENTS

Abstract

In the Ottoman State, madrasahs (academic Muslim schools) and takkahs (dervish lodges) constituted the basis of the religious and social life of the community. These institutions provided living and lodging for students studying in madrasahs and dervishes staying in takkahs. Takkahs and madrasahs served as two separate organization of the kulliyah (complex). Scientific activities were carried out in the madrasahs, whereas moral and social activities were carried out in the takkahs.

Although the Ottoman State had an authority over the takkahs since its foundation, there was a direct impact with the establishment of the Majlis Mashayikh (Chamber of Shaykhs) in the 19th century. With the edict of Sultan Mahmud II in 1836 and the establishment of the Majlis Mashayikh within the organization of the Shaykh al-Islam in 1866, the state's control over takkahs and zawiyahs (small-scale takkahs) increased.

As in every region of the Ottoman State, many takkahs and zawiyahs were founded in Aksaray, where sufi life was intensely observed. The foundation, purpose and functioning of the Majlis Mashayikh will be discussed under the title of "Control Mechanism of Takkahs in the Ottoman State: Majlis Mashayikh" of this paper. Under the title of "Importance of Majlis Mashayikh Documents for Aksaray Sufi Life", the content of archive resources belonging to Majlis Mashayikh and details about sufi life in Aksaray will be discussed. Under the title of "Complaints and Decisions Regarding Aksaray Takkahs in the Majlis Mashayikh Documents", the functioning and control of the takkahs in Aksaray, complaints about dervishes and shaykhs will be explained within the light of the chamber documents and documents.

In addition, the function of Aksaray Enjuman Mashayikh, which was founded in Aksaray and operates under the Majlis Mashayikh, will be discussed in this paper. Training the dervishes, which is among the duties of Aksaray Enjuman Mashayikh, with civil and up to date religious issues, in addition to Sufism, Qur'an training, kalam, fiqh and aqaid; guiding the dervishes to adopt a suitable profession and craft for the benefit of the community after fulfilling their duties in the takkah; the issues of constituting halaqas (conversation circles) among dervishes and ensuring that they are engaged in science will be discussed.

Therefore, the problems of the takkahs and zawiyahs in Aksaray from the past to the present and the solutions offered to these problems will be introduced to the literature, regarding specifically the books and documents of the Majlis Mashayikh.

Keywords: Meshihat Archive, Majlis Mashayikh, Aksaray, Shaykh, Takkah and Zawiyah.

AKSARAY TARİH ÖNCESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI (AKYA) 2021 YILI ÇALIŞMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Fadime Işıl DEMİRTAŞ

Aksaray Üniversitesi

isildemirtas@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6118-9319

Özet

Volkanik Kapadokya alt bölgesinin batı sınırında yer alan Aksaray, Anadolu'yu birbirine bağlayan yol güzergâhlarının kavşak noktasında bulunmaktadır. Aksaray'da 1950'lerde başlayan araştırmalar, bölgede tarihöncesinin erken dönemlerinden günümüze kadar neredeyse kesintisiz bir iskânla ilin, kültür tarihi içindeki önemini ortaya çıkarmıştır. Önceki çalışmaların da ışığında şekillenen araştırma sorularıyla “Aksaray Tarihöncesi YüzeY Araştırması (AKYA): Kalkolitik Dönem Buluntu Alanları” projesi, 2021 yılında başlatılmıştır. Bu araştırmada bölgenin jeolojik ve çevresel özelliklerinin kültürel geçmişi nasıl biçimlendirdiği sorgulanırken, hammadde kaynaklarının kullanımı ve bölgesel etkileşimlerin geçmişi de incelenmektedir. Tarihöncesi kronolojisine bütüncül bir yaklaşımla katkı sunmak için özellikle dönemler arası geçiş süreçlerinin anlaşılmasına odaklanılmıştır.

Beş yıl içinde tamamlanması öngörülen Aksaray Tarihöncesi YüzeY Araştırması'nda, ilçe sınırları gözetilerek, tarama yapılacak il geneli beş alana ayrılmıştır. Bu planlama doğrultusunda 2021 yılı çalışmaları, ilin dağlık bölgesinde doğu kesimindeki görece iyi tanınan Gülağaç ve Güzelyurt ilçelerinde yürütülmüştür. Zaman dizinsel bakımdan projede, özellikle bölgede kazılarla tanınmayan süreçlere odaklanılmıştır. Bu çerçevede, bölgede çok az tanınan Çanak Çömlekli Neolitik - İlk Kalkolitik, Son Kalkolitik - İlk Tunç Çağ öncelikli çalışılacak dönemler olarak belirlenmiştir.

Aksaray'ın kültür geçmişinin bütüncül bir açıdan değerlendirilmesi, bölgede az tanınan süreçlere ilişkin çanak çömlek, sürtme, yontma taş aletler ve hammadde türleriyle birlikte verilerin artırılması, tarihöncesi yerleşmelerin dönemsel ve bölgesel yerleşim biçimlerinin (höyük, yamaç yerleşmesi, düz yerleşme, hammadde kaynağı, işlik/atölye gibi) belirlenmesi projenin başlıca hedefleri arasındadır.

Hammadde dolaşımıyla ilişkili olarak obsidiyen özelinde bölgenin Çanak Çömleksiz Neolitik dönemi iyi bilinmektedir. Jeolojik ve çevresel diğer koşulların Aksaray'ın kültürel geçmişindeki etkisi zaman dizinsel olarak incelenecek, bu sayede bir bütün olarak çevresel şartların kültürlerin; ekonomik, sosyal ve siyasal gelişimindeki rolü anlaşılmaya çalışılmaktadır. Farklı dönemlerde bölgenin maden, kil ve volkanik kökenli hammadde kaynaklarının kullanımıyla ilişkili dağılım haritaları çıkarılacaktır.

Görelî tarihlendirmede ve bölgesel ilişkilerin izlenmesinde çanak çömlek en önemli buluntular arasındadır. Bu kapsamda kronolojik dizin içinde karşılaşılan ayırt edici mal gruplarının tespiti, yüzeY araştırmasının da en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Çanak Çömlekli Neolitik dönemde Koyu Yüzlü Açkılı Mallar, Kırmızı Astarlı-Açkılı Mallar ve Krem Astar Üzeri Kırmızı Boyalı Mallar; bölgesel, kültürel farklılıklarla birlikte karakteristik mal grupları olarak karşımıza çıkar. Kalkolitik dönemde bu mal gruplarından bazıları devam ederken baskın Siyah Açkılı Malların yanı sıra Kabartma, Çizi ve Baskı Bezekli Mallar, Tarazlı Mallar da görülür. İlk-Orta Kalkolitik süreçte bölgede Gelveri ve Güvercinkayası yerleşmelerinden bilinen Çizi-Baskı Bezekli Malların yaygınlık alanının incelenmesi, kültürel etkileşim hakkında bilgi sağlayacaktır. Son Kalkolitik dönemde bölgede şimdilik sadece Güvercinkayası'nın Obeyd evresiyle bilinen, kalıp ve/veya turnet yapımı seri üretim “Coba” kâseleri, sosyal yapılaşmada uzmanlaşmayı da gösteren ilk seri üretim ürünleridir. Seri üretim mallar üzerine yapılacak incelemeler; yaygınlığının izlenmesi, çanak çömlek üretimi ve uzmanlaşmanın anlaşılması, toplumsal tabakalanma ve siyasî yapılanma hakkında da bilgi edinmemizi sağlayacaktır.

İlk Tunç Çağ kapsamında, kültürel etkileşimi takip etmekte öne çıkan tipik mal gruplarından, dönemin seri üretim çark yapımı mallarını, Boya Bezekli grupları ve yapım teknolojisiyle ayrışan Metalik Malları belirtmek gereklidir. YüzeY araştırmasında karakteristik özellik taşıyan tüm mal gruplarının kronolojik dağılım haritaları oluşturulacak ve bölgesel ilişkileri tanımlanacaktır.

2021 yılı çalışmalarının ilk sonuçlarında, yukarıda yer verilen proje amaçları doğrultusunda özellikle Kalkolitik dönem bulgularıyla Çakılbaşı, Büyük Tepe ve Yoncalıhöyük yerleşmelerinin dikkati çektiğini belirtmek gerekir. Bölgede sadece Musular'dan bilinen Son Neolitik-İlk Kalkolitik dönem çanak çömlek örnekleriyle Çakılbaşı az tanınan bu süreçlerle ilişkili verileri artırmıştır. Çakılbaşı'nda bulunan Geç Obeyd ve Gelveri benzeri çanak çömlek kırıkları çağdaş yerleşmeler arasındaki etkileşimlerin incelenmesi bakımından önem taşımaktadır. Demir Çağ dolguları altında kalan Gülağaç Ovası'ndaki pek çok höyükte, M.Ö. 3. Binyılın başlarından M.Ö. 2. Binyıla geçişin kesintisiz bir dizilimle devam ettiği çanak çömlek verilerine bağlı olarak anlaşılmıştır. Ova, Demir Çağ ortaları (M.Ö. 7. yy.) itibariyle yoğun iskân görmüştür.

Zaman dizinsel bakımdan ovada Neolitikten itibaren kesintisiz olarak izlenen iskânın en belirgin etmenleri, hammadde kaynakları ve yol güzergâhları elverişliliğidir. 2021 çalışmaları, M.Ö. 3. Binyıl itibariyle kurulan Anadolu ve Mezopotamya arasındaki "Kervan Yolu" ticaret faaliyetlerine ilişkin Gülağaç Ovası'nın etkinliğini ortaya koyan bulgular vermiştir.

Bölgede ölü gömme uygulamaları bakımından tümülüs türü anıt mezarların yaygın olduğu gözlenmiştir. Araştırma bölgesinde yer alan Zindanlık Tümülüsü, Demir Çağ ortaları itibariyle görülen oda mezarlı biçimlerin iyi korunmuş bir örneğidir. Tümülüslerin belgelenmesine gerek koruma mevzuatı gerekse insanlık tarihindeki önemi kapsamında yapılacak yeni araştırmalarda da devam edilecektir.

2021 yılı yüzey araştırmasında toplanan buluntular üzerindeki çalışmalar hali hazırda devam etmektedir. Makroskopik incelemeler, yerleşmelerde rastlanan bütün sürtme taş ve yontma taş buluntuların yerel, yakın çevreden elde edilen hammaddelerden üretildiklerini göstermektedir. En uzak kaynak olarak obsidiyen temininde Göllüdağ ve çakmaktaşı içerse belki Armutlu çevresi en yakın kaynak olarak görülmektedir. "Çakılbaşı'nda bulunan iki vurma sistemli dilgi üretimlerine ait birkaç çekirdeğin M.Ö. 8. binyıl ortalarına tarihlendirilen Çakılbaşı'nın kuş uçuşu 15 km. güneybatısında yer alan Musular ve 15 km. güneydoğusunda yer alan Sırçalıtepe yerleşmelerinden bilinen çekirdekler ile benzerlikleri dikkat çekicidir". Hammadde ve çanak çömleklerden alınan örneklerin analizlerinin tamamlanmasıyla birlikte çalışma bölgesiyle ilişkili veri ve bulgularımız da çoğalacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Tarihöncesi, Hammadde, Çanak Çömlek, İnsan ve Çevre İlişkisi

SURVEY OF PREHISTORIC AKSARAY (AKYA): THE 2021 CAMPAIGN

Abstract

Located on the western border of the Volcanic Cappadocia sub-region, Aksaray is at the crossroads of the road routes connecting Anatolia. Researches that started in Aksaray in the 1950s revealed the importance of the province in the cultural history, with an almost uninterrupted settlement in the region from the early prehistoric times to the present. The "Aksaray Prehistoric Survey (AKYA): Chalcolithic Period Finds" project was launched in 2021 with research questions shaped in the light of previous studies. In this research, while questioning how the geological and environmental characteristics of the region shaped the cultural past, the use of raw material resources and the history of regional interactions are also examined. In order to contribute to the prehistoric chronology with a holistic approach, it is especially focused on understanding the transition processes between periods.

In the Aksaray Prehistoric Survey, which is expected to be completed in five years, the entire province to be scanned was divided into five areas, taking into account the district boundaries. In line with this planning, the studies for 2021 were carried out in the relatively well-known Gülağaç and Güzelyurt districts in the eastern part of the mountainous region of the province. In terms of chronology, the project focused on processes that were not known by excavations, especially in the region. In this context, Pottery Neolithic - Early Chalcolithic, Late Chalcolithic - Early Bronze Age, which are little known in the region, were determined as the priority periods to be studied.

A holistic evaluation of Aksaray's cultural history, increasing data with pottery, grinding, chipped stone tools and raw material types related to lesser-known processes in the region, periodical and regional settlement forms of prehistoric settlements (mound, hillside settlement, flat settlement, raw material source, workshop) is among the main objectives of the project.

In relation to the raw material circulation, the Pre-Pottery Neolithic period of the region is well known, especially for obsidian. The effect of geological and other environmental conditions on Aksaray's cultural past will be examined chronologically. Its role in economic, social and political development is tried to be understood. Distribution maps related to the use of mineral, clay and volcanic raw material resources of the region in different periods will be drawn.

Pottery is among the most important finds in relative dating and monitoring regional relations. In this context, the identification of distinctive ware groups encountered in the chronological index constitutes one of the most important pillars of the survey. Dark Faced Burnished Ware, Red Slipped-Burnish Ware and Red Painted Ware on Cream Slip in the Pottery Neolithic period; They appear as characteristic ware groups with regional and cultural differences. While some of these ware groups continued in the Chalcolithic period, in addition to the dominant Black Burnished Ware, Relief, Incised Ware, Scored Ware are also seen. Examination of the prevalence of the Incised Wares known from the Gelveri and Güvercinkayaı settlements in the region during the Early-Middle Chalcolithic period will provide information about the cultural interaction. Mass production "Coba" bowls made of molds and/or turrets, which are known only for the Obeyd phase of Güvercinkayaı during the Late Chalcolithic period, are the first mass production products that also show specialization in social structuring. Investigation on mass-produced goods; Monitoring its prevalence, understanding the pottery production and specialization will also provide us with information about social stratification and political structuring.

Within the scope of the Early Bronze Age, it is necessary to specify the mass produced wheel-made wares of the period, the Paint Decorated groups and the Metallic Ware differentiated by the construction technology, which are among the typical ware groups that stand out in following the cultural interaction. Chronological distribution maps of all ware groups with characteristic features in the survey will be created and their regional relations will be defined.

It should be noted that in the first results of the 2021 studies, Çakılbaşı, Büyük Tepe and Yoncalıhöyük settlements especially with their Chalcolithic period findings in line with the above-mentioned project objectives. With Late Neolithic-Early Chalcolithic pottery samples known only from

Musular in the region, Çakılbaşı has increased the data related to these lesser known processes. Sherds such as Late Obeyd and Gelveri found in Çakılbaşı are important in terms of examining the interactions between contemporary settlements. In many mounds in the Gülağaç Plain, which are under the Iron Age fillings, there are from the beginning of the 3rd millennium BC. Based on the pottery data, it was understood that the transition to the 2nd millennium continued with an uninterrupted sequence. The plain has been heavily inhabited since the middle of the Iron Age (7th century BC).

In terms of chronology, the most prominent factors of the settlement, which have been followed continuously since the Neolithic on the plain, are the raw material sources and the availability of road routes. 2021 studies, BC The "Caravan Road" between Anatolia and Mesopotamia, which was established as of the 3rd Millennium B.C., yielded findings revealing the effectiveness of the Gülağaç Plain regarding the trade activities.

It has been observed that tumulus type mausoleums are common in the region in terms of burial practices. The Zindanlık Tumulus, located in the research area, is a well-preserved example of the chamber tombs seen in the middle of the Iron Age. Documentation of the tumuli will be continued in new researches to be carried out within the scope of both conservation legislation and their importance in human history.

Studies on the finds collected during the 2021 survey are currently ongoing. Macroscopic examinations show that all ground stone and chipped stone finds found in the settlements were produced from raw materials obtained from the local, immediate surroundings. As the most distant source, Göllüdağ for obsidian and perhaps Armutlu vicinity for flintstone are seen as the closest source. "A few cores belonging to the blade productions with two percussion systems found in Çakılbaşı date back to the BC. The bird flight of Çakılbaşı, which is dated to the middle of the 8th millennium BC, is 15 km. Located in the southwest of Musular and 15 km. The similarities with the cores known from the Sırçalıtepe settlements located in the southeast are remarkable". With the completion of the analysis of the samples taken from the raw materials and pottery, our data and findings related to the study area will also increase.

Keywords: *Aksaray, Prehistory, Raw Material, Pottery, Human and Environment*

SÖZLEŞMELİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN SÖZLEŞMELİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: AKSARAY ÖRNEĞİ

Fitnat TAVACI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

drfitnattavaci@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-1588-6919

Özet

Topluma yön veren öğretmenlerdir. Öğretmenlik mesleği ise eğitim sektörü ile ilgisi olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip alanlarda özel uzmanlık, bilgi ve beceriyi temel alan, akademik çalışma ve mesleki formasyonun gerçekleştirildiği, profesyonel statüde bir uğraşı alanı olarak tanımlanabilir. Çünkü toplumların tarihinde her neslin tutum-değer-düşünce yapısı ile bir önceki nesil öğretmenin duygu ve düşünce dünyası arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olagelmıştır. Bir toplumun öğretmenleri ile geleceği arasındaki bu benzeşim ilişkisi, bu mesleği ve mensuplarını vazgeçilmez kılan temel unsurlardandır.

Eğitimin niteliği, büyük ölçüde öğretmenin niteliğine bağlıdır. Ülkemizde öğretmen istihdamı ile ilgili geçmişten günümüze çeşitli politikalar izlenmiştir. Bu politikalardan biri de sözleşmeli öğretmenlik uygulamasıdır. Sözleşmeli öğretmenlerdeki uygulamalar, örgütsel amaçlar doğrultusunda öğretmenlerde huzursuzluk, isteksizlik gibi eğitim ve öğretim faaliyetlerinde niceliksel ve niteliksel düşüşler ortaya çıkarabilir. Diğer yandan; Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan disiplinler arası bir derstir (MEB, 2005). Sosyal bilgilerin amaçlarından biri sosyal sorunlar ve bu sorunların daha derin analizleri için, birkaç farklı disiplin ve akademik araçların paylaşarak, birbirleriyle iletişim kurmaları ve tutarlı bir konu alanı oluşturmalarını sağlamaktır. Bu nedenle sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözleşmeli öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşlerinin bilinmesi önemli görülmektedir. Bu noktada; sözleşmeli öğretmenlik uygulaması kapsamında karşılaşılan veya karşılaşılabilecek problemlerin tespitinde takip edilecek en verimli yollardan birisi, sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşlerini incelemektir.

Araştırma, Aksaray'da görev yapmakta olan sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmenlerinin sözleşmeli öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel bir araştırmadır. Ayrıca nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Yine araştırmada amaçlı örnekleme (Punch, 2005) türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise, 2022 yılında Aksaray il merkezinde devlet ortaokullarında görev yapmakta olan on kadın ve on erkek sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların hazırlanma sürecinde uzman görüşünden faydalanılmıştır. Elde edilen araştırma verileri kodlanarak katılımcılar arasında benzer ve farklı yönler tespit edilmiştir. Elde edilen kodlar ışığında genel olarak ifade edilen kategoriler ve en son aşamada temalar belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş, daha sonra betimlemeler açıklanıp yorumlanmıştır.

Çalışmada, Aksaray'da görev yapan sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleğe bakış açısı, öğretmenlik uygulaması ile ilgili yeterlilikleri, istihdam biçiminin öğretmenlik mesleğine etkileri vb. konular aydınlatılmıştır. Ayrıca bu araştırmayla sözleşmeli öğretmenlik uygulaması nedeniyle Aksaray'daki sözleşmeli sosyal bilgiler öğretmenlerinin karşılaştıkları olaylar saptanarak, yaşanan olayların öğretmenler üzerinde neden olduğu sonuçlar belirlenmiştir. Sözleşmeli ve kadrolu öğretmenler arasındaki özlük haklarından kaynaklanan birtakım farklılıklar, elde edilen bulgulardan hareketle sözleşmeli öğretmenlerin motivasyonlarını ve mesleki iş doyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, öğretmen istihdamı, sözleşmeli öğretmenlik, sosyal bilgiler öğretmeni

A REVIEW OF THE CONTRACTED SOCIAL STUDIES TEACHERS' VIEWS ABOUT THE PRACTICE OF CONTRACTED TEACHING: AKSARAY SAMPLE

Abstract

It is the teachers who shape the society. Teaching profession, on the other hand, can be defined as a profession with a professional status, which is based on special expertise, knowledge and skills in areas with social, cultural, economic, scientific and technological dimensions, which are related to the education sector, where academic study and professional formation are carried out. Because in the history of societies, there has been a meaningful and positive relationship between the attitude-value-thought structure of each generation and the world of emotions and thoughts of the previous generation teacher. This similarity relationship between the teachers and the future of a society is one of the basic elements that make this profession and its members indispensable.

The quality of education largely depends on the quality of the teacher. Various policies have been followed from past to present regarding teacher employment in our country. One of these policies is contract teaching practice. The practices of contracted teachers may reveal quantitative and qualitative decreases in education and training activities such as uneasiness and unwillingness in teachers in line with organizational purposes. On the other hand; Social studies is an interdisciplinary course that reflects social sciences and civics issues in order to help individuals realize their social existence (MEB, 2005). One of the purposes of social studies is to enable social problems and deeper analysis of these problems, by sharing several different disciplines and academic tools, to communicate with each other and to create a coherent subject area. For this reason, it is important to know the opinions of contracted social studies teachers about contracted teaching practice. At this point; One of the most efficient ways to determine the problems encountered or to be encountered within the scope of contracted teaching practice is to examine the views of contracted social studies teachers.

The research was conducted to reveal the views of contracted social studies teachers working in Aksaray about contract teaching practice. The study is a qualitative research. In addition, phenomenology, one of the qualitative research designs, was used. Again, criterion sampling, one of the types of purposive sampling (Punch, 2005), was used in the research. The study group of the research consists of ten female and ten male contracted social studies teachers working in public secondary schools in Aksaray city center in 2022. A semi-structured interview form was used as a data collection tool in the research. In order to increase the validity of the research, expert opinion was used during the preparation process of the questions in the semi-structured interview form. By coding the obtained research data, similar and different aspects were determined among the participants. In the light of the codes obtained, the generally expressed categories and finally the themes were determined. The data obtained in the research were systematically and clearly described, and then the descriptions were explained and interpreted.

In the study, the point of view of the contracted social studies teachers working in Aksaray, their competencies in teaching practice, the effects of the employment style on the teaching profession, etc. issues are clarified. In addition, with this research, the events faced by the contracted social studies teachers in Aksaray due to the contracted teaching practice were determined and the results of the events on the teachers were determined. Based on the findings, some differences between contracted and permanent teachers due to personal rights affect the motivation and professional job satisfaction of contracted teachers negatively.

Keywords: *Aksaray, teacher employment, contracted teaching, social studies teacher*

SAINT GEORGE VE IHLARA KIRKDAMALTI KİLİSESİ

Gizem BACAK

İstanbul Üniversitesi, Tarih

gzemmezg11@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6369-1564

Dr. Öğr. Üyesi Elif Hasret KUMCU

Aksaray Üniversitesi

elifhasretkumcu@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2732-7006

Özet

Saint George, Hristiyanlar tarafından büyük saygıyla anılan bir azizdir. Hristiyanlıkta on dört kutsal azizden biri olarak kabul edilmektedir. Saint George, çok büyük bir aziz olarak kabul edilmesine rağmen hakkındaki bilgiler son derece sınırlıdır ve çeşitli kaynaklarda farklı bilgilere rastlanmaktadır. Birçok kaynakta Kapadokya doğumlu kabul edilmektedir. Bazı kaynaklarda farklı bölgelerden bahsedilmesine rağmen Fener Rum Patrikhanesi Kapadokya doğumlu olduğunu yazan kaynakları esas almaktadır. Bazı kaynaklarda Saint George'un Kapadokya Krallığından ayrıldıktan sonra Roma ordusuna katılıp asker olduğundan bahsedilmektedir. Saint George aynı zamanda Aya Yorgi olarak da bilinmektedir. Hristiyanlar açısından Saint George, ilk Hristiyanlardan biri olması, çeşitli işkenceler görmesine rağmen Hristiyanlıktan vazgeçmemesi nedeniyle saygı ile anılmaktadır. 23 Nisan tarihi Aziz George günü olarak kutlanmaktadır. İngiltere, İtalya, Etiyopya, Rusya, Gürcistan vb. ülkeler Saint George'u koruyucu azizleri olarak ilan etmişlerdir. İsrail Lod şehrindeki Saint George kilisesinde ona ait kalıntılar bulunduğu düşünülen bir lahit bulunmaktadır. Saint George/Aya Yorgi patrikhane kilisesi, Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne ev sahipliği yapan kilisedir. İstanbul'un fethinden önce Patrikhanenin kilisesi Ayasofya'ydı. Aya Yorgi kilisesi Ortodoks hacılar tarafından ziyaret edilmektedir.

Saint George özellikle Hristiyan dünyasında ejderha ile savaşan aziz olarak tanınmaktadır. Birçok kilisede ejderha ile savaşırken resmedilmiştir. Efsaneye göre Saint George şehrin insanlarını tehdit eden ejderha ile savaşır ve bu savaşın sonunda halk İsa Mesih'e inanmaya başlar. Özellikle Rönesans dönemi ressamlarının ilgisini çeken bu efsane birçok ressam tarafından dünya genelinde birçok ülkede kiliselerde farklı şekillerde resmedilmiştir. Ejderha ile sembolleştirilen savaşın aslında putlar ile olan savaşı simgeleştirdiği düşünülmektedir.

Saint George Hristiyan dünyasında olduğu kadar Müslüman dünyasında da büyük bir takdir ile anılmaktadır. Putlara tapmayı reddedip Musul kralını Hz. İsa'nın yolundan gitmeye davet ettiği için yalancılıkla itham edilip çok büyük işkenceler gördüğü anlatılmaktadır. Cercis ismiyle anılan azizin tüm işkencelere sabretmesi ve bir an bile yolundan dönmeyi düşünmemesi ve bu zalimliği yapanlar için rahmet dilemesi onun İslam dünyasında da büyük saygıyla anılmasını sağlamıştır. Bazı İslami kaynaklarda yetmiş kere ölen ve yetmiş kere dirilip yeniden huzurda duran aziz olarak anılmaktadır çünkü onun gidecek başka hiçbir kapısı yoktur. Yunus Emre şiirinde yetmiş kez beni Cercis gibi öldürsen dahi... şeklinde bahsetmektedir. Bazı şiirlerinde de Cercis gibi bin kez öldüm şeklinde geçmektedir.

Saint George kilisesi veya Kırkdamaltı kilisesi olarak da anılan kilise Ihlara vadisindedir. Kırkdamaltı kilisesi Saint George'a adanmıştır. Kilisedeki fresklerde komutan ve eşi olduğu düşünülen iki kişi, Aziz George'a ellerinde küçük bir kilise maketi sunmaktadır. Bazı kaynaklarda bu kişinin Gürcü prenses Tamar olduğundan bahsedilmektedir.

Bu araştırmada; Saint George'un hayatı, hakkındaki efsaneler, Hristiyan dünyasındaki yeri ve Müslüman dünyasındaki yeri ile ilgili bilgi verilmiştir. Aksaray Ihlara vadisinde Saint George kilisesi olarak da bilinen Kırkdamaltı kilisesinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Saint George, Aya Yorgi, Aziz Cercis, Aksaray, Kırkdamaltı Kilisesi

SAINT GEORGE AND IHLARA KIRKDAMALTI CHURCH

Abstract

Saint George is a saint revered by Christians. He is considered one of the fourteen holy saints in Christianity. Although Saint George is considered a very great saint, the information about him is extremely limited, and different information is found in various sources. He is considered to be born in Cappadocia in many sources. Although different regions are mentioned in some sources, the Fener Greek Patriarchate is based on the sources that say that he was born in Cappadocia. In some sources, it is mentioned that after leaving the Kingdom of Cappadocia, Saint George joined the Roman army and became a soldier. Saint George is also known as Aya Yorgi. From the point of view of Christians, Saint George is remembered with respect because he was one of the first Christians and did not give up Christianity despite being subjected to various tortures. April 23 is celebrated as St. George's Day. UK, Italy, Ethiopia, Russia, Georgia etc. countries have declared Saint George as their patron saint. There is a sarcophagus in the church of Saint George in Lod, Israel, which is thought to be his remains. Saint George/Aya Yorgi patriarchate church, is the church that hosts the Greek Orthodox Patriarchate. Before the conquest of Istanbul, the church of the Patriarchate was Hagia Sophia. Aya Yorgi church is visited by Orthodox pilgrims.

Saint George is especially known in the Christian world as the saint who fought the dragon. He is pictured fighting the dragon in many churches. According to the legend, Saint George fights the dragon that threatens the people of the city, and at the end of this war, the people begin to believe in Jesus Christ. This legend, which especially attracted the attention of Renaissance painters, was depicted in different ways in churches in many countries around the world by many painters. It is thought that the war symbolized by the dragon actually symbolizes the war with the idols.

Saint George is remembered with great admiration in the Muslim world as well as in the Christian world. It is said that he refused to worship idols. He was accused of lying and was tortured greatly because he invited the king of Mosul to follow the path of Jesus. The saint who is known by the name Cercis was patient with all the tortures and didn't think for a moment to turn away from his path and wished mercy for those who committed this cruelty, which made him remembered with great respect in the Islamic world. In some Islamic sources, he is referred to as a saint who died seventy times and was resurrected seventy times. Yunus Emre mentioned in his poem "Even if you kill me like Cercis seventy times". In some of his poems, he mentioned that " he has died a thousand times like Cercis,".

The church, also known as Saint George church or Kirkdamalti church, is in the Ihlara valley. Kirkdamalti church is dedicated to Saint George. In the frescoes in the church, the commander and two people, who are thought to be his wife, present a small church model to St. George. In some sources, it is mentioned that this person is Georgian princess Tamar.

In this study; Information is given about the life of Saint George, the legends about him, his place in the Christian world, and his place in the Muslim world. Kirkdamalti church, also known as Saint George church, is mentioned in Aksaray Ihlara valley..

Keywords: *Saint George, Aya Yorgi, Aziz Cercis, Aksaray, Kirkdamalti Church*

**AKSARAY İLİNDE GENİŞ YAYILIŞA SAHİP FESTUCA VALESİACA
TÜRÜNÜN KÖKLERİNDEN İLK KEZ SELÜLOZ İZOLASYONU VE
KARAKTERİZASYONU**

Harun METİN

Aksaray Üniversitesi

harunmetin01@gmail.com.tr

ORCID: 0000-0001-7036-9354

Prof. Dr. Seher KARAMAN

Aksaray Üniversitesi

seherkaraman@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-1239-8266

Özet

Son yıllarda, birçok endüstri, bilim adamı ve akademisyen, çevre bilinci nedeniyle yeni çevre dostu malzemelerin geliştirilmesine daha fazla önem vermektedir. Bu sebeple çevre dostu olması ve karbon ayak izini azalttığı için sentetik malzemelerin yerine doğal selüloz liflerinin kullanımı ile ilgili çalışmalar hızla artmaktadır. Ayrıca teknolojideki gelişmelerle birlikte, farklı boyutlara (mikrodan nano ölçeğe) ve özelliklere sahip yeni selüloz liflerinin üretimi ve geliştirilmesi dikkat çekici hale gelmiştir. Bu selüloz lifler, eczane, gıda ambalajı, kozmetik, yapıştırıcılar, yalıtım malzemeleri ve su arıtma gibi çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Bu doğrultuda birçok bitkiden selüloz lif elde etme ile ilgili çalışmalar yapılmıştır ve farklı bitki türleriyle çalışmalar hala devam etmektedir. Bu çalışmada Aksaray ilinde ve Türkiye meralarında geniş yayılış alanına sahip *Festuca valesiaca* türünün köklerine alkali tedavisi uygulanarak ilk kez selüloz izolasyonu gerçekleştirilmiştir. *Festuca valesiaca* kök liflerinden elde edilen selülozun polimer kompozitler için potansiyel olma durumunu ortaya koymak amacıyla selüloz liflerinin fonksiyonel grupları, termal özellikleri ve selüloz içinde yer alan elementlerin miktarı Fourier dönüşümlü infrared spektrometre (FT-IR), Elemental Analiz (EA) ve Termogravimetrik Analiz (TGA) ölçümleri yapılarak belirlenmeye çalışılmıştır. FT-IR sonuçları alkali tedavisi uygulanan *Festuca valesiaca* kök liflerinin selülozik yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Elemental Analiz (EA) sonuçlarına göre izole edilen selüloz liflerinin içerisinde % 29.07 karbon elementi, % 3.79 hidrojen elementi, % 0.51 azot elementi ve % 0.1 kükürt elementi bulunduğu saptanmıştır. Eser miktarda bulunan azot ve kükürt elementlerinin varlığı selüloz lif içerisinde bir miktar lignin ve eser miktarda protein kalıntısı olabileceğine işaret etmektedir. TGA sonuçlarına göre *Festuca valesiaca* kök selülozunun termal bozunmasının üç aşamada gerçekleştiği görülmüştür. İlk büyük bozunma 59.9 °C' de ve ikinci büyük bozunma 334 °C' de gözlemlenmiştir. *Festuca valesiaca* kök selülozunun son büyük bozunması ise 335 °C ile 630.3 °C arasında gerçekleşmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada, *Festuca valesiaca* kök selülozunun kimyasal fonksiyonel gruplarının ve termal bozunma sonuçlarının literatürdeki diğer çalışmalarla uyumlu olduğu ve polimer kompozitlerin hazırlanmasında takviye için uygun olabileceği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, *Festuca valesiaca*, Selüloz, Tga, Ft-ır

CELLULOSE ISOLATION AND CHARACTERIZATION FOR THE FIRST TIME FROM THE ROOTS OF FESTUCA VALESIIACA, WIDE DISTRIBUTION IN AKSARAY

Abstract

In recent years, many industries, scientists and academics pay more attention to the development of new environmentally friendly materials due to environmental awareness. For this reason, studies on the use of natural cellulose fibers instead of synthetic materials are increasing rapidly, as it is environmentally friendly and reduces carbon footprint. In addition, with the developments in technology, the production and development of new cellulose fibers with different sizes (from micro to nano scale) and properties has become remarkable. These cellulose fibers have been used in various fields such as pharmacy, food packaging, cosmetics, adhesives, insulation materials and water treatment. In this direction, studies have been carried out to obtain cellulose fiber from many plants and studies are still continuing with different plant species. In this study, cellulose isolation was carried out for the first time by applying alkali treatment to the roots of the Festuca valesiaca species, which has a wide distribution area in Aksaray and Turkey's pastures. In order to reveal the potential of cellulose obtained from Festuca valesiaca root fibers for polymer composites, the functional groups of cellulose fibers, thermal properties and the amount of elements in cellulose Fourier transform infrared spectrometry (FT-IR), Elemental Analysis (EA) and Thermogravimetric Analysis (TGA) were determined. The FT-IR results show that the root fibers of Festuca valesiaca treated with alkali have a cellulosic structure. According to the Elemental Analysis (EA) results, it was determined that the isolated cellulose fibers contain 29.07% carbon element, 3.79% hydrogen element, 0.51% nitrogen element and 0.1% sulfur element. The presence of trace amounts of nitrogen and sulfur elements indicates that there may be some lignin and trace amounts of protein residues in the cellulose fiber. According to TGA results, thermal degradation of Festuca valesiaca root cellulose was observed in three stages. The first major decay was observed at 59.9 °C and the second major decay at 334 °C. The last major degradation of Festuca valesiaca root cellulose occurred between 335 °C and 630.3 °C. As a result, in this study, it was determined that the chemical functional groups and thermal degradation results of Festuca valesiaca root cellulose were compatible with other studies in the literature and could be suitable for reinforcement in the preparation of polymer composites.

Keywords: Aksaray, Festuca valesiaca, Cellulose, Tga, Ft-ir

AKSARAYLI ÂŞIK MURAT COŞKUN VE ÂŞIĞIN TAŞLAMA/TAKILMA TÜRÜNDEKİ ŞİİRLERİ

Hatice SARGIN

Gazi Üniversitesi Doktora Öğrencisi

haticesar07@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3923-9751

Özet

Halkın ses bayrağı olan âşıklar, halkı ilgilendiren tüm konuları şiirlerinde işlemişlerdir. 1885 yılında Kırım'dan gelip Aksaray'ın Hamidiye Alaca köyüne yerleşen bir aileden 1923 yılında dünyaya gelen Aksaraylı Âşık Murat Coşkun, halkının sözcüsü olmuş ve özellikle Aksaray'ı şiirlerinde işlemiştir. 1956 yılına kadar tabiat ve tabiat güzellikleri ile ilgili şiirler söyleyen âşık, görmüş olduğu bir rüya neticesinde Allah aşkını işlediği şiirler yazmaya başlar. Saz çalmasını bilmeyen âşığın şiirlerinde sanat endişesi görülmez. Şiirlerinde durağa ve sanata bakmaz. Daha çok mısra sonu ses benzerliklerine ve şiirlerinde mecaz, teşbih ve teşhis gibi edebi sanatlara yer verir. Ayrıca şiirleri arasında değişik atışmalara rastlanır. Şiirlerinin dili olabildiğince sadedir. Âşık, mahalli söyleyişe bazen vezin gereği bazen de doğal olmak için yer vermiştir. Halkının derdiyle dertlenen Murat Coşkun, hayatını boyunca pek çok programlara katılmıştır. Badeli bir âşık olan Murat Coşkun, şiirleriyle hep insanımızı anlatmış olup insanı ilgilendiren her şeyi şiirlerinin konusu edinmiştir. Coşkun, bütün Türkiye'yi ilgilendiren, halkı üzen Çeçenistan, Bosna Hersek katliamını, Birleşmiş Milletlerin seyirci kalmasını şiirlerinde dile getirir. Bunların yanında Türkiye'yi bölmek isteyen PKK terör örgütüne karşı polisin, askerinin gösterdiği başarıyı şiirlerinde anlatan âşık, her sözünde vatanını, milletini sevmesi yönüyle milliyetçi yönünü ortaya koyar. Vatanına, milletine bağlı olduğu kadar dinine de bağlı olan âşık, dünyanın geçiciliğini her fırsatta şiirlerinde dile getirir. Âşık Murat Coşkun atalarının Kırım'da gördüğü zulmü, vatanlarından kovulmalarını "Kırım Destanı" adlı şiirinde dile getirmiştir. Şiirlerinde Atatürk'ü, Yunus Emre'yi, Âşık Veysel'i anlatır. Bunların yanında çalışmak gerektiğini, kimsesizlerin durumu ve aşkı şiirlerinde konu edinir. Bunun yanında şiirlerinde ağırlık basan konulardan biri de taşlamalardır. Şiirlerinde yerdiği konuların başında köyün ve köylünün ahvali, kadınlar, kendisi olmaktan uzaklaşan halkı, gençliği, çiftçinin hali, toplumun ve ortamın doğallıktan uzaklaşarak betonlaşması yani Avrupalılaşmak için eski yapıların yerini başka yapıların almış olması, askerinin, polisin, Milli eğitimin durumları ve komünistliğe karşı tavrı şiirlerinde işlemiştir. Tüm şiirlerinin tematik özellikleri incelendiğinde Türk insanına ait her şeyi şiirlerinde işlediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Taşlama, gençlik, köylü, sivrisinek, kadın

**AKSARAYLI MINSTRELS MURAT COŞKUN AND HIS POEMS IN THE
SATIRE/TEASING TYPE**

Abstract

Minstrels, who are the voice of people, have dealt with all the issues that concern public in their poems. Minstrel Aksaraylı Murat Coşkun, who was born in 1923 from a family that came from Crimea in 1885 and settled in the Hamidiye Alaca village of Aksaray, became the spokesperson of his people and especially mentioned Aksaray in his poems. The minstrel, who sang poems about nature and natural beauties until 1956, started to write poems about the love of Allah as a result of a dream he had. No concern for art can be seen in the poems of the minstrel who did not know how to play the saz. In his poems, he does not pay attention to end-stops or art. He mostly includes end-of-line sound similarities and literary arts such as metaphor, simile and personification in his poems. Also, there are different battle of words between his poems. The language of his poems is as simple as possible. The minstrel used the local utterance sometimes as a requirement of rhythm and sometimes in order to be natural. Murat Coşkun, who worries about the problems of his people, has participated in many programs throughout his life. Murat Coşkun, who fell in love through a dream, has always described our people with his poems and has taken everything that concerns people as the subject of his poems. In his poems, Coşkun expresses the massacre of Chechnya and Bosnia and Herzegovina, which concerns and upsets all of the people in Turkey, and how the United Nations remains a spectator. In addition to these, the minstrel, who describes the success of the police and the soldier against the PKK terrorist organization that wants to divide Turkey in his poems, reveals his nationalist side in terms of loving his homeland and nation in every word. The lover, who is as devoted to his country and nation as he is to his religion, expresses the transience of the world in his poems at every opportunity. Minstrel Murat Coşkun expressed the cruelty of his ancestors in Crimea and their expulsion from their homeland in his poem "Crimean Epic". He tells about Atatürk, Yunus Emre, Âşık Veysel in his poems. Besides, he talks about the need to work, the situation of orphans and love in his poems. Besides, one of the dominant themes in his poems is satire. The main subjects he vilifies in his poems are the situation of the village and the villagers, women, the people who have moved away from themselves, the youth, the state of the farmer, the concreteness of the society and the environment by moving away from naturalness, that is, the old structures being replaced by other structures in order to become European, the situation of the military, the police, national education and their attitude towards communism. When the thematic features of all his poems are examined, it is seen that he deals with everything belonging to the Turkish people in his poems.

Keywords: *satire, youth, villager, mosquito, woman*

YUSUF HAKİKÎ BABA'NIN ANLAM DÜNYASINDA SÖZ VE SÖZÜN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi EREN

Muş Alparslan Üniversitesi

hulusieren@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0483-0314

Özet

Sözlükte bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelimeler, kavil olarak tanımlanan sözün tarihini; dünyanın yaratılışına, ilk insan ve peygamber olan Hz. Âdem'e kadar götürmek mümkündür. *Kur'an-ı Kerim*'in ifadesiyle Allah, Hz. Adem'e isimleri öğretmek varlıklar ve semboller arasında zihinsel bağ kurma yeteneği vermiştir. O da bu bilgileri sözler vasıtasıyla aile bireylerinden başlayarak etrafında bulunanlara aktarmıştır. Böylece nesilden nesile peygamberlerin dilinde vahiy, âlimlerin dilinde ilim, şairlerin dilinde şiir, idarecilerin dilinde buyruk olarak tezahür edecek sözün macerası da başlamıştır.

Sözün yazıya dönüşmesiyle yazınsal eserin malzemesi hâline gelmesi, farklı formlarda insanlara aktarılmasına imkân sağlamıştır. Şairlerin sözü kelimelere dönüştürüp estetik bir formda işlemesiyle de şiir ortaya çıkmıştır. Böylece duygu ve hayaller şairlerin anlam dünyasında imge, mecaz ve sanatlarla işlenerek kelimelere dökülmüş, sözün şiir formuna dönüşmesi sağlamıştır. Şairlerin edebî şahsiyetine göre kimi zaman sözün nasıl söylendiği kimi zaman da ne söylediği önemli görülmüştür. Buna bağlı olarak da ifade klasik şairlerin dilinde sanatların ardında okuyucuya sunulurken, mutasavvıf şairlerin dilinde okuyucuyu irşat amacı güdülerek daha açık ve anlaşılır bir biçimde kaleme alınmıştır.

Somuncu Baba'nın oğlu olarak bilinen Yusuf Hakîkî Baba da 15. yüzyılın mutasavvıf şairlerindedir. Tasavvufi ıstılahları sıkça kullandığı şiirlerinde şair, görüşlerini ve sufîyâne düşüncelerle örülü sözlerini okuyucuya aktarmıştır. Bu bildiride, *Dîvân*'ından hareketle Hakîkî Baba'nın anlam dünyasında söz ve sözün önemi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: divan edebiyatı, Somuncu Baba, Yusuf Hakîkî Baba, sözün önemi.

WORD AND THE IMPORTANCE OF WORD IN YUSUF HAKİKİ BABA'S WORLD OF MEANING

Abstract

The history of the word which is defined as the word sequence, kalam, kavi which describes a thought completely in the dictionary; It is possible to take the creation of the world back to Hz. Adam, the first man and prophet. In the words of the Qur'an, Allah by teaching Adam names, he gave the ability to make mental connections between beings and symbols. He also conveyed this information to those around him, starting from family members through words. Thus, the adventure of the word that will manifest from generation to generation as revelation in the language of prophets, science in the language of scholars, poetry in the language of poets and commandment in the language of administrators has begun.

The fact that the word became the material of the literary work by turning it into writing enabled it to be transferred to people in different forms. Poetry emerged when the poets transformed the word into words and processed it in an aesthetic form. Thus emotions and dreams were processed with images, metaphors and arts in the semantic world of the poets and put into words and the word turned into a poetry form. According to the literary personality of the poets, sometimes how the word is said and sometimes what he says is considered important. Accordingly while the expression was presented to the reader in the language of classical poets behind the arts, it was written in a more clear and understandable way in the language of sufi poets with the aim of guiding the reader.

Yusuf Hakîkî Baba, known as Somuncu Baba, is one of the mystic poets of the 15th century. In his poems, in which he frequently used Sufi terms, the poet conveyed his views and words woven with sufi ideas to the reader. In this paper, the importance of word and word in Hakîkî Baba's semantic world will be discussed based on his Divan.

Keywords: *Divan literature, Somuncu Baba, Yusuf Hakîkî Baba, the importance of the word.*

YÛSUF HAKİKÎ BABA'YA GÖRE ALİMLERİN VASIFLARI

Dr. Öğr. Üyesi İhsan ŞEHİTOĞLU

Muş Alparslan Üniversitesi

ihsansehitoğlu@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0748-3052

Özet

İslam dini, insan ve insan topluluklarının tekamüle ermesini hedef edinen semavî dinlerin sonuncusudur. Tekamül süreci her bireyin kendi inanç, ihlas, gayret ve her türlü barışçıl eylem olarak ifadesini bulan salih amel düsturu doğrultusunda gerçekleşir. İlahi dinlerin vahiy muhatapları peygamberler, bu düsturlar çerçevesinde yaşamayı ilke edinmişlerdir. İnsanlık tarihinin her döneminde de ilahi vahye kulak vererek peygamberleri güzel yaşam örneği olarak kabul eden inanmış toplum oluşmuştur. Hz. Muhammed'in "*ilmi yazıyla bağlayınız*" sözü ilim öğrenmenin önemini ve ilmin gelecek kuşaklara aktarılmasını yansıtmaya açısından oldukça önemlidir. İlimin yayılması başlangıçta peygamberler vasıtasıyla gerçekleşirken sonrasında bu sorumluluğu alimler üstlenmiştir. Bu yönüyle alimler peygamberlerin varisleri olarak kabul edilir. Böylelikle İslam topluluklarında alim, insan ve toplum arasında güçlü bir bağ oluşur. Bu güçlü bağın sorumluluğu, alimlerin öğrendikleri ilimleri insanlar arasında yayma ve insanlara doğru yolu gösterme olarak tezahür eder.

Müslüman topluluklarda şiirin karşı konulamaz cazibesine duyarsız kalamayarak şiir yazan alim mutasavvıf şahsiyetler hep olagelmıştır. Çünkü şiir dilinin mecazlı, sembolik ve estetik dünyası alim şairlere büyük imkanlar sunmuştur. Muhyiddin İbni Arabî, Mevlana Celaleddin Rumî, Yunus Emre gibi öncü mutasavvıf şahsiyetler şiir dilinin bu imkanlarından yararlanmayı başarılı bir şekilde gerçekleştirmişlerdir. Divan edebiyatı geleneği içerisinde de din ve tasavvufun temel kaynaklardan olması kaçınılmazdır. Nitekim "din" kültürlerin inşasında en önemli rolü üstlenir. Böylelikle dinî duyarlılığı ölçüsünde şairlerin şiirlerinde dinî terimler kendini gösterir.

15. yüzyıl divan edebiyatı mutasavvıf şairlerinden Yûsuf Hakîkî Baba, ilim öğrenmeyi ve öğretmeyi bir yaşam tarzı olarak algılamıştır. Bu vesile ile şiirlerinde sıkça dinî ve tasavvufî unsurlarla karşılaşırız. Bu bildiride, *Divân*'ından hareketle Yûsuf Hakîkî Baba'nın şiir dünyasında alimlerin yol göstericilik, aydın, manevî dertlere şifa, peygamberlere varis olmak gibi vasıfları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: 15. yüzyıl, divan edebiyatı, Yûsuf Hakîkî Baba, alimlerin vasıfları.

QUALIFICATIONS OF SCIENTIFIC ACCORDING TO YUSUF HAKİKİ BABA

Abstract

The religion of Islam is the last of the monotheistic religions that aim at the evolution of humans and human societies. The evolution process takes place in line with the motto of every individual's own faith, sincerity, effort and good deeds, which is expressed as all kinds of peaceful actions. The prophets, the addressees of the revelation of divine religions, adopted the principle of living within the framework of these principles. In every period of human history, a believing community has formed by listening to divine revelation and accepting prophets as examples of good life. Hz. Muhammad's saying "connect science with writing" is very important in terms of reflecting the importance of learning science and transferring knowledge to future generations. While the spread of knowledge was carried out by the prophets at the beginning, the scholars later assumed this responsibility. In this respect, scholars are regarded as the heirs of the prophets. Thus, a strong bond is formed between scholars, people and society in Islamic communities. The responsibility of this strong bond is manifested as spreading the knowledge learned by scholars among people and showing people the right path.

In Muslim communities, there have always been scholarly Sufi personalities who wrote poetry, unable to remain indifferent to the irresistible appeal of poetry. Because the metaphorical, symbolic and aesthetic world of the language of poetry has offered great opportunities to scholar poets. Pioneering sufi personalities such as Muhyiddin Ibn Arabi, Mevlana Celaleddin Rumi and Yunus Emre have successfully benefited from these possibilities of the language of poetry. In the tradition of Divan literature, it was inevitable that religion and mysticism were the main sources. As a matter of fact, "religion" plays the most important role in the construction of cultures. In this way, religious terms appear in the poems of poets to the extent of their religious sensitivity.

Yusuf Hakiki Baba, one of the sufi poets of the 15th century divan literature, perceived learning and teaching science as a lifestyle. On this occasion, we often encounter religious and mystical elements in his poems. In this paper, the characteristics of the scholars in the world of poetry of Yusuf Hakiki Baba, such as guiding, intellectual, healing for spiritual problems, being the heir to the prophets, will be discussed based on his Divan.

Keywords: 15th century, divan literature, Yusuf Hakiki Baba, qualifications of scholars.

KARAÖREN’NİN SÖZ VARLIĞI

İsmail BEKTAŞ

Aksaray Ölçme Değerlendirme Merkezi

ismailbektas78@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-4687-3328

Salih ÇAYIR

Karaören Ortaokulu Müdürü

salih68@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada Aksaray’ın ağız özelliklerinin belirgin bir şekilde örneklendirildiği Karaören söz varlığını ortaya koymaya çalıştık. Kendine has özellikleriyle ağızlar dilin mozaiği içerisinde farklı bir zenginlik olarak yer almaktadır. İnsanla birlikte gelişen dil, kullanılış özelliğine göre yöreden yöreye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar ağızları ortaya çıkarmaktadır. Dili doğuran, besleyen, geliştiren halktır. Şairler, âşıklar, ozanlar ve yazarlar ise halkın sesidir. Sözcükler kullanıldıkları sürece hayat bulurlar. Sözcüklerin temel görevlerinden biri öğretmektir. Kullanıldığı yörenin örf, adet, gelenek ve göreneklerini ağızda kullanılan sözcükler vasıtasıyla öğrenmekteyiz. Öğretmekle birlikte öğrenme de gerçekleşmektedir. Demek oluyor ki ağız bize o yöreyi her yönüyle hem öğretiyor hem de öğrenmemize katkı sağlıyor. Sözcükler aynen sürekli akan nehirler gibidir. Gelişen bilim ve teknolojiyle birlikte her geçen gün bünyesine yeni sözcükleri almaktadır. Anlam deryasının dalgalarına yeni dalgalar eklenmektedir.

Bu çalışmayla Derleme Sözlüğüne katkıda bulunmayı hedefliyoruz. Kullanımdan düşmüş sözcükleri anlam alanı içerisinde tekrar söz varlığına kazandırmak istiyoruz. Ağızlarımızda kullanılan kelimelerin yanında unutulmaya yüz tutmuş yüzlerce kelime var. Çalışmamızın diğer bir amacı da bu sözcükleri söz varlığı içerisinde muhafaza etmek ve kullanmaktır. Ağızı kısaca, aynı ülke sınırlarındaki sözcüklerin söyleyiş bakımından birbirinden farklı olan konuşma dili olarak tanımlayabiliriz. Ses ve söyleyiş bakımından değişikliklerin görüldüğü kollar olarak da açıklayabiliriz. Ağızda daha çok söyleyiş ve vurgu ön plandadır. Söz dizimi ve anlam farklılıkları da vardır. “Ne yapıyorsun?” ifadesinin nörüyon, nidecen, netçen şeklinde kullanımı ağızın bir özelliğidir. Ağız bir yönüyle de torunun dedesini, ninesini anlamasıdır. Onların konuşmalarını bir çırpıda anlaması ve anlamlandırmasıdır. Ağız, geçmişle gelecek arasındaki uzun ve sağlam bir köprüdür. Terimler, atasözleri, deyimler, ikilemeler, söylem belirleyiciler söz varlığı içerisinde geniş bir alan kaplamaktadır. Söz varlığı, o dilin her şeyidir diyebiliriz. Söz varlığı içerisindeki sözcükler bir milletin maddi ve manevi bütün değerlerinin anlatılmasında, saklanmasında, gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Ağızlarda kullanılan kelimelerin anlamı sanki o yöreye özdeşleşmiş gibidir. Herhangi bir durumu veya olayı anlatırken kullanılan sözcükler o yörenin bir özelliğini vermektedir. Ağızlardaki sözcüklerin kökeni, anlamı, türü, hangi bağlamda kullanıldıkları dikkat çekmektedir. Özellikle sözcüklerdeki çok anlamlılık en çok dikkate alınması gereken hususlardandır.

Anahtar Kelimeler: Karaören, söz varlığı, ağız

KARAÖREN'S VOCABULARY

Abstract

In this study, we tried to reveal the Karaören vocabulary, in which the dialect features of Aksaray are clearly exemplified. Dialects, with their unique features, take place as a different richness in the mosaic of the language. The language, which has developed with people, differs from region to region according to its usage. These differences reveal the dialects. It is the people who give birth, nourish and develop the language. Poets, minstrels, poets and writers are the voice of the people. Words come to life as long as they are used. One of the main tasks of words is to teach. We learn the customs, traditions and customs of the region where it is used through the words used in the mouth. Along with teaching, learning also takes place. This means that the mouth both teaches us and contributes to our learning of that region in every aspect. Words are just like rivers that flow constantly. With the developing science and technology, it incorporates new words every day. New waves are added to the waves of the sea of meaning.

With this study, we aim to contribute to the Compilation Dictionary. We want to bring the words that have fallen out of use back into the vocabulary within the field of meaning. Besides the words used in our mouths, there are hundreds of words that have been forgotten. Another aim of our study is to preserve and use these words in the vocabulary. We can briefly define the dialect as a spoken language that differs from each other in terms of the pronunciation of the words within the borders of the same country. We can also explain it as branches where changes are seen in terms of sound and pronunciation. More utterance and emphasis in the mouth is in the foreground. There are also syntax and meaning differences. The use of the expression "What are you doing?" as neuroion, nidecen, netchen is a feature of the mouth. In a way, the mouth is the grandchild's understanding of his grandfather and grandmother. It is to understand and make sense of their speech at once. The mouth is a long and solid bridge between the past and the future. Terms, proverbs, idioms, reduplications, discourse determinants cover a wide area in the vocabulary. We can say that vocabulary is everything of that language. The words in the vocabulary have an important place in explaining, preserving and transferring all the material and spiritual values of a nation to future generations. The meaning of the words used in the dialects is as if they are identified with that region. The words used to describe any situation or event give a characteristic of that region. The origin, meaning, type and context of the words in the dialects draw attention. In particular, polysemy in words is one of the most important aspects.

Keywords: *Karaören, vocabulary, mou*

MUHAMMED B. İSMAİL EL-AKSARÂÛ'NİN NİHÂÛETÛ'S-SÛL VE'L-EMNİÛYE FÎ TEALLÛMÎ'L-FÛRÛSİÛYE ADLI ESERİNİN EMAN VE GANİMET BÖLÛMÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğr. Gör. Dr. Kamil İŞİK

Aksaray Üniversitesi

kisik318@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-4833-7249

Özet

Bir hukuk terimi olarak eman, Müslümanlar'ın hakimiyetindeki bir ülkeye girmek veya İslâm ordusuna teslim olmak isteyen gayrimüslime can ve mal dokunulmazlığı sağlayan bir akiddir. Eman akdinde eman veren ve eman isteyen olmak üzere iki taraf bulunur. Eman verecek kişi mükellef olması şartıyla herhangi bir Müslüman olabileceği gibi, devlet başkanı veya onun görevlendirdiği bir temsilci de olabilir. Eman isteyen taraf bir kişi olabileceği gibi bir topluluktan da oluşabilir. Eman verilen kişilerin herhangi bir dine mensup olmaları şart değildir. Emanın geçerli olması için eman verilen kişinin verilen emandan haberdar olması gerekir.

Gayrimüslim eman istediğinde Müslüman'ın ona olumlu veya olumsuz cevap verme hakkı vardır. İslâm dinini öğrenmekten başka bir amacı olmayan yabancıya eman verilmesi ise vâcip kabul edilmiştir. Eman sözleşmesi bir maslahat dikkate alınarak verildiğinden Hanefiler'e göre bağlayıcı kabul edilmez. Yetkili makam emanın kaldırılmasında daha fazla maslahat görmesi durumunda onu bozabilir. Eman sözleşmesi, müste'menin güvence verildiğini öğrenmesiyle başlar ve ülkesine dönmesiyle sona erer.

Müslümanlar'ın savaşarak düşmandan aldıkları mallara ganimet denir. Ganimetler savaş esirleri, arazi ve menkul mallar olmak üzere üç kısımdan oluşur. Hanefiler'e göre devlet başkanı savaşan gayrimüslim erkekleri öldürmek, köleleştirip gaziler arasında paylaşmak veya zimmi statüsü verip karşılıksız salıvermek seçeneklerinden birini tercih eder. Araziyi savaşa katılan mücahidler arasında taksim edebileceği gibi eski sahiplerine de bırakabilir. Eski sahiplerine bıraktığı bu topraklara haraç vergisi koyar. Menkul mallar ise beşe ayrılır, bunların beşte dördü savaşa katılanlarındır. Piyadeler bir hisse alırken süvarilere iki hisse verilir. Geriye kalan beşte bir hisse de yetimlere, fakirlere ve yolda kalmışlara aittir.

Bir kişinin ganimet alabilmesi için muharebe meydanında savaş yapmak amacıyla bulunması yeterlidir. Bu kişinin savaşa bizzat katılması gerekli değildir. Buna göre, savaşta geri hizmette bulunanlar ile ordu düşman yurdunda iken sonradan katılan yardımcı kuvvetler de fiilen savaşanlar gibi ganimet alırlar. Savaşta komutan, er ve geri hizmette bulunan askere, ganimetten eşit hisse verilir.

Bu bildiride İsmail el-AksarâÛ'nin Nihâyetü's-Sûl ve'l-Emniye adlı eserinin eman ve ganimet bölümleri incelenecek ve adı geçen bölümler Hanefî fihkî açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eman, Müste'men, Ganimet, Esir, Savaş.

AN EVALUATION OF THE AMAN AND GANIMA SECTIONS OF MUHAMMAD B. İSMAİL AL-AKSARÂÏ'S WORK NĪHÂYAT AL-SŪL WA AL-AMNĪYYAH FĪ TAALLUM AL-FURUSĪYYA

Abstract

As a legal term, "aman" is a treaty that gives immunity to life and property to non-Muslims who want to enter a country under Muslim rule or surrender to the Islamic army. There are two parties in the aman treaty, the person who gives the aman and the one who wishes it. The person who will give the aman can be any Muslim, provided that he is obligated, or it can be the head of state or a representative appointed by him. The party requesting aman can be a person or a community. It is not necessary for the persons given aman to be entrusted to belong to any religion. In order for the aman to be valid, the person given the aman must be aware of the aman.

When a non-Muslim asks for security (aman), Muslim has the right to answer it positively or negatively. It has been accepted as obligation (wajib) to give aman to a foreigner who has no other purpose than to learn the religion of Islam. By reason of the fact that the treaty of aman is given by considering an interest (maslahat), it is not considered binding according to Hanafis. If the competent authority sees more interest (maslahat) in removing the aman, it can overturn it. The treaty of aman begins when the mustaman learns that he has been assured and ends with his return to his country.

The goods that Muslims take from the enemy by fighting are called booty (ganima). The booties are consist of three parts: prisoners of war, terrain and movable goods. According to the Hanafis, the head of state chooses to kill the non-Muslim fighting men, or enslave them and divide them among the veterans (ghazis), or give them zimmy status and release them without compensation. The terrain can be divide among the mujahideen who participated in the war or leave it to its former owners. It imposes a tribute tax on these terrain left to its former owners. Movable goods are divided into five, four-fifths of them belongs to those who participated in the war. Infantry receive one part, while cavalry receive two parts. The remaining one-fifth share belongs to the orphans, the poor and the wayfarers.

In order for a person to receive booty (ganima), it is sufficient to be present on the battlefield to wage a battle. It is not necessary for this person to personally participate in the battle. Accordingly, those who served back in the war and the auxiliary forces that joined later while the army was in the enemy's home, also receive booty (ganima) just like those who actually fought. An equal part of the booty (ganima) is given to the commander, to the soldier, and to the soldier serving in the war.

In this paper, the aman and ganima sections of Ismail al-AksarâÏ's work Nihâyat al-sûl wa al-amniyyah fî taallum al-furusîyya will be examined and the aforementioned sections will be evaluated in terms of Hanafi fiqh.

Keywords: Aman, Musta'man, Booty (Ganima), Captive, War.

KURUMSAL İLETİŞİM ARACI OLARAK SOSYAL MEDYA: AKSARAY ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Dr. Lütfü PINAR

Aksaray Üniversitesi

lutfupinar@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7252-3108

Naim SİĞİN

Anadolu Üniversitesi

naim.sgn@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3162-5700

Özet

Tarihsel süreçte teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ekonomik, siyasi ve toplumsal alandaki dönüşümleri yakından etkilemiştir. Benzer şekilde, kitle iletişim teknolojilerindeki gelişmeler enformasyon üretimini ve dolaşımını kolaylaştırmıştır. 18. yüzyılın sonlarında matbaanın icadı ile enformasyon üretimi ve dolaşımı konusunda büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. Matbaa, aydınlanma düşüncesinin ortaya çıkışı ve gelişiminde önemli bir rol üstlenmiştir. Matbaa teknolojisi ile daha geniş toplumsal kitlelere erişim sağlanmış, bilginin gücü ve önemi dogma öğretiler karşısında yükselişe geçmiştir. Bu durum, Avrupa’da Reform, Rönesans ve Fransız İhtilali gibi önemli toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Basılı kitle iletişim araçlarının iletişim alanındaki önemi uzun bir dönem devam etmiştir. Ancak, 19. yüzyılın sonlarında radyonun icat edilmesi ve kullanımının yaygınlaşmasıyla radyo yazılı iletişimin önüne geçmiştir. Ardından, 20. yüzyılın başlarında icat edilen televizyon, kitle iletişiminin yazılı, görsel ve işitsel boyutlarını kapsayan bir teknolojiyle yeni bir dönem başlatmıştır. 20. yüzyılın ortalarında keşfedilen internet teknolojisi ise, kitle iletişimi alanında köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Kitle iletişimi tek yönlü olmaktan çıkmış, haberleşmenin uzamsal boyutu genişlemiş ve enformasyon üretimi daha kolay ve ucuz hale gelmiştir. 21. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve hızlı biçimde yaygınlaşan sosyal ağlar, kitle iletişiminin tek yönlü boyutunun değişmesinde ve enformasyon üretiminin kolaylaşmasında önemli rol oynamıştır.

Bununla birlikte, kitle iletişimi alanında yaşanan teknolojik gelişmeler kurumsal iletişimin zaman içerisinde evrilmesine neden olmuştur. Basılı materyaller, radyo ve televizyon için üretilen içeriklerin yerini dijital platformlar için üretilen içerikler almaya başlamıştır. Kurumlar, kitlelere ulaşabilmek için yeni medya teknolojilerini verimli biçimde kullanabilmenin arayışı içerisine girmiştir. Bu durum, kurumların bünyesinde yeni medya ya da sosyal medya birimlerinin açılmasını ve bu birimlerde çalıştırılmak üzere profesyonel işgücü istihdam edilmesini beraberinde getirmiştir. Bir başka deyişle, kitle iletişimi alanında yaşanan dijital dönüşüm, kurumsal iletişim stratejilerinin dijital medyaya uygun bir biçimde tasarlanmasını zorunlu kılmıştır. Dijitalleşme hareketine ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramayan kurumların ayakta kalabilmesi güçleşmiştir. Bu yüzden, sosyal medya üzerinden yürütülen kurumsal iletişim, kamu ve özel kurumların önem verdikleri bir alanı oluşturmaktadır. Günümüzde, kurumların neredeyse tümünün sosyal medya platformlarında kurumsal hesapları bulunmaktadır. Kurumların hedef kitleleri ile aralarındaki iletişim, sözü edilen sosyal medya hesapları üzerinden yürütülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmada Aksaray Üniversitesi’nin Facebook, Twitter ve Instagram hesapları üzerinden yürüttüğü kurumsal iletişim modeli içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve ortaya çıkan veriler bağlamında çeşitli eleştiriler ve öneriler geliştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler çerçevesinde, Aksaray Üniversitesi’nin hedef kitlesiyle olan etkileşimin artması ile sosyal medya platformlarının etkin kullanımı arasında önemli bir belirlenim ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal İletişim, Sosyal Medya, Aksaray Üniversitesi

SOCIAL MEDIA AS CORPORATE COMMUNICATION TOOL: THE CASE OF AKSARAY UNIVERSITY

Abstract

In the historical process, developments in the field of technology have closely affected the transformations in the economic, political and social areas. Similarly, developments in mass communication technologies have facilitated the production and circulation of information. With the invention of the printing press at the end of the 18th century, a great transformation was experienced in the production and circulation of information. The printing press played an important role in the emergence and development of the Enlightenment idea. With the printing technology, access to wider social masses has been achieved, and the power and importance of information has risen in the face of dogma doctrines. This situation led to the emergence of important social movements such as the Reformation, the Renaissance and the French Revolution in Europe. The importance of the printed mass media in the field of communication continued for a long time. However, with the invention and widespread use of the radio at the end of the 19th century, the radio got ahead of written communication. Then, television, which was invented at the beginning of the 20th century, started a new era with a technology that covers the written, visual and auditory dimensions of mass communication. The internet technology, which was discovered in the middle of the 20th century, brought about a radical transformation in the field of mass communication. Mass communication has ceased to be one-way, the spatial dimension of communication has expanded and the production of information has become easier and cheaper. Social networks, which emerged at the beginning of the 21st century and became widespread rapidly, played an important role in changing the one-way dimension of mass communication and facilitating information production.

However, technological developments in the field of mass communication have caused corporate communication to evolve over time. Content produced for printed materials, radio and television has started to be replaced by content produced for digital platforms. Institutions have sought to use new media technologies efficiently in order to reach the masses. This situation has brought about the opening of new media or social media units within the institutions and the employment of professional workforce to be employed in these units. In other words, the digital transformation experienced in the field of mass communication necessitated the design of corporate communication strategies in accordance with digital media. It has become difficult for the institutions that cannot keep up with the digitalization movement and technological developments to survive. Therefore, corporate communication carried out through social media constitutes an area that public and private institutions attach importance to. Today, almost all institutions have corporate accounts on social media platforms.

Communication between institutions and their target audiences is carried out through the mentioned social media accounts. Therefore, in this study, the corporate communication model carried out by Aksaray University on Facebook, Twitter and Instagram accounts was examined by content analysis method, and various criticisms and suggestions were developed in the context of the resulting data. Within the framework of the data obtained from the study, it was concluded that there is a significant relationship between the increase in interaction with the target audience of Aksaray University and the effective use of social media platforms.

Keywords: *Corporate Communication, Social Media, Aksaray University*

MECDÜDDİN EL-AKSARAYÎ

Arş. Gör. Mehmet Emin GÜZEL

Aksaray Üniversitesi

mehmeteminguzel@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6049-6616

Özet

Tarihte Şehr-i Sülehâ veya Dar'ul İlim unvanlarıyla anılan Aksaray, pek çok ilim erbabına ev sahipliği yapmış kadim bir Anadolu şehridir. Bunun yanı sıra tarihte pek çok Aksaraylı alim farklı İslam beldelerinde hizmet etmiş, ilmî veya tasavvufî kişilikleri ile nam salmıştır. İlmî seyahatler ve Moğol istilası, ilim adamlarının Aksaray'dan göç etmelerinin başlıca nedenleri arasında yer almıştır. Bu tebliğde Memlükler döneminde Mısırda yaşamış ve sivil dinî bürokraside üst düzey görev yapmış Aksaraylı bir ilim adamı ve tasavvuf önderi Mecdüdin Aksarayî tanıtılmıştır. Mecdüdin Aksarayî, dini sivil bürokrasinin en üst düzey vazifelerinden biri olan şeyhüşşüyûhluk vazifesi icra etmiş bir ilim adamıdır. İskenderiye ve Karrafe Kerimüddin Hankâhlarında meşîhet vazifesini ifa ettikten sonra Salâhaddin-i Eyyûbî'nin (ö. 589/1193) inşa ettirdiği Mısır Saidü's-suada Hankâhında şeyhü'l-meşayihlik makamına getirilmiştir. Ardından Memluk sultanlarından Nâsirüddîn Muhammed b. Kalâvûn (ö. 741/1341) tarafından Siryâkus Hankâhı şeyhüşşüyûhluğuna atanmıştır. Hankâhlar ilmî ve tasavvufî faaliyetlerin yürütüldüğü, sosyal bazı aktivitelere de ev sahipliği yapan çok amaçlı külliyelerdir. Siryakus Hankahı şeyhliğine atanan kişi, Mısır ve Mısıra bağlı bölgelerdeki bütün hankâh ve dervişlerden sorumlu olmuştur. Dönemin hükümdarı Memlüklü Sultanı Nasirüddin tarafından saygı duyulan Mecdüdin Aksarayî, İlmî ve tasavvufî kişiliğiyle ön plana çıkmıştır. Kaynaklarda eserleri hakkında bilgi bulunmasa da fıkıh ve kırâat ilimlerinde öne çıktığı bilinmektedir. Aksarayî, Hicrî 740 senesinde vefat edinceye kadar Siryâkus hankâhında şeyhüşşüyûhluk görevini ifa etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Memlükler, Hankâh, Siryakus Hankâhı, Mecdüdin el-Aksarayî.

MECDÜDDÎN AL-AKSARAYÎ

Abstract

Aksaray, which is known as Şehr-i Sülehâ or Dar'ul İlim in history, is an ancient Anatolian city that has hosted many scholars. In addition, many scholars from Aksaray have served in different Islamic towns in history and have become famous for their scientific or mystical personalities. Scientific travels and the Mongol invasion were among the main reasons for the migration of scientists from Aksaray. In this communiqué, Majdudin Aksarayı, a scholar and Sufi leader from Aksaray who lived in Egypt during the Mamluk period and served at a high level in the civil religious bureaucracy, was introduced. Majduddin Aksarayı was a scholar who performed one of the highest level duties of the religious civil bureaucracy, the duty of şeyhuşşuyûh. After performing his duty as a meşîhet in the khanqahs of Alexandria and Karrafe Karimüddin, he was appointed to the position of şeyhuşşuyûh in the Egyptian Saidü's-suada hankah built by Salaheddin-i Ayyubi (d. 589/1193). Then, he was appointed by one of the Mamluk sultans, Nâsırüddîn Muhammad b. Kalâvûn (d. 741/1341), as the şeyhuşşuyûh of the hankâh of Siryâkus. Hankahs are multi-purpose complexes where scientific and mystical activities are carried out and which host some social activities. The person appointed to the şeyhuşşuyûh of the Khankah of Siryâkus was responsible for all the khankah and dervishes in Egypt and the regions connected to Egypt. Respected by the ruler of the period, the Mamluk Sultan Nasırüddîn, Mecduddin Aksarayî came to the forefront with his scientific and mystical personality. Although there is no information about his works in the sources, it is known that he came to the fore in the sciences of fiqh and kirâat. Aksarayî performed the duty of şeyhuşşuyûh in the Siryâkus khankah until his death in 740 Hijra.

Keywords: *Aksaray, Mamluk, Khankah, Khankah of Siryâkus, Mecduddin al-Aksarayî.*

FRANKENIA HIRSUTA (FRANKENIACEAE) TÜRÜNÜN MORFOLOJİSİ EKOLOJİSİ

Mehmet İNCE

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü

mehmet_ince06@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-2124-2749

Prof. Dr. Seher KARAMAN

Aksaray Üniversitesi

seherkaraman@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-1239-8266

Özet

Bu çalışmada Aksaray ve Konya illerinde yayılış gösteren tuzcul bir bitki olan *Frankenia hirsuta* (tülpe) türünün morfolojisi, tohum, yaprak, polen mikromorfolojisi ve yaprak anatomisi incelenerek türün yakın olduğu diğer türlerle ayırımında kullanılabilecek taksonomik özellikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca toprak analizleri yapılarak yetiştiği alanın toprak özellikleri belirlenmiştir. *Frankenia hirsuta* türü çiçeklenme ve meyvelenme dönemlerinde Aksaray il sınırları içinde Ağustos 2017 - Ekim 2018 tarihleri arasında arazi çalışmaları yapılarak toplanmıştır. *Frankenia hirsuta*'nın yaprağı 2,7-7 x 0,5-1,8 mm uzunluğunda, linear-lansolat, üst yüzeyde tüysüz-tüylü, alt yüzeyde tüylü; kenarlar kıvrık olarak tespit edilmiştir. Tohum büyükleri 1,05-1,5 x 0,375-0,4 mm arasında tohumlarının yüzey ornamentasyonu SEM görüntülerinde retikülat-verrukat olarak saptanmıştır. Hilumu içeri doğru oluşan çukurluk 0,7-0,8 mm uzunluğunda ölçülmüştür. *Frankenia hirsuta*'nın yaprak tipi basit, linear-lansolat, lamina kenarı integer ve yaprak kenarları involut olarak tespit edilmiştir. Yaprak alt yüzeyi tüysüz, üst yüzeyi yoğun tek hücreli konik tüyler ve globuler şekle sahip sapsız salgı tüylerine saptanmıştır. Türe ait her iki yaprak tarafının epidermisinde tuz bezlerinden salgılanan tuz kristalleri görülmüştür. Stoma bakımından amfistomatik ve kseromorf yapıdadır. Yaprak yüzeyinde komşu hücreleri bakımından anamositik, alt yüzey ise parasitik stoma tipine sahiptir. Yaprak alt ve üst yüzeyinde epikutikular vaks tespit edilmiştir, üst yüzeyinde yoğundur. Yaprak alt ve üst yüzeyinde papilla tespit edilmiştir. Polen tanecikleri ekvatorial taslakta sfero şekilli ve kutupsal taslakta üçgen-kutup ana hatlarında geniş, radial simetrik ve izopolar olup trizonokolpat apertür tipi saptanmıştır. Polar eksen (P) uzunluğu 33±3 µm, Ekvatorial eksen uzunluğu (E) 18±2 µm olarak ölçülmüş olup polen şekli (P/E; 1,83) prolat olarak belirlenmiştir. Dış kalınlık (2,5-3,75) µm olarak saptanmıştır. Kolpuslar uzun olup Clg 30,0±2,0 µm ve Clt1,45±0,20 µm olarak ölçülmüştür. Ornamentasyon mikrokinat-perforat olarak tespit edilmiştir. *Frankenia hirsuta*'nın yetiştiği toprağın pH oranı 7,68-8,09 ile hafif alkali-kuvvetli alkali, tuz oranı 0,383-0,031 ile orta tuzlu-tuzsuz, kireç oranı 19,50-24,28 ile fazla kireçli, toprağının organik madde içeriği % 3,59-4,39, toprağının P2O5 içeriği % 34,27-27,955 ile çok yüksek olarak tespit edilmiştir

Anahtar Kelimeler: *Frankenia*, polen, yaprak, tohum, toprak özellikleri

**ECOLOGY OF THE MORPHOLOGY OF THE SPECIES OF FRANKENIA
HIRSUTA (FRANKENIACEAE)**

Abstract

In this study, the morphology, seed, leaf, pollen micromorphology and leaf anatomy of Frankenia hirsuta, a salty plant distributed in Aksaray and Konya provinces, were examined and taxonomic features that can be used to distinguish the species from other species it is close to were revealed. In addition, soil characteristics of the area where it grows were determined by making soil analyzes. Frankenia hirsuta species was collected during the flowering and fruiting periods within the borders of Aksaray province between August 2017 and October 2018 by conducting field studies. The leaf of Frankenia hirsuta is 2.7-7 x 0.5-1.8 mm long, linear-lanceolate, glabrous-hairy on the upper surface, pubescent on the lower surface; the edges are curved. The surface ornamentation of the seeds, whose seed size is between 1.05-1.5 x 0.375-0.4 mm, was detected as reticulate-verrucate in SEM images. The indentation of the hilum was measured 0.7-0.8 mm long. Leaf type of Frankenia hirsuta was determined as simple, linear-lanceolate, lamina margin integer and leaf margins involute. The lower surface of the leaf is glabrous, the upper surface is dense unicellular conical hairs and globular sessile glandular hairs. Salt crystals secreted from salt glands were observed in the epidermis of both leaf sides of the species. It is amphistomatic and xeromorphic in terms of stomata. It has anamocytic stomata in terms of adjacent cells on the leaf surface and parasitic on the lower surface. Epicuticular wax is detected on the lower and upper surfaces of the leaves, it is dense on the upper surface. Papillae were detected on the lower and upper surfaces of the leaves. The pollen grains are spheroid-shaped in the equatorial outline and broad in the triangular-pole outlines in the polar outline, radial symmetrical and isopolar, and a trizonocolpat aperture type has been detected. Polar axis (P) length was measured as 33±3 µm, Equatorial axis length (E) was measured as 18±2 µm, pollen shape (P/E; 1.83) was determined as prolate. The outer thickness was determined as (2.5-3.75) µm. Colpus were long and measured as Clg 30.0±2.0 µm and Clt 1.45±0.20 µm. Ornamentation was determined as microechinate-perforate. The soil in which Frankenia hirsuta grows is slightly alkaline to strongly alkaline with a pH ratio of 7.68-8.09, a salt ratio of 0.383-0.031, medium salty-unsalted, lime ratio 19.50-24.28, highly calcareous, organic matter content of the soil. 3.59-4.39%, P2O5 content of the soil was determined to be very high with 34.27-27.955%

Keywords: Frankenia, pollen, leaf, seed, soil properties

AKSARAY İLİNDE YAŞAYAN OKUL ÖNCESİ ÇOCUĞU OLAN EBEVYNLERİN MUTFAK KAZALARI KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİ

Uzm. Dr. Mehmet Semih DEMİRTAŞ

Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Pediatri ABD.

md.semihdemirtas@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2965-1811

Özet

Amaç: Okul öncesi çocukların yaşadığı evlerde kazalara yönelik olarak alınmayan/uygulanmayan önlemler sonucunda ev içerisinde daha belirgin olmak üzere kazalar meydana gelmektedir ki, bu kazalar çocukluk dönemindeki mortalite ve morbiditenin önde gelen nedenleri arasında yer almaktadır. Çalışmamızda 1-5 yaş arası çocuğa sahip olan ebeveynlerin mutfakta sık görülebilen ihtimali olan ev kazalarına yönelik olarak bilgi düzeyini ölçme ve farkındalıklarını artırmayı amaçlıyoruz. Gereç ve yöntem: Çalışma Ocak- Mart 2021 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları polikliniğine başvuran 1-5 yaş arası çocuğu bulunan toplamda 158 ebeveyn ile yapıldı. Çalışmada ebeveynlerin sosyo-demografik bilgileri ile mutfakta görülebilecek olan kazalar konusunda sorular olacak şekilde 2 bölümlü anket uygulandı. Bulgular: Katılımcılardan 34 kişi (%21,6) erkek, 124 kişi (%79,4)'i ise kadındı. Mutfakta kullanılan elektrikli ev aletlerinin çocuklarının ulaşamayacağı yerlerde saklama/bulundurduğunu belirtme durumu cinsiyet faktörü açısından değerlendirildiğinde: Annelerden 95 kişi (%76,6), babalardan ise 21 kişi (%61,8) mutfakta kullanılan elektrikli ev aletlerinin çocuklarının ulaşamayacağı yerlerde sakladığını belirtmesi anlamlı olarak saptandı ($p=0,008$). Mutfakta kullanılan temizlik eşyalarının çocukların ulaşamayacağı yerlerde sakladıklarını belirten 25 üniversite mezunundan 23 kişi (%92), 66 lise mezununda 41 kişi (%62,1) ortaokul (8.sınıf) mezunu 47 kişiden 30 kişi (%63,8) olduğu anlamlı olarak tespit edildi ($p=0,002$). **Sonuç:** Mutfak kazaları önde gelen yaralanma/ölüm nedeni olarak çocukluk yaş grubunda karşımıza gelen önlenilebilir bir ev kazası nedeni olup, ebeveynlerin bilinç düzeyi ve bu konudaki farkındalıkları artırılmalıdır. Ebeveynlerin başvuru yaptığı sağlık hizmeti sunan merkezler başta olmak üzere, okullar ve ilgili kamusal birimler arasında interaktif ve multidisipliner çalışmalar ile ebeveynlere doğru bilginin uygun kanallar aracılığıyla ulaştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi çocukluk dönemi, mutfak kazası, anne-baba, önlem

***THE KNOWLEDGE LEVELS OF PARENTS WITH PRE-SCHOOL CHILDREN
LIVING IN AKSARAY ON KITCHEN ACCIDENTS***

Abstract

Objective: As a result of the precautions not taken/applied for accidents in the houses where preschool children live, accidents occur, especially in the home, and these accidents are among the leading causes of mortality and morbidity in childhood. In our study, we aim to measure the level of knowledge and increase awareness of parents who have children between the ages of 1-5 about home accidents, which are likely to be seen frequently in the kitchen. Material and Methods: The study was conducted with a total of 158 parents with children aged 1-5 years who applied to the Aksaray University Training and Research Hospital Pediatric clinics between January 2021- March 2021. In the study, a 2-part survey was applied to include questions about the socio-demographic information of the parents and the accidents that can be seen in the kitchen. Results: Of the participants, 34 (21.6%) were male and 124 (79.4%) were female. When the situation of stating that the electrical household devices used in the kitchen are kept out of reach of their children, is evaluated in terms of gender: 95 person (76.6%) from mothers and 21 person (61.8%) from fathers stated that they keep electrical household devices used in the kitchen out of reach of their children ($p=0.008$). 23 (92%) out of 25 university graduates, 41 (62.1%) out of 66 high school graduates, 30 (63.8%) out of 47 secondary school (8th grade) graduates who stated that they the cleaning utensils used in the kitchen out of the reach of children. ($p=0.002$). Conclusion: Kitchen accidents are a preventable cause of home accidents in the preschool childhood period as the leading cause of morbidity/mortality, and the level of awareness and knowledge level of parents should be increased. Interactive and multidisciplinary studies between schools, relevant public units and especially the centers providing health services to which parents apply should provide the correct information to parents through appropriate channels.

Keywords: *Preschool childhood period, kitchen accident, parents, precautions.*

SELÇUKLU MİRASI ALAYHAN'IN BULUNDUĞU BÖLGEYE KATKILARI ÜZERİNE BAZI TESPİTLER

Melisa DÜZGEN

Aksaray Üniversitesi

duzgenm1@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8142-9914

Özet

Tarihin farklı dönemlerinde Anadolu toprakları her zaman ekonomik etkileşim alanı olmuştur. Anadolu'nun fethi ile birlikte Selçuklu ve Beylikler döneminde Anadolu'daki ekonomik hareketliliğin daha canlı, güvenli ve sağlıklı olması adına Kervansaraylar önemli bir işlev görmüştür. Han ve kervansaraylar, ticarî taşımacılığın hayvanların güçlerinden yararlanılarak yapıldığı zamanlarda ihtiyaca yönelik olarak ortaya çıkmış olan sosyal hizmet binalarıdır. Kervansarayların yolcu ve tüccarlara verdiği hizmetler dışında bulunduğu bölgenin ekonomik ve kültürel gelişimine de büyük katkı sağlamıştır. Hanlar ve Kervansaraylar o kadar yaygınlaşmış durumdadır ki Anadolu'nun hemen her şehrinde ve büyük ticaret yolları üzerinde bu yapıları görmek mümkündür. Han ve Kervansaraylar o beldenin, ticarî hareketliliğini, devrinin mimarî özelliğini ve sosyal hayatını göstermesi açısından önemlidirler. Bunun yanında bir bölgede mevcut olan han ve kervansarayların sayısı o yerin nüfus oranını, iktisadî durumunu ve halkın geçim seviyesini yansıtan önemli kaynaklardan birisidir. Özellikle Selçuklu döneminde Anadolu toprakları üzerinde bu türden yapılara sıklıkla rastlanmakta ve bu da Anadolu'nun ticaret açısından önemli bir merkez olduğunu göstermektedir. Bu kervansaraylardan biri de II. Kılıçarslan tarafından yaptırılan Aksaray'a 34 kilometre uzaklıkta bulunan Alayhan'dır. Alayhanı yaklaşık 2 bin metrekarelik bir alana inşa edilmiştir. Avlu kısmı tamamen yıkılmış olmakla birlikte hol bölümünün dışa taşkın taç kapısı sağlam durumdadır ve geometrik süslemeleri hala mevcuttur. Kapı kemerinin üstündeki başı cepheden, vücudu iki yanlardan tasvir edilmiş olan arslan figürünün de sembolik olarak Kılıçarslan'a bağlandığı araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Alayhan plan tipi olarak açık bölüm ve kapalı bölümden oluşmaktadır. Günümüzde han, şehir içinde konaklama ve ticaret amacıyla inşa edilen yapılar için kullanılan bir kelimedir fakat aynı zamanda hanlar mal yapımı ve ticaret işlerinin birlikte görüldüğü yerler olmuştur. Bu çalışmada alanyazından hareketle Alayhan'ın bulunduğu bölgeye katkısı incelenecektir. Ayrıca görüşme yöntemiyle bölgedeki insanların Alayhan hakkındaki bazı hatıralarına yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Alayhan, Aksaray, Kervansaray.

SOME FINDINGS ON THE CONTRIBUTIONS OF SELJUK LEGACY ALAYHAN TO THE REGION

Abstract

Anatolian lands have always been an area of economic interaction in different periods of history. With the conquest of Anatolia, the Caravanserais played an important role in making the economic activity in Anatolia more lively, safe and healthy during the Seljuk and Principalities period. Inns and caravanserais are social service buildings that emerged as a necessity when commercial transportation was carried out by using the power of animals. Apart from the services provided by the caravanserais to passengers and merchants, it also contributed greatly to the economic and cultural development of the region. Inns and caravanserais have become so widespread that it is possible to see these structures in almost every city of Anatolia and on major trade routes. Inns and caravanserais are important in terms of showing the commercial activity of that town, the architectural features of the period and the social life. In addition, the number of inns and caravanserais in a region is one of the important sources that reflect the population rate, economic situation and livelihood level of the people. Especially during the Seljuk period, such structures are frequently encountered on Anatolian lands, and this shows that Anatolia was an important center in terms of trade. One of these caravanserais II. It is Alayhan, 34 kilometers from Aksaray, built by Kılıçarslan. Alayhanı was built on an area of approximately 2 thousand square meters. Although the courtyard part was completely destroyed, the protruding crown door of the hall section is intact and its geometric decorations are still present. It is accepted by the researchers that the lion figure, whose head is depicted from the front and whose body is depicted from both sides, is symbolically attached to Kılıçarslan on the door arch. Alayhan consists of open section and closed section as plan type. Today, inn is a word used for buildings built for accommodation and trade in the city, but at the same time, inns were places where goods making and trade works were seen together. In this study, Alayhan's contribution to the region will be examined based on the literature. In addition, some memories of people in the region about Alayhan will be included with the interview method.

Keywords: *Alayhan, Aksaray, Caravanserai.*

DNA BARKODLAMA TEKNOLOJİSİ İLE TÜR TEŞHİSİ: AKSARAY İLİ YONCA ÖRNEĞİ

Mevlüde Alev ATEŞ

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü

ates.alev@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2141-5438

Özet

İlerleyen teknolojinin yardımıyla günümüzde bitkilerde tür teşhisleri yapılırken sadece morfolojik değil moleküler seviyede de analizler yapılmakta ve türlerin akrabalık ilişkilerine bakılarak aralarındaki benzerlik ya da farklılıklar ortaya konulmaktadır. DNA seviyesinde yapılan bu çalışmalar son yıllarda türlerin barkodlarını oluşturmakta ve veri bankalarında yer alarak tüm dünya ile paylaşılmaktadır. Bitkilerde bu durum için kullanılan ve uluslararası alanda geçerliliğe sahip bazı barkod bölgeler bulunmaktadır. ITS (Internal Transcribe Spacers) olarak adlandırılan rDNA üzerinde yer alan bu bölge genellikle tür teşhislerinde sıklıkla kullanılarak uluslararası geçerliliğe sahip bir bölge olma özelliğine sahiptir. Bu çalışmamızda Aksaray ili için büyük öneme sahip yonca (*Medicago* sp.) bitkisine ait DNA barkod bölgesi ITS kullanılmıştır. Çalışmada Aksaray ilinde yetişen yonca türü ile dünyada ITS bölgesi etiketlenen diğer yonca türlerinin moleküler seviyede birbirleriyle olan akrabalık ilişkilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla NCBI uluslararası DNA veri bankasından elde edilen sekanslar MEGA X ilişkilendirme programında çalışılmış ve analizlerle filo genetik akrabalık ilişkileri ağaç çizdirilerek belirlenmiştir. Çalışma DNA barkodlamanın bitki tür teşhislerinde nasıl kullanıldığı ile ilgili önemli bir örnek olmanın yanı sıra yonca bitkisinin akrabalık ilişkilerinin analizi için de örnek bir çalışma olmaktadır

Anahtar Kelimeler: DNA, yonca, barkod, filo genetik

***SPECIES IDENTIFICATION WITH DNA BARCODING TECHNOLOGY:
ALFALFA SAMPLE AKSARAY PROVINENCE***

Abstract

With the help of advancing technology, today, when identifying species in plants, not only morphological but also molecular analyzes are made, and similarities or differences between species are revealed by looking at their phylogenetic relationships. These studies at the DNA level create barcodes of species in recent years and are shared with the whole world by taking place in data banks. There are some internationally valid barcode regions used for this purpose in plants. This region on the rDNA, called ITS (Internal Transcribe Spacers), has the feature of being an internationally valid region, which is often used in species identification. In this study, the DNA barcode region of the alfalfa (Medicago sp.) plant, which is of great importance for Aksaray province, was used. In the study, it was aimed to determine the kinship relations between the alfalfa species grown in Aksaray and other alfalfa species labeled as ITS region in the world at the molecular level. For this purpose, the sequences which were obtained from the NCBI international DNA database were studied in the MEGA X association program and the phylogenetic relationships were determined by drawing trees. The study is an important example of how DNA barcoding is used in plant species identification, as well as an exemplary study for the analysis of relationships of clover plants.

Keywords: *DNA, alfalfa, barcode, phylogenetics*

AKSARAYLI HASAN RIZÂYÎ'NİN KADILIK MERKEZLERİNE DAİR BİR ESERİ

Doç. Dr. Muhittin TURAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

muhit_33@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-1499-7916

Muhammet H. CANKURT

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

muhammeth.can68@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3486-104x

Özet

Kadı, Osmanlı Devleti'nde hem ilmî hem de idarî teşkilatın önemli bir memuruydu. Bulunduğu kazada hem belediye reisi hem noter hem hâkim hem şehirdeki vakıfların müfettişi hem de şehrin asayişini yürütmekle görevli kolluk kuvvetlerini denetleyen bir devlet memuru konumundaydı. Osmanlı coğrafyasının her tarafında görev yapan kadıların bazılarının tutmuş olduğu kişisel notlarda kadılık memuriyeti ile ilgili bilgiler, kazaların çeşitli yönlerden durumu, kadılık rütbeleri, kadılığın bulunduğu sancaklar, kadılıkların İstanbul'a olan uzaklıkları vs. bulunurdu. Bu notlar, kişisel olarak alınmış notlar olmaları yanı sıra resmi bir vesika niteliği de taşıyorlardı. İşte tüm Osmanlı coğrafyasındaki kadılık merkezlerinin yer aldığı sayılı yazma eserlerden biri de bu çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız, XVII. yy. divan şairlerinden Aksaraylı Hasan Rızâyî'nin kadılık merkezlerini ismen kaleme aldığı eseridir. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi İbnü'l-Emin Koleksiyonu 2928'de yer alan eser, 4 varaktır. Rızâyî adına –sehven- İlahiler (İlâhiyyât) ismiyle kayıtlı olan bu eser, talik hatla kaleme alınmıştır. Hasan Rızâyî'nin bir manzumesi ile başlayan eserde derkenarlarda geçen “harfü'l-elif, harfü'l-bâ..” ifadeleriyle kadılık merkezleri alfabetik olarak verilmiştir. Kazaların gelirine, nüfusuna, konumuna ve büyüklüğü neticesinde kadıların aldıkları “yevmiye”nin miktarına göre derecelendirilen “rütbe”lerin ve bağlı buldukları sancakların yer aldığı metinde bahis konusu kadılık merkezleri, Osmanlı coğrafyasının hemen her köşesinde var olan şehirler, ilçeler ve nahiyelerdir. Eserde 580 merkezin adına yer verilir. İvedilikle yazılmış bir not defteri niteliği arz eden eserin bu özelliği, Hasan Rızâyî'nin bu metni bir edebî metin olarak görmemesinden ve resmî işlerinde kullanmak üzere bir “not defteri” gibi düşünmesinden kaynaklanmış olmalıdır. Metinde edebî kimliğini de ortaya koyan Hasan Rızâyî, bunun bir tezahürü olarak yer yer kendi manzumelerine yer vermiştir. Bu manzumeler, alfabetik olarak diğer harfle başlayan merkezlere geçildiğini bildirir niteliktedir. H. 1148/ M. 1735-36 yılında Osmân bin Ramazân bin Sun'ullâh tarafından tebyiz edilmiş olduğu belirtilen eser, Hasan Rızâyî'nin dua içerikli bir manzumesi ile son bulmaktadır. Bu çalışmamızda Hasan Rızâyî'nin ilgili eseri tanıtılacak ve tarihî-edebî-kültürel açılardan değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: hasan rızâyî, kadılık merkezleri, kadı

A WORK OF AKSARAYLI HASAN RIZÂYÎ ON THE CENTERS OF QADI

Abstract

Qadi was an important officer of both the scientific and administrative organization in the Ottoman Empire. In the district he was in, he was both the mayor, the notary public, the judge, the inspector of the foundations in the city, and a civil servant who supervised the law enforcement officers in charge of the city's public order. In the personal notes kept by some of the qadis who served in all parts of the Ottoman geography, information about the position of qadi, the status of the districts in various aspects, the ranks of the qadi, the sanjaks where the qadi was located, the distances of the qadi's from Istanbul, etc. was found. Although these notes were kept personally, they were also qualified as official documents. Here, one of the few manuscripts in which the centers of qadi in the entire Ottoman geography are located, constitutes the subject of this study. Our work, XVII. YY. It is the work of Hasan Rızayi, one of the divan poets, in which he wrote the centers of kadi. The work, which is in Istanbul University Rare Works Library İbnü'l-Emin Collection 2928, has 4 leaves. This work, which was registered with the name of Rızayi -sahven- İlahiler (Divinity) was written in talik calligraphy. In the work, which begins with a poem by Hasan Rızayi, the centers of qadi are given alphabetically with the expressions "harfû'l-elif, harfû'l-ba.." in the annotation. In the text, "ranks" and the sanjaks to which qadis were affiliated are mentioned. Ranks were identified according to qadi's "daily wage". The daily wage was graded according to the income, population, location, and size of the district. Main subjects of the text are the centers of qadi, cities, districts and townships that exist in almost every corner of the Ottoman geography. The work includes the names of 580 centers. This feature of the work, which has the quality of an urgently written notebook, must have arisen from the fact that Hasan Rızayi did not see this text as a literary text and thought of it as a "notebook" to use in his official works. Hasan Rızayi, who also revealed his literary identity in the text, included his own poems from time to time as a manifestation of this. These poems indicate the alphabetic change of the centers. The work, which is stated to have been preached by Osman bin Ramazan bin Sun'ullah in H. 1148 / M. 1735-36, ends with a prayer-containing poem by Hasan Rızayi. In this study, general information about the qadi will be given, Hasan Rızayi's aforementioned text will be transcribed, and the work will be evaluated from historical-literary-cultural futures.

Keywords: *hasan rızayi, qadi centers, qadi*

AKSARAY EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ KLİNİK ÖRNEKLERİNDEN İZOLE EDİLEN *Pseudomonas aeruginosa* SUŞLARININ ANTİBİYOTİK DİRENÇ PROFİLLERİ

Nimet Büşra KARARMAZ

Aksaray Üniversitesi

nimetbusrakararmaz@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0344-8957

Özet

Hastane kaynaklı enfeksiyonlar dünya genelinde mortalite ve morbidite açısından önemli sorunlardandır. Mortalite oranları, hastanın yaşı ve enfeksiyonla ilişkili faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Tedavi başarısızlığının ve mortalitenin en önemli nedenlerinden biri antibiyotiklere karşı gelişen direnç profilleridir. Hastane kökenli enfeksiyonlardan sık izole edilen *Pseudomonas aeruginosa* (*P. aeruginosa*) gram negatif, zorunlu aerobik, oksidaz pozitif, non-fermentatif özelliklere sahip fırsatçı patojendir. Birçok antibiyotiğe doğal olarak dirençli olan *P. aeruginosa* halen kullanımda olan çeşitli antibiyotiklere karşı da hızlı direnç geliştirmektedir. Hatta bazı *P. aeruginosa* suşları tüm antibiyotiklere karşı dirençli hale gelmiştir. Bu durum *P. aeruginosa* enfeksiyonlarının tedavisini giderek zorlaştırmaktadır. Bu nedenle tedavilerin, yerel epidemiyolojik veriler temelinde antibiyotik duyarlılık testleri yapılarak uygulanması gerekmektedir.

P. aeruginosa suşlarının direnç oranları, bölgeler arasında ve zaman içerisinde farklılık göstermektedir. Bu nedenle Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde *P. aeruginosa* direnç durumunun bilinmesi ve zamana bağlı olarak direnç oranlarındaki değişimlerin saptanması, hastaların uygun ve hızlı tedavi seçeneklerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada; Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin çeşitli klinik birimlerinden Mikrobiyoloji Laboratuvarına kültür işlemleri için gönderilen çeşitli numunelerden izole edilen *P. aeruginosa* suşlarının antimikrobiyal direnç oranlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına Ocak 2016-Ağustos 2022 tarihleri arasında çeşitli klinik birimlerden gönderilen örnekler ait kültür numuneleri alındı. Yapılan çalışmalarda elde edilen *P. aeruginosa* suşlarının antibiyotik duyarlılık testleri Vitek-2 Kompakt (Biomerieux, France) cihazı ve disk difüzyon yöntemi ile gerçekleştirildi. Antibiyotik duyarlılık testlerinin sonuçları EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing) kriterlerine göre değerlendirildi. Ocak 2016-Ağustos 2022 tarihleri arasında izole edilen 1157 *P. aeruginosa* suşunun 261'i (%23) polikliniklerden, 896'sı (%77) yatan hastalardan geldi. *P. aeruginosa* suşlarının izole edildiği örnek türlerinin dağılımı; sırasıyla idrar (486, %42), trakeal aspirat (323, %28), balgam (129, %11), kan (110, %9.5), yara aspiratı (77, %6.6), apse (13, %1), doku (12, %1), kulak (6, %0.5) ve konjunktiva (1, %0.1)'dir. Kültürden izole edilen *P. aeruginosa* suşlarının Ocak 2016-Aralık 2018 dönemindeki antibiyotik direnç oranları sırasıyla; amikasin (%7), tobramisin (%8), ciprofloksasin (%16), levofloksasin (%21), cefepim (%25), meropenem (%26), imipenem (%37), ceftazidim (%39) ve piperasilin-tazobaktam (%39) olduğu gözlenirken; Ocak 2019-Ağustos 2022 dönemindeki antibiyotik direnç oranları sırasıyla amikasin (%11), tobramisin (%12), ciprofloksasin (%24), meropenem (%24), levofloksasin (%27), cefepim (%29), imipenem (%30), ceftazidim (%30) ve piperasilin-tazobaktam (%39) şeklinde olduğu saptandı. Elde edilen sonuçlara göre, *P. aeruginosa* suşları ağırlıklı olarak yatan hastalardan izole edildi. Mikroorganizmanın izole edildiği klinik numune türleri arasında en sık idrar, ikinci sırada solunum yolu numuneleri, sonra kan ve diğer numuneler şeklinde görülmektedir. Antimikrobiyal duyarlılığını değerlendirdiğimiz antibiyotikler içerisinde en düşük direnç oranının amikasinde olduğu görülürken, en yüksek direnç oranı piperasilin-tazobaktamda olduğu görüldü. Çalışmamıza ait direnç verilerinin; Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki antimikrobiyal direnç oranlarının belirlenmesinde, süreç içerisindeki direnç profillerinin takibi ve ampirik tedavinin yönlendirilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Pseudomonas aeruginosa*, antibiyotik duyarlılık testi, antibiyotik direnç

ANTIBIOTIC RESISTANCE PROFILES OF *Pseudomonas aeruginosa* STRAINS ISOLATED FROM AKSARAY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL CLINICAL SAMPLES

Abstract

Hospital- Associated infections are important problems in terms of mortality and morbidity worldwide. Mortality rates vary depending on the age of the patient and factors associated with the infection. One of the most important causes of treatment failure and mortality is the resistance profiles that develop against antibiotics. *Pseudomonas aeruginosa* (*P. aeruginosa*), which is frequently isolated from hospital- associated infections, is an opportunistic pathogen with gram-negative, obligate aerobic, oxidase-positive, non-fermentative properties. *P. aeruginosa*, which is naturally resistant to many antibiotics, also develops rapid resistance to various antibiotics currently in use. In fact, some strains of *P. aeruginosa* have become resistant to all antibiotics. This situation makes the treatment of *P. aeruginosa* infections increasingly difficult. Therefore, treatments should be applied by performing antibiotic susceptibility tests on the basis of local epidemiological data.

Resistance rates of *P. aeruginosa* strains vary between regions and over time. For this reason, it is important to know the *P. aeruginosa* resistance status in Aksaray Training and Research Hospital and to determine the changes in resistance rates over time in terms of determining appropriate and rapid treatment options for the patients. In this study, we aimed to determine the antimicrobial resistance rates of *P. aeruginosa* strains isolated from the samples sent to the Microbiology Laboratory from various clinical units of Aksaray Training and Research Hospital. Culture samples of the samples sent from various clinical units to Aksaray Training and Research Hospital Microbiology Laboratory between January 2016 and August 2022 were included in the study. Antibiotic susceptibility tests of *P. aeruginosa* strains obtained in the studies were performed with Vitek-2 Compact (Biomérieux, France) device and disc diffusion method. The results of antibiotic susceptibility tests were evaluated according to EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing) criteria.

Of 1157 *P. aeruginosa* strains isolated between January 2016 and August 2022, 261 (23%) came from outpatient clinics and 896 (77%) from inpatients. The distribution of the sample types from which *P. aeruginosa* strains were isolated from its culture, respectively, conjunctiva (1, 0.1%), ear (6, 0.5%), tissue (12, 1%), abscess (13, 1%), wound aspirate (77, 6.6%), blood (110, 9.5%), sputum (129, 11%), tracheal aspirate (323, 28%), urine (486, 42%). The antibiotic resistance rates of the *P. aeruginosa* strains isolated from the culture in the period of January 2016-December 2018, respectively; amikacin (7%), tobramycin (8%), ciprofloxacin (16%), levofloxacin (21%), cefepime (25%), meropenem (26%), imipenem (37%), ceftazidime (39%), piperacillin- tazobactam (39%); Antibiotic resistance rates between January 2019 and August 2022, respectively, amikacin (11%), tobramycin (12%), ciprofloxacin (24%), meropenem (24%), levofloxacin (27%), cefepime (29%), imipenem (30%), ceftazidime (30%), piperacillin-tazobactam (39%). According to the results obtained, *P. aeruginosa* strains were mainly isolated from inpatients. Among the types of clinical specimens from which the microorganism is isolated, urine is the most common, followed by respiratory tract specimens, followed by blood and other specimens. Among the antibiotics whose antimicrobial sensitivity we evaluated, the lowest resistance rate was seen in amikacin, while the highest resistance rate was seen in piperacillin-tazobactam.

The resistance data of our study; It is thought that it will be useful in determining the antimicrobial resistance rates in Aksaray Training and Research Hospital, following the resistance profiles in the process and directing the empirical treatment.

Keywords: *Pseudomonas aeruginosa*, antibiotic susceptibility testing, antibiotic resistance

AKSARAY TARİH OKULU VE BAZI TEMSİLCİLERİ

Doç. Dr. Ramazan ATA

Aksaray Üniversitesi

ramazanata@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8925-0289

Özet

Anadolu'nun Türk-İslam yurdu haline getirildiği en önemli dönem 1176 Miryakefalon Zaferi sonrasındır. Bu dönemde batıda Haçlılar Anadolu'dan Türkleri atma ümitlerini kaybederken; doğuda gayrimüslim Moğolların işgalinden kaçanlar yoğun biçimde Anadolu'ya gelmişlerdir. Yaşanan süreçte birçok savaşlar olmuş ama Anadolu'da yaşananlar yerli tarihçiler tarafından çok az yazılmış ve yazılanların pek azı günümüze ulaşmıştır. Dönemin bölgesel tarihçileri bu sürecin anlaşılmasını sağlayan çok önemli bir külliyat bırakmamışlardır. Bundan dolayı az sayıdaki eserlerin satır araları iyi okunup değerlendirildiği zaman Anadolu'nun nasıl vatanlaştığı daha iyi anlaşılacaktır. Bunu analitik olarak anlamak için üçlü sacayağı diyebileceğimiz; Kerimüddin Aksarayî, Haydar-ı Uryan ile dönemin önemli Anadolu Selçuklu kaynaklarından birisi olan Kadı Ahmed Hotenî arasındaki benzerlikleri kavramak yararlı olacaktır. Benzerliklerden yola çıkarak her üç yazarın da bürokrasi takımından olduklarını ve kaynaklarını belirttiklerini söyleyebiliriz. *Müsâmeretü'l-Ahbâr*'ı yazan Kerimüddin Aksarayî, *El-Veledü's-Şefik*'i yazan Kadı Ahmed Hotenî ile *Mesâlikü'l-Ebsar fi-Memâlikü'l-Emsâr* isimli eserin Anadolu bölümünü yazan Haydar-ı Uryan'ın aynı dönemde Aksaray bölgesinde yaşaması ve olaylara benzer açılardan yaklaşması konulara aynı perspektiften baktıklarını göstermektedir.

Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî ve Haydar-ı Uryan Anadolu Selçuklu tarihçiliğinin en önemli kilometre taşlarından üçüdür. Onların Aksaray merkezli felsefi tarih anlayışının oluşturulmasında önemli emekleri olmuştur. Bu ortak anlayışta tarihin alanı olan mazi ve hâlin dışında istikbal de anlaşılmaya çalışılmıştır. Maalesef bu gelenek Osmanlılar döneminde devam ettirilememiştir. Böylesine gelişmiş bir gelenek sürdürülebilmiş olsaydı, İbn Haldun çizgisindeki umrancı anlayış çok önceden Anadolu'da kurulabilirdi. Bizim tarih boyunca en önemli eksikliğimiz bir sistem oluşturmaktan uzak kalmamız olmuştur. Artık diğer alanlarda olduğu gibi tarih alanında da bir sistem oluşturmamız şarttır. Bu açıdan Aksaray Tarih Okulu mensubu üç tarihçi; Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî ve Haydar-ı Uryan günümüz tarihçiliği için birer kılavuz olacaktır. Çünkü tarihin üç boyutu olan mazi, hâl ve istikbal sistematik şekilde bu tarihçiler tarafından anlaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray Tarih Okulu, Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî, Haydar-ı Uryan.

AKSARAY HISTORY SCHOOL AND ITS REPRESENTATIVES

Abstract

The most important period when Anatolia was turned into Turkish-Islamic homeland was after 1176 Miryakefalon Victory. In this period, while the Crusaders in the west lost their hope of expelling the Turks from Anatolia; Those fleeing the occupation of the non-Muslim Mongols in the east came to Anatolia intensively. There were many wars in the process, but what happened in Anatolia was written very little by local historians and very little of what was written has survived to the present day. The regional historians of the period did not leave a very important corpus that provided an understanding of this process. Therefore, it will be better understood how Anatolia became a homeland when the interlinearity of the few works is well read and evaluated. To understand this analytically, we can call it the triple trivet; It will be useful to grasp the similarities between Kerimüddin Aksarayî, Haydar-ı Uryan and Kadı Ahmed Hotenî, one of the important Anatolian Seljuk sources of the period. Based on the similarities, we can say that all three authors are members of the bureaucracy team and indicate their sources. Kerimüddin Aksarayî who wrote Mûsâmeretü'l-Ahbâr, Kadı Ahmed Hotenî who wrote El-Veledü'ş-Şefîk, and Haydar-i Uryan who wrote the Anatolian section of the work called Mesâlikü'l-Ebsar fi-Memâlikü'l-Emsâr, in the same period. Living in the Aksaray region and approaching the events from similar perspectives shows that they look at the issues from the same perspective.

Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî and Haydar-ı Uryan are three of the most important milestones of Anatolian Seljuk historiography. They had important efforts in the creation of Aksaray-centered philosophical understanding of history. In this common understanding, apart from the past and the present which is the field of history, the future has also been tried to be understood. Unfortunately this tradition could not be continued during the Ottoman period. If such an advanced tradition had been maintained, the hopeful understanding in the line of Ibn Khaldun could have been established in Anatolia long ago. Our most important shortcoming throughout history has been our lack of establishing a system. It is imperative that we create a system in the field of history as in other fields. In this respect, three historians from the Aksaray School of History; Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî and Haydar-ı Uryan will each be a guide for today's historiography. Because the three dimensions of history, past, present and future, were systematically tried to be understood by these historians.

Keywords: *Aksaray History School, Kerimüddin Aksarayî, Kadı Ahmed Hotenî, Haydar-ı Uryan.*

ZEMİN DAVRANIŞININ TEK BOYUTLU EŞDEĞER DOĞRUSAL ANALİZ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ: AKSARAY İLİ, SAĞLIK MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Dr. Raziye BOZKURT

drraziyebozkurt@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7436-7014

Özet

Deprem, can ve mal kaybına neden olan ve büyük bir belirsizlik içeren doğa olayıdır. Deprem, şiddetine bağlı olarak, zemin tabakalarını etkilemekte ve zeminin genel yapısını değiştirerek, üzerinde bulunan yapıların hasar görmesine neden olmaktadır. Bu nedenle yapıların güvenilir bir şekilde inşa edilmesinin yanı sıra, zeminin deprem etkisi altında nasıl bir davranış sergileyeceğinin de incelenmesi gerekmektedir. Zemine etki eden deprem ivmesi, zemin tabakaları arasında sönümlenebileceği gibi, sönümlenme olmaksızın tabakalar arasında deprem ivmesinin şiddeti artarak yapının temelinde de ulaşabilmektedir. Zemin tabakaları arasında, sönümlenmenin gerçekleşmemesi durumunda, meydana gelen depremlerde can ve mal kayıpları artmaktadır. Bu nedenle farklı analiz ve yöntemlerle, deprem anında zeminin bölgesel olarak davranışının incelenmesi gerekmektedir. Bu durum gözetilerek, bu çalışma kapsamında Aksaray ili, Sağlık Mahallesi, farklı deprem kayıtları ile sismik analiz sonuçları kullanılarak, olası bir deprem anında, zeminin, depreme karşı nasıl bir davranış sergileyeceği incelenerek yorumlanmıştır. İnceleme alanında arazi eğiminin düşük olması nedeni ile kayma ve heyelan oluşturacak bir durum gözlemlenmemiştir. Bölge zemini, gevşek kum, çakıl ve yumuşak katı kil tabakalarından oluşmaktadır. Bu nedenle, zeminin genel yapısına bakıldığında sıvılaşma riski bulunmamaktadır. İnceleme alanının yakınlarında, Aksaray-Koçhisar Fay Zonu yer almaktadır. Deprem ivmesine karşı, zemin tabakalarının sönümlenme oranları tespit edilmiştir. Sönümlenme oranları, sismik analizler sonucu elde edilen, V_s ve V_p kayma dalgası hızları kullanılarak belirlenmiştir. Zemin profili için uygulanan, bir boyutlu (1D) dinamik analizleri, DEEPSOIL v7 yazılımı ile frekans tanım alanında eşdeğer doğrusal analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Kayma dalgası hız değerleri, zemin tabaka kalınlıkları, Poisson oranları ve birim hacim ağırlık değerleri analizlere dahil edilerek, zemin kayma hızı profilleri çizilmiştir. Dünya genelinde geçmişte gözlemlenen deprem kayıtları kullanılarak olası bir deprem durumunda bölge zemin tabakalarının sönümlenme oranları ve zeminin genel davranışı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, bölgenin zemin sınıfı ZE olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, eşdeğer doğrusal analiz yöntemi, zemin davranışı

INVESTIGATION OF GROUND BEHAVIOR BY ONE-DIMENSIONAL EQUIVALENT LINEAR ANALYSIS: AKSARAY PROVINCE, THE CASE OF SAĞLIK NEIGHBORHOOD

Abstract

An earthquake is a natural event that causes loss of life and property and contains great uncertainty. The earthquake depending on its intensity affects the ground layers and changing the overall structure of the ground, causing damage to the structures on it. For this reason, besides the reliable construction of the structures, it is also necessary to examine how the ground will behave under the influence of earthquakes. The earthquake acceleration acting on the ground can be damped between the ground layers, as well as the intensity of the earthquake acceleration between the layers can reach the foundation of the building without damping. If there is no damping between the ground layers, the loss of life and property increases in the earthquakes that occur. For this reason, it is necessary to examine the regional behavior of the ground at the time of earthquake with different analyzes and methods. Considering this situation, within the scope of this study, the behavior of the ground against the earthquake has been examined and interpreted by using different earthquake records and seismic analysis results in the event of a possible earthquake in the Aksaray province, Sağlık neighbourhood. Due to the low slope of the ground in the study area, a situation that will cause slip and landslide has not been observed. The ground of the region consists of loose sand, gravel and soft solid clay layers. Therefore, when the general structure of the ground is considered, there is no risk of liquefaction. Aksaray-Kochisar Fault Zone is located near the study area. The damping ratios of the ground layers were determined against the earthquake acceleration. The damping ratios were determined using the shear wave velocities of V_s and V_p obtained from the seismic analysis. One-dimensional (1D) dynamic analyzes applied for the ground profile were analyzed using DEEPSOIL v7 software using the equivalent linear analysis method in the frequency domain. Ground shear velocity profiles were drawn by including shear wave velocity values, ground layer thicknesses, Poisson ratios and unit weight values in the analyses. The damping ratios of the regional ground layers and the general behavior of the ground in the event of a possible earthquake were investigated by using the earthquake records observed in the World in the past. According to the results of the analysis, the ground class of region was determined as ZE.

Keywords: earthquake, equivalent linear analysis method, ground behavior

EVLIYA ÇELEBİ'NİN GÖZÜYLE AKSARAY

Dr. Öğr. Üyesi Recep KÜREKLİ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

recepkurekli@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8513-8433

İlhami SARIÇAM

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ilhamisaricam@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-7430-2293

Özet

Anadolu'nun neredeyse fotoğrafını çekecek kadar önemli bilgiler veren ve pek çok konuda tek yerli kaynağımız olan Evliya Çelebi Seyahatnamesinde kendine özgü üslup ve metoduyla Aksaray ve çevresini de tasvir ettiği görülmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde geçen Aksaray ve çevresinde Bor, Karaman, Ereğli, Konya, Ortaköy, Ürgüp, Kayseri gibi yerleşim yerleri vardır. Adı geçen bu yerlerin idari yönü, şehrin mimarisi, sosyal yapısı, kültür yapısı, eğitim durumu, ekonomik durumu, folklorik yapısı, dinî durumu, dili vs. tamamen Evliya Çelebi'nin gözüyle muhteşem eseri Seyahatnamesinde aktardığı yönüyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu şehirler tarihi dönem içerisinde önemli olayların yaşandığı, toplayıcı ve tarım toplumundan başlayarak yaşam alanı olduğu bilinmektedir. Aksaray ve çevresinde farklı toplumların yaşadığı, beyliklerin kurulduğu, devletlerin hüküm sürdüğü, farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı, birçok dile, dine ve mezhebe yaşam alanı olduğu, Anadolu'nun ticaret yollarının kesişim noktasında yer almasına bağlı olarak sürekli sosyal hareketliliğin yaşandığı bir kavşak noktası olmuştur. Bu araştırmanın önemi, birincisi Aksaray ve çevresinin kendine özgü karakteristik yapısının olmasıdır. İkincisi Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde yer verdiği diğer konular gibi Aksaray'ın gündelik hayatını tasvir etmesi, şehrin 17. yüzyıldaki idari, askeri, siyasi, tarihî, dini, ekonomik, demografik, sosyal ve kültürel durumunu kendine has üslubuyla ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Seyyah-ı Alem Evliya Çelebi Aksaray'ı anlatırken kendisinin de Seyahatnamesinde izah ettiği gibi bilgileri çok çeşitli kaynaklardan almıştır. Öncelikle kendi gördüklerini, deneyimlediklerini, duyduklarını yazdığını belirtmiştir. Daha sonra şehrin ileri gelenleri, yaşlıları, resmi kayıtları, sohbetlerinde anlatılanlar, tekkelerden aldığı bilgiler vb temel bilgi kaynaklarını oluşturmaktadır. Aksaray kültür ve tarihinde şüphesiz Anadolu Selçuklu Hükümdarı II. Kılıç Arslan'ın ayrı bir yeri vardır. Araplar ile Bizanslılar arasında bir mücadele alanına dönüşen ve sürekli el değiştiren Aksaray (1071) tarihindeki Malazgirt Savaşından sonra Türklerinde mücadele alanına dönüşmüştür. Anadolu Selçuklu Devletinden önce Karamanoğulları ve Eretna Beyliği hâkimiyetinde de kalmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti Sultanı II. Kılıç Arslan (1155-1192) Aksaray'ı her yönüyle imar etmiş camii, medrese, han, çarşı, çeşme, hamam vb. yaptırarak yeniden imar etmiştir.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Fatih Sultan Mehmet Han'ın İstanbul'un nüfusunu artırmak için zorunlu göç politikası ile Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler tarihi kayıtlarla örtüşmektedir. Ayrıca Aksaray vilayetinin nasıl sancak ve kazaya dönüştüğü sorusunun cevabı da bu zorunlu göç politikasında yatmaktadır.

Yaptığımız araştırmada Evliya Çelebi Aksaray İli ve çevresinde yaşayan halkın özelliklerini ortaya koyduğu, günümüz ile karşılaştırma fırsatı sunduğu, Seyahatnamede anlatım yaparken izlenen yöntem ve kullanılan dil izah ediliş biçimine göre "Sosyolojik Okuma" olarak ele alındığında orijinal bir özelliği olduğu, Evliya Çelebi'nin olayları ele alışı, tasvir edişi gibi yönleri ile ne kadar iyi bir gözlemci olduğu, 17. yüzyılda kullandığı birçok isim, yerleşim ismi, mahalle isminin halen günümüzde Aksaray ve çevresinde kullanıldığı, bu durumun geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gördüğü, Aksaray için Anadolu Selçuklu Devleti Hükümdarı olan II. Kılıç Arslan'ın önemli bir tarihi figür olduğu, Aksaray'ın Nevşehir tarafından çıkışında bulunan Kılıç Arslan Köyü'nde II. Kılıç Arslan adına müze, kültür

merkezi ve panoramik bir görüntü hazırlanarak bu köyün kültür turizmine açılmasının düşünülebileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: seyyah-ı alem evliya çelebi, seyahatname, 11. kılıç arslan, aksaray.

AKSARAY THROUGH THE EYES OF EVLİYA ÇELEBİ

Abstract

In the Evliya Çelebi Seyahatname (Travel Book), which gives information almost enough to photograph Anatolia and is our only local source on many subjects, it is seen that he also depicts Aksaray and its surroundings with his unique style and method. In and around Aksaray, which is mentioned in the Evliya Çelebi Seyahatname, there are settlements such as Bor, Karaman, Ereğli, Konya, Ortaköy, Ürgüp and Kayseri. The administrative aspect of these places, the architecture, social structure, cultural structure, educational status, economic situation, folkloric structure, religious situation, language, etc. of these places have been tried to be revealed entirely through the eyes of Evliya Çelebi in terms of his magnificent work in his Seyahatname. These cities are known to have experienced important events during the historical period and to be a living space starting from the collector and agricultural society. Aksaray and its surroundings have been a crossroads where different societies live, where principalities are established, where states rule, where different civilizations are hosted, where there are many languages, religions and sects, where there is constant social mobility due to its location at the intersection point of trade routes of Anatolia. The importance of this research, firstly, is that Aksaray and its surroundings have their own unique characteristic structure. Secondly, Evliya Çelebi's depiction of the daily life of Aksaray, like the other subjects he included in his Seyahatname, stems from the fact that he reveals the administrative, military, political, historical, religious, economic, demographic, social and cultural situation of the city in the 17th century with his own style. Seyyah-ı Alem Evliya Çelebi took the information from a wide variety of sources while describing Aksaray, as he himself explained in his Seyahatname. First of all, he stated that he wrote what he saw, experienced and heard. Later, the notables of the city, the elders, the official records, the stories told in their conversations, the information he received from the lodges, etc. constitute the main sources of information. In the culture and history of Aksaray, there is no doubt that the Anatolian Seljuk ruler Kılıç Arslan II has a special place. Aksaray, which turned into a field of struggle between Arabs and Byzantines and constantly changed hands, turned into a field of struggle for the Turks after the Battle of Malazgirt (1071) in history. Before the Anatolian Seljuk Empire, it remained under the rule of Karamanoğulları and Eretna Principality. The Sultan of the Anatolian Seljuk Empire, Kılıç Arslan II (1155-1192) rebuilt Aksaray in every aspect and rebuilt it by building mosques, madrasahs, inns, bazaars, fountains, baths, etc. In the Evliya Çelebi Seyahatname, Fatih Sultan Mehmet Han's policy of forced migration to increase the population of Istanbul and the information given by Evliya Çelebi coincide with historical records. In addition, the answer to the question of how Aksaray province turned into a banner and a district lies in this compulsory migration policy.

In our research, Evliya Çelebi revealed the characteristics of the people living in and around Aksaray Province, offered the opportunity to compare with today, the method followed while narrating in the Seyahatname and the language used was an original feature when considered as "Sociological Reading" according to the way it was explained, how good an observer Evliya Çelebi was with aspects such as his handling and depiction of events, many names he used in the 17th century, The settlement name, the name of the neighborhood is still used in and around Aksaray today, this situation serves as a bridge between the past and the future, Kılıç Arslan II, the ruler of the Anatolian Seljuk State for Aksaray, is an important historical figure, and it has been concluded that a museum, cultural center and a panoramic image can be prepared in the name of Kılıç Arslan II in the Kılıç Arslan Village located at the exit of Aksaray from Nevşehir side and that it is possible to open this village to cultural tourism.

Keywords: *Seyyah-ı Alem Evliya Çelebi, Seyahatname (Travel Book), Kılıç Arslan II, Aksaray*

TR 71 BÖLGESİ İLLERİNİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİYLE İNCELENMESİ

Öğretim Görevlisi Rüstem KOCAÖZ

Gaziantep Üniversitesi

rustemkocaoz@gantep.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3735-733X

Dr. Öğr. Üyesi Orhan ECEMİŞ

Gaziantep Üniversitesi

ocemis@gantep.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8270-0857

Özet

Gelişen teknoloji ve küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak yerel yönetimlerin dünya sistemi ile entegre olduğu günümüzde, bölgesel gelişmişlik/farklılıkların ülke kalkınmasında önemli katkılar sağladığı ifade edilebilir. Böylece, son yıllarda illerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeylerinin incelenmesine yönelik yapılan çalışmalara yoğunlaşıldığını dikkat çekmektedir. Farklı yöntem ve farklı bakış açılarına göre literatüre katkı sağlayan bu çalışmaların çıktılarının ortak özelliklerinin illerin/bölgelerin birbirlerine göre olan durumlarının ve gelişim düzeylerinin belirlenmesi ayrıca gelişmesine katkı sağlanması gereken özelliklerin ortaya çıkarılması olduğunu düşünülebilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı coğrafik, kültürel ve sosyo-ekonomik olarak benzer özelliklere sahip TR 71 bölgesini oluşturan Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illerinin gelişmişlik düzeylerinin çok kriterli karar verme yöntemleriyle incelenmesidir.

Bu çalışmada TR 71 bölgesi illerinin gelişmişlik düzeyleri Kriterler arası Korelasyon Yoluyla Kriterlerin Önem Tespiti (CRITIC) ve Gri ilişkisel analiz yöntemleriyle ele alınmıştır. Çalışmada kullanılan kriterler Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK), İş ve İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR), Türkiye Bankalar Birliği (TBB) veri tabanlarından elde edilmiştir. Kriterler, illerde girişim sayısı, toplam elektrik tüketimi (MWh), İllerdeki Güneş Enerjisi Santrallerinin Dağılımı (MW), göç aldığı ve göç verdiği, yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlamış kişi sayısı, hekim başına düşen kişi sayısı, bebek ölüm hızı, kişi başına gayrisafi yurt içi hasıla, ihracat ve ithalat rakamları, yapı kullanım izin belgesi, motorlu kara taşıtı sayısı, aktif sigortalılar (4a,4b,4c), kayıtlı işsiz sayısı, illere göre işe yerleştirilenlerin sayısı, mevduat ve kredi dağılımından oluşmaktadır. Bu kriterler CRITIC yöntemiyle ağırlıklandırılmıştır. CRITIC yöntemiyle elde edilen bulgulara göre en önemli üç kriter, illere göre kayıtlı işsiz sayısı %11,68, hekim başına düşen kişi sayısı %10, bebek ölüm hızı %9 olarak hesaplanmıştır. TR 71 bölgesi illerinin gelişmişlik düzeyleri ise Gri İlişkisel Analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada yer alan kısıtlar ve kullanılan yöntemlerle elde edilen sonuçlara göre Aksaray ilinin 15 kriterin 9'unda ilk sırada yer alarak bölge illerine göre daha gelişmiş olduğu ve diğer illerin gelişmişlik düzeylerinin sıralamasının Nevşehir, Niğde, Kırşehir ve Kırıkkale şeklinde oluştuğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Ekonomik Kalkınma, Çok Kriterli Karar Verme, TR 71 Bölgesi

INVESTIGATION OF DEVELOPMENT LEVELS OF TR 71 REGIONAL PROVINCES BY MULTI-CRITERIA DECISION MAKING METHODS

Abstract

As a natural consequence of developing technology and globalization, it can be stated that local governments are integrated with the world system, and regional development/differences make significant contributions to the development of the country. Thus, it draws attention that in recent years, studies have focused on examining the development levels of provinces and regions. It can be thought that the common features of the outputs of these studies, which contribute to the literature according to different methods and different perspectives, are to determine the relative status and development levels of the provinces/regions and to reveal the features that should contribute to their development. In this context, the aim of the study is to examine the development levels of the provinces of Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir and Niğde, which constitute the TR 71 region with similar geographical, cultural and socio-economic characteristics, using multi-criteria decision making methods.

In this study, the development levels of the provinces of the TR 71 region were discussed using Criteria Significance Determination by Correlation between Criteria (CRITIC) and Gray relational analysis methods. The criteria used in the study were obtained from the databases of the Turkish Statistical Institute (TUIK), the Employment Agency (İŞKUR), and the Banks Association of Turkey (TBB). Criteria, number of enterprises in provinces, total electricity consumption (MWh), Distribution of Solar Power Plants in Provinces (MW), number of people who have received and migrated, who have completed their master's and doctorate education, number of people per physician, infant mortality rate, gross per capita It consists of domestic product, export and import figures, building occupancy permit, number of motor land vehicles, active insured (4a,4b,4c), number of registered unemployed, number of people placed in a job by province, distribution of deposits and loans. These criteria are weighted by the CRITIC method. According to the findings obtained with the CRITIC method, the three most important criteria were calculated as 11.68% registered unemployed, 10% per physician, and 9% infant mortality rate. Development levels of TR 71 provinces were analyzed by Gray Relational Analysis method. According to the results obtained from the constraints in the study and the methods used, it can be said that Aksaray province is more developed than the provinces in the region by taking the first place in 9 of the 15 criteria, and the order of the development levels of the other provinces is Nevşehir, Niğde, Kırşehir and Kırıkkale.

Keywords: *Regional Economic Development, Multi-Criteria Decision Making, TR 71 Region*

AKSARAY EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİNE BAŞVURAN HASTALARIN HEPATİT B VİRUS SEROPOZİTİFLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI

Uzm. Dr. Selçuk TÜRKEL

Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi

selcukturkel@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5392-8679

Özet

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de hepatit B virus (HBV) enfeksiyonu önemli sağlık sorunlarından biridir. Virus akut dönemde tehdit oluşturduğu gibi eğer tam iyileşmezse kronikleşerek siroz ve hepatosellüler karsinoma gibi komplikasyonlara neden olabilmektedir. Dünyada yaklaşık 400 milyon kişinin virus ile kronik enfekte olduğu düşünülmektedir. Ülkemiz HBV taşıyıcılığı açısından orta riskli (%3-7) ülkeler arasında bulunmaktadır. Taşıyıcıların saptanması HBV bulaşının önlenmesi için en önemli adımlardan birisidir. Bu nedenle toplumun HBV açısından seroprevalansının bilinmesi ve sürekli takip edilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Aksaray ilinde tek üçüncü basamak sağlık kuruluşu olan hastanemize başvuran hastaların HBV seropozitifliğinin saptanması, farkındalık oluşturularak bu konuda yapılacak başka çalışmalara rehberlik edecek bilgiler sunmaktır.

Çalışmamızda Ocak 2021- Aralık 2021 tarihleri arasında Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına HBV serolojisi için başvuran olgular retrospektif olarak değerlendirildi. HBV serolojisinde tarama amaçlı kullanılan virusa ait yüzey antijeni olan HbsAg CMIA (Chemiluminescent Microparticle Immunoassay) yöntemi ile Architect SR i2000 (Abbott, Almanya) cihazıyla çalışıldı. HbsAg test istemi olan olgular çalışmamıza dahil edildi.

Bir yıllık süreçte HbsAg test istemi yapılan 33430 olgu çalışmaya dahil edildi. Hastaların 14907'si (%44.6) erkek, 18523'ü (%55.4) kadındı. Numunelerin 1409'unda (%4.2) HbsAg pozitif olarak saptandı. HbsAg pozitif saptanan hastaların 718'i (%50.9) erkek ve 691'i (%49.1) kadındı. Hastaları yaş gruplarına göre değerlendirdiğimizde 0-9 yaş grubunda HbsAg pozitif hasta saptanmadı. HbsAg pozitif hastaların diğer yaş gruplarına göre dağılımının ; 10-20 yaş grubunda 17 (%1.2) pozitif, 21-30 yaş grubunda 156 (%11.1) pozitif, 31-40 yaş grubunda 210 (%14.9) pozitif, 41-50 yaş grubunda 313 (%22.2) pozitif, 51-60 yaş grubunda 326 (%23.1) pozitif ve 61 yaş üzerinde ise 387 (%27.5) pozitif olduğu saptandı.

Sonuç olarak çalışmamızda HbsAg pozitiflik oranımız %4.2 ile ülkemizdeki taşıyıcılık oranlarına benzer olarak bulundu. Kadınlar ile erkekler arasında pozitiflik açısından anlamlı fark görülmedi. Yaş gruplarına göre pozitiflik oranları değerlendirildiğinde yaşla birlikte HbsAg pozitifliğinin arttığı saptandı. Bu durumun ileri yaşla birlikte virus maruziyet ihtimalinin artmasına bağlı olduğu değerlendirildi. HBV enfeksiyonu aşı ile önlenilen bir hastalıktır. HBV aşısı ülkemizde 1998 yılından itibaren yenidoğan aşı takvimine eklenmiştir. Buna bağlı olarak çalışmamızda 20 yaş altında HbsAg pozitiflik oranı %1.2 olarak saptandı. 0-9 yaş grubunda pozitifliğimizin olmaması da aşı ile bağışıklığın bir göstergesi olarak değerlendirildi. Aksaray Üniversitesi Eğitim ve araştırma Hastanesine ait bu verilerin ileride Aksaray ilinde yapılacak daha kapsamlı çalışmalar için kaynak olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, hepatit b, seroprevalans

INVESTIGATION OF HEPATITIS B VIRUS SEROPOSITIVITY OF PATIENTS APPLIED TO AKSARAY TRAINING AND RESEARCH HOSPITAL

Abstract

Hepatitis B virus (HBV) infection is one of the important health problems in our country as it is in the whole world. While the virus poses a threat in the acute period, if it does not heal completely, it can become chronic and cause complications such as cirrhosis and hepatocellular carcinoma. It is thought that approximately 400 million people worldwide are chronically infected with the virus. Our country is among the countries with medium risk (3-7%) for HBV carriers. Detection of carriers is one of the most important steps to prevent HBV transmission. For this reason, it is important to know the seroprevalence of the population in terms of HBV and to monitor it continuously. This study aims to determine the HBV seropositivity of the patients who applied to our hospital, which is the only tertiary healthcare institution in Aksaray province, to raise awareness and to provide information that will guide other studies on this subject.

In our study, cases who applied to Aksaray University Training and Research Hospital Microbiology Laboratory for HBV serology between January 2021 and December 2021 were evaluated retrospectively. HbsAg, the surface antigen of the virus used for screening in HBV serology, was studied with the CMIA (Chemiluminescent Microparticle Immunoassay) method with the Architect SR i2000 (Abbott, Germany) device. Cases with an HbsAg test request were included in our study.

A total of 33430 cases, which were requested for HbsAg test in a one-year period, were included in the study. Of the patients, 14907 (44.6%) were male and 18523 (55.4%) were female. HbsAg was positive in 1409 (4.2%) of the samples. Of the patients who were found to be positive for HbsAg, 718 (50.9%) were male and 691 (49.1%) were female. When we evaluated the patients according to age groups, no HbsAg-positive patients were found in the 0-9 age group. Distribution of HbsAg positive patients according to other age groups; 17 (1.2%) positive in the 10-20 age group, 156 (11.1%) positive in the 21-30 age group, 210 (14.9%) positive in the 31-40 age group, 313 (22.2%) positive in the 41-50 age group, 326 (23.1%) positive in the 51-60 age group and over 61 years of age, 387 (27.5%) were found to be positive.

As a result, in our study, our HbsAg positivity rate was found to be 4.2%, similar to the carrier rates in our country. There was no significant difference between women and men in terms of positivity. When positivity rates were evaluated according to age groups, it was found that HbsAg positivity increased with age. It was evaluated that this situation was related to the increase in the probability of exposure to the virus with advanced age. HBV infection is a vaccine-preventable disease. HBV vaccine has been added to the newborn vaccination calendar in our country since 1998. Accordingly, the rate of HbsAg positivity under the age of 20 was found to be 1.2% in our study. The absence of positivity in the 0-9 age group was also considered as an indicator of immunization with the vaccine. We think that these data of Aksaray University Training and Research Hospital will be a source for more comprehensive studies to be done in Aksaray in the future.

Keywords: Aksaray, hepatitis b, seroprevalance

GÜLAĞAÇ (AKSARAY) İLÇESİ'NİN TURİZM POTANSİYELİ

Dr. Öğr. Üyesi Serdar CEYLAN

Kastamonu Üniversitesi

serdar_ceylan_51@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-9599-5586

Özet

Araştırmanın amacı, Aksaray ilinin Gülağaç ilçesinin doğal ve kültürel turizm çekiciliklerini tespit etmek, bu çekiciliklerin bölge turizmindeki potansiyel önemini ortaya koymak ve ilçede turizmin gelişim durumu üzerine bir değerlendirme yapmaktır. Araştırma ikincil veriler üzerinden yürütülmüştür. Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden ilçeye gelen ziyaretçi sayısı ve konaklamaya ilişkin ikincil veriler elde edilmiştir. Ayrıca ilçede saha araştırması yapılarak nitel araştırma yönteminin gözlem tekniği uygulanmıştır. Gözlem yapılan alanlarda fotoğraf çekme ve gözlemlerde bulunarak not alma yöntemi uygulanmıştır. İkincil veriler ve gözleme dayalı çıkarımlar betimlenerek yorumlanmış, çalışma sonunda alana ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma bulgularına göre, araştırma sahasında kültürel turizm ve termal turizm çekiciliklerinin potansiyel değerinin daha yüksek olduğu ve daha öne çıktığı görülmektedir. Aşıklı Höyük, Saratlı yeraltı şehirleri, taş mimari evler kültürel turizm için alandaki önemli bir turistik kaynak değeridir. Kadınların Saratlı yeraltı şehirleri girişinde bez bebek ve el örgüsü turistik ürünlerin satılıyor olması, Narlıgöl girişinde konteynır kafe ve büfe yerlerinin olması yerel halkın turizmden ekonomik olarak yararlanmaya başladığını göstermektedir. Araştırma sahasında yer alan Mamasun Barajı ve Narlıgöl, göl turizmi ve kamp-karavan turizmi için önemli bir doğal kaynak değeri olduğu görülmektedir. Araştırma sahasında konaklamaya dayalı bir turizm olmadığı için, turistik yerler günübirlik olarak ziyaret edilmektedir. Tanıtım ve pazarlama eksikliği ve ziyaretçi sayısı düşüklüğü nedeniyle Narlıgöl'deki iki termal otel kapatılmış ve otelin bir tanesi rehabilitasyon merkezine dönüştürülmüş durumdadır. Gülağaç ilçesi, Aksaray-Güzelyurt-Derinkuyu-Kaymaklı tur güzergâhının üzerinde yer alması, turizm acentelerinin ilçedeki turistik yerleri ziyaret etmesine imkân vermektedir. Ancak turizm acentelerinin ilçedeki günübirlik organizasyonları, ilçenin turizmden ekonomik olarak daha az yararlanmasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak, ilçede turizmin gelişebilmesi için, günübirlik turlardan ziyade konaklamaya dayalı turizm bölgede canlandırılmalıdır. Ziyaretçilerin ilçede daha uzun süre kalması, kırsaldaki yerel halkın turizmden daha fazla ekonomik olarak yararlanmasına imkân verecek ve gelirlerinde çeşitliliğe ve artışa neden olacaktır. Böylece kırsal alanda turizme dayalı olarak yerel bir kalkınma ve ekonomik bir gelişmişlik sağlanabilecektir. Mamasun Barajı ve Narlıgöl kenarına bungalov tarzı ahşap evler yapılarak konaklamaya dayalı ziyaretçi bölgeye çekilebilir. Bu göllerin kenarlarına butik oteller yapıp işletmeye açılabilir. Köylerdeki taş evler restore edilerek turizme kazandırılabilir. Araştırma sahasında turizmin gelişimi için kırsal turizm eylem planı, turizm master planı, kültür turizmi eylem planı gibi bir planlama çerçevesinde hareket edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, turizm çekiciliği, kültür turizmi, Gülağaç, Aksaray

TOURISM POTENTIAL OF GÜLAĞAÇ DISTRICT (AKSARAY) IN TERMS OF CULTURAL TOURISM

Abstract

The aim of the study is determined natural and cultural tourism attractions of the research area, and to reveal important of these for tourism, and is evaluated development of tourism in the region. The research was made by second data. The visitor numbers and accommodation data was obtained from Aksaray Provincial Directorate of Culture and Tourism. Moreover, the study was made taking photos, taking notes and observation technic of qualitative method in the area. Secondary data and observational findings was evaluated as descriptive, and was made recommendations in the end of study.

According to the findings of the study, the attractions of cultural tourism and thermal tourism as potential, are prominent in the research area. Aşıklı mound, underground cities of Saratlı village, stone architecture houses are important sources for cultural tourism in the area. Women are selling hand knitted products like rag doll and gloves in front of the underground cities, and there is gift shop in the here. There are mobile (container) businesses like café and buffet at the Narlı lake entrance. This situation shows that benefit of local people from tourism. It is observed in the study that Mamasun dam and Narlı lake which is a volcanic maar are an important resource for lake tourism, camping-caravan tourism. However, because of lack of accommodation in the area, touristic places visited as daytrip. Moreover, because of lack of marketing (advertising) and low visitors, had closed of two thermal hotels which are located at the Narlı lake entrance, and one of these hotels has been converted into a rehabilitation center. Research area located on an important tour route which is Aksaray-Güzelyurt-Derinkuyu-Kaymaklı, allows to come of visitors with tourism agencies. However, daytiritip organizations of tourism agencies, the study area is caused to less benefit from tourism as economic.

As a result, tourism based on accommodation should be revival for the development of tourism in the region. Accommodation of visitors will benefit of local people from tourism, and incomes of rural society will be a diversity and increase. Moreover, because of tourism, will can be achieved local development as economic in the rural region. Wooden houses which is bungalow style or boutique hotels, should be built to coasts of Mamusun dam and Narlıgöl lake, and so attracted to area more visitors which want accommodation. Stone houses in the villages in the area can be restored and brought into tourism. For development of tourism in the area, should be prepared rural tourism action plan, rural tourism master plan and cultural tourism action plan, and must necessary to act with according to plan.

Keywords: *Tourism, tourism attraction, cultural tourism, Gülağaç, Aksaray*

ALİ ARİF el-AKSARÂYÎ ve TEFSİRÜ SÛRETİ'L-KADR ADLI RİSÂLESİ

Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah EFE

Ege Üniversitesi, Birgivi İslami İlimler Fakültesi

seyfullah.efe@ege.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0296-0104

Özet

Kur'ân-ı Kerîm, Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlamıştır. Bu geceyi anlatması yönüyle Kur'ân-ı Kerîm'in doksan yedinci suresi olan ve geceyle aynı adı taşıyan Kadir Suresi, bu gecenin mahiyeti, önemi, fazileti ve içinde neler yaşandığı gibi konulara değinmektedir. Hem bu sureyi hem de tüm Kur'ân'ı açıklamayı kendine vazife edinen tefsir ilmi, tarihi süreçte pek çok ürün vermiştir. Bunlardan kimisi baştan sona Kur'ân-ı Kerîm tefsiri iken kimi çalışmalar da müstakil sure ve ayet tefsiri şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Fatiha, İhlas, Yasin, Fetih, Mülk ve Kadir Sûresi gibi halkın rağbet gösterdiği sureler müstakil sure tefsiri alanında ele alınmıştır. Bunun dışında halkın ya da öğrencilerin sorusunu cevaplamak, kendisini üst makam sınavlarına hazırlamak için âlimler müstakil ayet tefsiri yazmayı da kendilerine gaye edinmişlerdir.

Yazma eser kütüphanelerimiz bu açıdan oldukça zengindir. Özellikle ülkemizin dört bir yanında ve yurt dışında tam tefsirler, sure ve ayet tefsirleri hem yazarı belli olan hem de anonim şekilde olmak üzere pek çok yazma tefsir nüshası mevcuttur. Bu bildiride katalog bilgilerine göre Aksaraylı bir âlim Ali Arif el-Aksarâyî tarafından yazılmış, Türkiye Yazma Eser Kütüphanelerinde tek nüshası bulunan Kadir Suresi tefsiri ele alınmıştır. Bu eser, Ankara Millet Kütüphanesi Yazmalar Bölümünde 06 Mil Yz FB 3/14 demirbaş numarası ile yer almaktadır. Yaklaşık 22 farklı eserin bir arada olduğu bir mecmuada 267a-269b varakları arasında yazılmış olan tefsir, klasik bir medrese bilgini tarzıyla yazılmıştır.

Bildiride izlenen metot, örnekler üzerinden metin tanıtımı şeklinde olacaktır. Yazarın sureyi açıklarken kullandığı yöntem ortaya konulacaktır. Ayetleri ele alırken hangi ilmî donelerden yardım aldığı, tefsir ilminin önemli yöntemlerinden olan ayetin ayetle, hadisle, sahabe görüşüyle tefsiri gibi hususlar vurgulanacaktır. Metin içinde kullanılan ayet ve hadisler dipnotlarında gösterilecek ve hadisin kaynak eserlerden tahriçleri yapılacaktır. Ayrıca müfessirin ayetleri yorumlamada görüşlerinden istifade ettiği Zemahşerî, Ebussuud Efendi, Kadı Beydâvî, gibi kaynak kişiler, müfessirler tespit edilecek ve bunlara yapılan atıflar orijinal yerlerinden, bunların kendi eserlerinden bulunarak kaynak sağlaması yapılacaktır. Sonuçta ulaşılan bulgular değerlendirilerek yazarın tefsir alanına ve ilim dünyasına kazandırdıkları üzerinde bir yorumlama yapılarak bildiri sonlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Yazma Eser, Aksarâyî, Tefsîru Sûreti'l-Kadr

ALİ ARİF al-AKSAQSARAEÎ and HIS TREATİSE on INTERPRETATION of SURAT al-QADR

Abstract

Holy Quran began to revealed in the Night Power. Surat al-Qadr, which is the ninety-seventh surah of the Qur'an in terms of describing this night and having the same name as the night, touches on the issues such as the nature, importance, virtue of this night and what is happening in it. The science of exegesis, which takes it as a duty to explain both this sura and the whole Qur'an, has produced many products/tafsirs in the historical process. While some of them are tafsir of the Qur'an from its beginning to end, some studies have dealt independently with a surah or verse. Surahs that are popular with the public such as Fatiha, İhlas, Yasin, Fetih, Mulk and Kadir Surah are dealt in the field of independent surah commentary. Apart from this, scholars have also set themselves the goal of writing independent verse commentary in order to answer the questions of the public or students and to prepare themselves for the higher authority exams.

Our manuscript libraries are very rich in this material. Especially all over our country and abroad in these libraries, there are many manuscripts of tafsir, complete tafsir, surah and verse tafsir, both with a known author and anonymously. In this paper, the commentary of Surah Kadr, which was written by a scholar from Aksaray, Ali Arif al-Aksarâyî, which has only one copy in the Manuscript Libraries of Turkey, has been dealt with. This copy is located in the Manuscripts Department of the Ankara National Library with the fixture number 06 Mil Yz FB 3/14. The tafsir, which was written between leaves 267a-269b in a magazine containing approximately 22 different works, was written in the style of a classical madrasa scholar.

The method followed in the paper will be in the form of text presentation through examples. The method used by the author while explaining the surah will be revealed. While handling the verses, issues such as which scientific data he received help from, and the interpretation of the verse, which is one of the important methods of tafsir with verse, hadith, and the opinion of the Companions will be emphasized. The verses and hadiths used in the text will be shown in the footnotes and the hadiths will be shown from the source works. In addition, source persons and commentators such as Zemahşeri, Ebussuud Efendi, Kadı Beydavi, whose views the commentator benefited from in interpreting the verses, will be determined and the references made to them will be found from their original places and their own works will be provided. As a result, the findings will be evaluated and the paper will be concluded by making an interpretation on what the author has brought to the field of tafsir and the world of science.

Keywords: *Tafsir, Manuscript, Aksarâyî, Interpretation of Surah Power.*

AKSARAY (KARAMANOĞLU MEHMET BEY) ULU CAMİİ SÜSLEME PROGRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Uzman Süheyla BİLGİNER

suheyla.dikili@tedu.edu.tr

Özet

1243 yılındaki Köseadağ Savaşı'nda Anadolu Selçuklu Devleti, Moğollar İlhanlı ordusuna yenilince Anadolu'daki Selçuklu egemenliğinin bozulmasıyla Anadolu, İlhanlılar tarafından atanan valiler tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla Moğollar Anadolu'da kendi idare sistemlerini kurup uygulamışlardır. Anadolu, İlhanlı egemenliğine geçtiğinde ise sınır boylarındaki beyler bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Şehir, daha sonra Karaman Bey (1256) tarafından kurulan Karamanoğulları Beyliği'nin hakimiyetine girmiştir. 1397-98 yılında Yıldırım Bayezid, Karamanoğlu Alaüddin Beyi yenerek Konya ve civarını alınca Aksaray ve diğer şehirler kendiliğinden Osmanlılara teslim olmuştur. 1402 yılındaki Ankara Savaşı'ndan sonra Aksaray tekrar Karamanoğulları egemenliğine geçmiştir.

Araştırmamızda; günümüze kadar birçok araştırmacının, yazarın ve uzmanın da üzerinde durduğu, araştırdığı, günümüz adıyla Ulu Camii olarak adlandırılan yapının süsleme programı üzerinde durulacaktır.

Karamanoğlu Mehmet Bey Camii, yapının inşa kitabesi ve vakfiyesi olmadığı için tam tarihlenememiştir. O nedenle günümüze dek yapım tarihi tartışması devam etmektedir. Amacımız; belirtilen farklı tarih ve dönemlerin netlik kazanmasına yardımcı olmanın yanısıra yapının geçirdiği onarımlar ile plan ve süslemelerinin ne gibi aşamalardan geçtiğini gün yüzüne çıkarmaktır.

Yapının en önemli süslemelerini içeren Selçuklu dönemi ahşap işçiliğinin özelliklerini taşıyan minber caminin en gözde unsurları arasında yer alıyor. Minber abanoz ağacından imal edilmiş olup, süsleme ağaç işçiliği ve sedef kakmacılığı alanlarında eşsiz bir görsel şölen sunmaktadır. Ayrıca yapıda Selçuklular ve Osmanlı döneminde kullanılmış olan halıların motifleri incelenip yapının süsleme programıyla benzerliği değerlendirmemizin amaçları arasında olacaktır.

Anahtar Kelimeler : aksaray, ulu camii, süsleme,

AKSARAY (KARAMANOĞLU MEHMET BEY) AN ASSESSMENT ON THE DECORATIONS PROGRAM OF THE GREAT

Abstract

In the Battle of Köseadağ in 1243, when the Anatolian Seljuk State was defeated by the Mongols İlhanlı army, Anatolia began to be governed by the governors appointed by the İlhanlıs, with the deterioration of the Seljuk sovereignty in Anatolia. Therefore, the Mongols established and implemented their own administrative systems in Anatolia. When Anatolia passed under the rule of Ilkhanids, the lords along the border declared their independence. The city later came under the rule of the Karamanoğulları Principality, which was founded by Karaman Bey (1256). When Yıldırım Bayezid defeated Karamanoğlu Alaüddin Bey in 1397-98 and captured Konya and its surroundings, Aksaray and other cities spontaneously surrendered to the Ottomans. After the Ankara War in 1402, Aksaray was again under the rule of Karamanoğulları.

In our research; In this study, the decoration program of the building, which is today called the Great Mosque, which many researchers, writers and experts have focused on and researched until today, will be emphasized.

Karamanoğlu Mehmet Bey Mosque could not be dated precisely because the building does not have a construction epitaph and foundation charter. Therefore, the debate on the date of construction continues until today. Our aim; In addition to helping to clarify the different dates and periods mentioned, it is also to reveal what kind of stages the building went through with the repairs, plans and decorations.

The pulpit, which includes the most important decorations of the building, is one of the most popular elements of the mosque, which has the characteristics of woodworking in the Seljuk period. The pulpit is made of ebony wood and offers a unique visual feast in the fields of ornamental woodworking and mother-of-pearl inlay. In addition, the motifs of the carpets used in the Seljuk and Ottoman periods in the building will be examined and the similarity of the building with the decoration program will be among the purposes of our evaluation.

Keywords: *Aksaray, Grand Mosque, decoration*

CEMÂLEDDİN AKSARÂYÎ'NİN BELÂGATA DAİR YAZDIĞI İZÂHU'L-İZÂH ADLI ESERİNDEKİ KASR ÜSLÛBU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Dr. Zahit KAPLANGÖZ

Aksaray Üniversitesi

zahitkaplangoz@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3789-0951

Özet

Düzgün ve yerinde söz söyleme usul ve kaidelerini inceleyen belâgatın alt başlıklarından biri olan meânî ilminin incelediği konulardan biri kasr üslûbudur. Kasr üslûbu bir şeyi başka bir şeye belirli yollarla tahsis etmek/özelleştirmek şeklindeki konuşma biçimi olarak tanımlanmaktadır. Konuyu müstakil olarak inceleyen alimlerden biri Sekkâkî (ö. 626/1229), Miftâhu'l-'ulûm adlı eserinde kasrı tanımlamakta ve onun kısımları hakkında bilgiler vermektedir. Burada yer alan bilgileri tahlil edip bazı eklemelerde bulunarak kasr konusunun son şeklini almasında önemli katkıları bulunan diğer bir önemli şahıs ise Hatîb Kazvînî'dir. (ö. 739/1338) Kazvînî hem et-Telhîs hem de el-Îzâh adlı eserlerinde kasr hakkında bilgiler vermiş ve Sekkâkî'de bulunmayan hakiki kasr gibi kısımlara temas edip kasrın kısımlarında bazı değişiklikler yapmıştır.

el-Îzâh'ın ilk şarihlerinden biri hicri sekizinci asırda yaşamış fıkıh, tefsir, belâgat, sarf, nahiv ve tıp alanlarında bu zamanın ilmi geleneğine uygun olacak şekilde şerh ve îzâh türünden eserler vermiş Osmanlı dönemi çok yönlü alimlerinden Cemâleddin Aksarâyî'dir. (ö. 791/1388-89 [?]) O, Îzâhu'l-Îzâh adlı eserini el-Îzâh'taki fasih sözlerin anlam ve amaçlarını açıklamak ve hem el-Îzâh hem de Miftâh adlı eserleri şerh edenlerin yaptıkları açılımlar ve itirazları tahlil etmek için yazmıştır. Ayrıca eserinde Abdülkâhir el-Cürcânî (ö. 471/1078-79) ve Zemahşerî (ö. 538/1144) gibi dil otoritelerinin görüşlerini mukayeseli olarak incelemektedir. Bu açıdan Aksarâyî kendisine kadar ulaşan belâgate dair çalışmaları harmanlamış ve tenkit sürecinden geçirmiştir. Bu eser aynı zamanda Aksarâyî'nin belâgata dair günümüze ulaşan tek eseri olması bakımından da önemlidir. Bu eserin meânî kısmı 2018 yılında Erdoğan Albayrak tarafından doktora tezi olarak tahkik edilmiştir.

Bu çalışmamızda Aksarâyî'nin Îzâhu'l-Îzâh adlı eserinde yer alan kasr bölümü incelenecektir. Öncelikle bu kısımda yer alan kavramlar modern ve ana kaynaklar ışığında tanımlanacak daha sonrasında Aksarâyî'nin görüşlerine başvurulacaktır. Şayet bir hususta Aksarâyî'nin özgün bir açıklaması bulunursa söz konusu açıklamanın tahlili yapılacaktır. Ayrıca Aksarâyî'nin eleştirdiği yerlerde eleştirilen görüş incelenecek ve söz konusu eleştirinin değeri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Böylece Aksarâyî'nin kasr üslûbu hakkındaki görüşlerine ulaşılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâgatı, Cemâleddin el-Aksarâyî, Îzâhu'l-Îzâh, Kasr

EVALUATION OF JAMALUDDİN AKSARAYI'S VIEWS ON QASR STYLE IN HIS WORK TITLED İZAHU'L-İZAH ON ELOQUENCE

Abstract

One of the subjects studied by the science of meani, which is one of the sub-titles of rhetoric, which examines the methods and rules of speaking properly and appropriately, is the style of kasr. Qasr style is defined as a way of speaking in the form of allocating/customizing something to something else in certain ways. Sekkaki (d. 626/1229), one of the scholars who studied the subject independently, defines the pavilion in his work called Miftahu'l-'ulum and gives information about its parts. Hatib Kazvini is another important person who has made important contributions to the final form of the subject of kasr by analyzing the information contained herein and making some additions. (d. 739/1338) Kazvini gave information about the pavilion both in his works called et-Telhîs and al-İzâh, and he made some changes in the parts of the pavilion by contacting parts such as the real pavilion that are not found in Sekkâkî.

One of the first commentators of al-İzah is Jamaluddin Aksarayi, a versatile scholar of the Ottoman period, who lived in the eighth century AH and produced works in the fields of fiqh, tafsir, rhetoric, consumables, syntax and medicine in accordance with the scientific tradition of this time. (d. 791/1388-89 [?]) He wrote his work İzahu'l-İzah to explain the meaning and purpose of the correct words in al-İzah and to analyze the explanations and objections made by those who commented on both al-İzah and Miftah. has written for. In addition, in his work, he comparatively examines the views of language authorities such as Abdulkahir al-Curcani (d. 471/1078-79) and Zemahseri (d. 538/1144). In this respect, Aksarayi blended the studies on rhetoric that reached him and passed it through the criticism process. This work is also important in that it is the only work of Aksarayi on rhetoric that has survived. The literal part of this work was examined as a doctoral thesis by Erdoğan Albayrak in 2018.

In this study, the pavilion section in Aksarayi's İzahu'l-İzah will be examined. First of all, the concepts in this section will be defined in the light of modern and main sources, and then Aksarayi's views will be consulted. If there is an original explanation of Aksarayi on a matter, the analysis of the explanation will be made. In addition, where Aksarayi criticizes, the criticized opinion will be examined and the value of the criticism in question will be tried to be revealed. Thus, it will be tried to reach Aksarayi's views on the style of kasr.

Keywords: *Arabic Language and Rhetoric, Jamaluddin Aksarayi, İzahu'l-İzah, Qasr*